

март 2011

ГРАЖДАНСКИ НАБЛЮДАТЕЛ 9

Тримесечен аналитичен доклад
от гражданското наблюдение на районни
съдилища в Плевен, Левски, Червен бряг и Габрово

Проектът се финансира от Фондация „Америка за България”

ТРИМЕСЕЧЕН АНАЛИТИЧЕН ДОКЛАД

от гражданското наблюдение на
районни съдилища в Плевен, Левски,
Червен бряг и Габрово

Период на наблюдение: декември 2010г. – февруари 2011г.

Проект „ПРАВОСЪДИЕ БЛИЗО ДО ХОРАТА“,

AMERICA FOR BULGARIA
FOUNDATION
Фондация Америка за България

Проектът се финансира от Фондация „Америка за България“

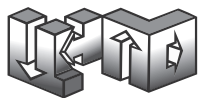
ПРОЕКТЪТ СЕ ОСЪЩЕСТВЯВА С ПОДКРЕПАТА НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

Март 2011г.

Град Разград

НАЦИОНАЛНА НПО МРЕЖА ЗА ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ НА СЪДА
Тримесечен аналитичен доклад от гражданското наблюдение на районни съдилища в
Плевен, Левски, Червен бряг и Габрово.

Период на наблюдение: Декември 2010г. – Февруари 2011г.

Издава: Център на НПО в Разград (ЦНПО)
7200 Разград, П.К. 237, тел./факс: (084) 66 16 94,
ел.поща: ngo@ngo-gz.org, www.ngo-gz.org

Всички права запазени © 2011, ЦНПО, Разград

ISSN 1314-2348

Авторски колектив:

Георги Милков

Стоянка Неделчева

Валентина Софрониева

Константин Петров

Катя Божикова

Паунка Цветкова

Елена Назърова

Плевен: Даниел Йонков – граждански наблюдател, Светослав Иванов – граждански наблюдател, Любов Кирилова – експерт, Мая Миронова – експерт.

Левски: Илка Дичева - наблюдател, Емилия Кондова - наблюдател, Зоя Личева - експерт, Ивелина Здравкова – експерт.

Червен бряг: Вили Вълв – наблюдател, Цветан Петков - наблюдател, Емилия Димова – експерт, Петьо Костов – експерт.

Габрово: Владислава Христова - наблюдател; Радка Балтова – експерт; Николай Банковски – експерт.

Разград: експерти на екипа на проекта – Диана Първанова, Димо Борисов, Елин Харизанов, Надежда Василева, Стела Ковачева.

Благодарности:

Благодарим на екипа на фондация „Америка за България,“ които подкрепиха идеята за проекта и през цялото време ни насърчаваха.

Благодарим на всички участници в наблюдението, които показаха едновременно гражданска активност и висок професионализъм при събирането на данните и изготвянето на първичните доклади.

Специални благодарности на всички представители на съдебната власт в четирите съдебни района, които ни оказаха пълно съдействие и ни предоставиха ценни съвети за оформяне на нашите изводи и препоръки: Диана Петракиева - административен ръководител–председател на Районен съд – Габрово, Палмира Атанасова - административен ръководител- председател на Районен съд – Левски, Даниела Дилова - административен ръководител–председател на Районен съд – Плевен, Христо Първанов - административен ръководител–председател на Районен съд – Червен бряг.

Ценна помощ ни оказаха съдебните администратори и административните секретари, които предоставиха подходящи условия за организиране на гражданското наблюдение.

Публикацията се издава в рамките на проект „Правосъдие близо до хората“, осъществяван от Център на НПО в Разград и Националната НПО мрежа за гражданско наблюдение на съда в България. Публикуваните констатации, изводи и препоръки по никакъв начин не ангажират Фондация „Америка за България“.

Въведение

В настоящия доклад са формулирани основните резултати от тримесечно наблюдение върху дейността на четири районни съдилища, които са съставна част от два апелативни района на съдопроизводство в България. Мониторингът обхваща магистратурите в Габрово, Левски, Плевен и Червен бряг, в периода декември 2010 – февруари 2011

Целта на доклада е да покаже как гражданите възприемат процесите в съдебната институция. Ние не поставяме оценка на районните съдилища за това как водят делата или дали са справедливи решенията.

Работата на съдилищата е проследена от представители на неправителствения сектор, които са предварително обучени за ползване на методика, според която са направени изводите. Тя е разработена специално за провеждане на граждански мониторинг на съда и успешно е използвана от неправителствени организации, работили по подобни проекти в над 15 страни от Америка и Западна Европа.

В първата част на доклада са представени методиката, философията на работа и историята на проекта.

Втората част представлява описание на резултатите от наблюдението във всеки от апелативните райони.

Третата част е обобщение на резултатите, изводи и препоръки.

В приложенията са дадени допълнителни данни и обяснения, които сме ползвали в хода на нашата работа.

Използвани съкращения:

ЗСВ – Закон за съдебната власт

СК – Семейен кодекс

ЗЗДН – Закон за защита от домашно насилие

ЗЗДетето – Закон за закрила на детето

ГПК – Граждански процесуален кодекс

НК – Наказателен кодекс

НПК – Наказателно–процесуален кодекс

УБДХ – Указ за борба с дребното хулиганство

КТ – Кодекс на труда

ТЗ – Търговски закон

ЗБГ – Закон за българското гражданство

ЗПУКИ – Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси

НЧХД – Наказателно дело от частен характер

НОХД – Наказателно дело от общ характер

ЕКЗПЧОС – Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи

ЗАНН – Закон за административните нарушения и наказания

ЗКВООБ – Закон за контрол над взривните вещества, огнестрелното оръжие и боеприпасите

Съдържание

1. Първа част

1.1. Резюме на доклада	5
1.2. Степен на напредък	9
1.3. История и философия на проекта	10
1.4. Методика на наблюдение	11
1.5. Резултати от наблюдението	13
1.5.1. Статистически данни от наблюдението	13
1.5.2. Общи констатации, тенденции, сравнения и изводи	14
1.5.3. Достъп на уязвими групи до правосъдие	24
1.5.4. Дейност на съдебните заседатели	27
1.5.5. Етично поведение на магистрати	28
1.5.6. Публичност и информираност за дейността на съдилищата	31

2. Втора част

2.1. Резултати от наблюдението на Районен съд – Габрово	32
2.2. Резултати от наблюдението на Районен съд – Левски	45
2.3. Резултати от наблюдението на Районен съд - Плевен	57
2.4. Резултати от наблюдението на Районен съд – Червен бряг	72

3. Трета част

3.1. Обща оценка на наблюдаваните съдилища поприложението на новоприети и изменени закони	86
3.2. Препоръки	88

4. Допълнения

4.1. Доклад на ВСС	91
4.2. Статистически анализ от наблюдението	92
4.3. Приложение на УБДХ в наблюдаваните съдилища	103
4.4. Нашите местни партньори	105

5. Заключение

1. Първа част

1.1. РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАДА

Докладът съдържа резултатите от гражданско наблюдение на съда, проведено през месеците декември 2010г., януари и февруари 2011 г. в районните съдилища в Габрово, Левски, Плевен и Червен бряг. Мониторингът е осъществен от екип на Националната НПО мрежа за гражданско наблюдение на съда в рамките на проекта „Правосъдие, близо до хората“, финансиран от Фондация „Америка за България“.

Главната задача на наблюдението беше да проследят впечатлението, което оставя у гражданите прилагането на новоприети и изменени закони и достъпа на уязвими групи до правосъдие. Предмет на мониторинга са и поведението на магистратите, съотнесено към Кодекса за етично поведение, който те трябва да спазват, както и наличието или отсъствието на конфликт на интереси на служителите на Темида в рамките на съдебната система.

В процеса на наблюдението са проследени 122 съдебни дела, от които 60 наказателни и 62 граждански. Наблюдението беше фокусирано върху процеси, водени по Закона за защита от домашното насилие, Закона за закрила на детето, Семейния кодекс, както и върху наказателни дела за престъпления от общ и частен характер.

Към наблюдаваните дела се включват и делата по УБДХ. По тях е проследено бързото производство, по което се гледат и налаганите наказания които понякога противоречат на европейското законодателство и са в нарушение с гражданските права.

Предмет на гражданското наблюдение са и съществуващите в съдилищата механизми, които гарантират публичност, отчетност и прозрачност на дейността на съда, както и неговата откритост и достъпност за хората. Специално внимание е отделено на възможността на уязвимите групи да получат гарантиран достъп до услугите на правосъдната система, както и дали са налице преки улеснения за физическото им придвижване до и във съдебните сгради.

Докладът съдържа констатациите за работата на съдебните заседатели. Проследени са принципите за техния подбор, контролът върху работата и натовареността им; възможностите за обучението им; начинът на заплащане на техния труд; системата за избор на гражданите – съдебни заседатели, натоварени от закона да подпомагат съдиите да отсъждат възможно най-справедливо.

Екипът от наблюдатели и експерти е подложил на специално проучване състоянието на зависимости и обвързаности между представителите на съдебната система в отделните съдебни райони. Изследвани са предпоставките за възможни конфликти на интереси. На коментар и обществена оценка са подложени и факти, станали публично известни чрез публикации в медиите, със които екипът смята че се нарушава Кодексът за етично поведение на магистратите.

Екипът на гражданското наблюдение е проследил и промените в съдебната практика на съдилищата, спрямо установени данни от гражданския мониторинг от 2006-2008г.

Докладът съдържа резултатите от гражданско наблюдение на съда, проведено през месеците декември 2010г., януари и февруари 2011г. в районните съдилища в Габрово, Левски, Плевен и Червен бряг. Мониторингът е осъществен от екип на Националната НПО мрежа за гражданско наблюдение на съда в рамките на проекта „Правосъдие, близо до хората“, финансиран от Фондация „Америка за България“.

Проучването е извършено чрез методика, въведена в практиката през деветдесетте години на миналия век от граждански организации, извършвали аналогични наблюдения в САЩ и Западна Европа. С помощта на Институт „Отворено общество“ тя бе адаптирана

и за целите на мониторинга, предприет от Центъра на НПО в Разград.

Главната задача на наблюдението беше да се проследи впечатлението, което оставя у гражданите прилагането на новоприети и изменени закони и да се изследва достъпът на уязвими групи до правосъдие. Предмет на мониторинга беше и поведението на магистратите, съотнесено към Кодекса за етично поведение, който те трябва да спазват, както и наличието или отсъствието на конфликт на интереси при служителите на Темида в рамките на съдебната система.

Екипът за граждански мониторинг фокусира наблюдението си и върху работата на съдебните заседатели и системата за техния избор. Проучвани са правилата за организацията на дейността им, както и практиките, свързани с обучението и подготовката им за задачите, с които техният обществен статут ги натоварва.

Предмет на отделно проучване е и практиката на съдилищата при използването и прилагането на Указа за борба с дребното хулиганство, като сме проследили динамиката на делата. Според нашите анализи предвидените мерки в него са остарели и отхвърлени от времето. Отбелязали сме нашето мнение, че такива подходи при правораздаването продължават да са част от действащото ни законодателство.

Специално внимание в доклада е отделено и на архитектурната среда на съдебните палати в четирите наблюдавани града, включени в мониторинга. Изследвани са елементите на достъпността на сградите, тяхното функционално и техническо оборудване, както и организацията на работата в съдебните канцеларии. Преглед е направен и на действията на отделните съдилища за информиране обществото относно тяхната дейност. Оценките са направени с презумпцията за повече достъпност, откритост и публичност в работата на съда.

Екипът на гражданското наблюдение е проследил и динамиката на промените в практиката на едно от съдилищата, включено и в предходен мониторинг, проведен през 2008 година от Центъра на НПО в Разград.

Включените в проучването процеси са подбрани в зависимост от тяхната насоченост или са свързани с теми и казуси, предмет на широк обществен интерес. Наблюдателите попълват специални анкетни карти, с факти и данни, които описват наблюдаваните от нас характеристики в работата на отделните съдилища. Експертна група обработва емпирично събраните материали и изготвя междинни доклади, в които се анализират резултатите от проучването. След обсъждане на документа с участниците в проучването се представя и крайният аналитичен доклад с изводите и констатациите на неправителствената организация, организираща мониторинга.

В процеса на настоящото наблюдение са проследени 122 съдебни дела, от които 60 наказателни и 62 граждански. Наблюдението беше фокусирано върху процеси, водени по Закона за защита от домашното насилие, Закона за закрила на детето, Семейния кодекс, наказателни дела за престъпления от общ и частен характер, както и делата по УБДХ. По тях е проследено бързото производство, по което се гледат и налаганите наказания, които понякога противоречат на европейското законодателство и са в нарушение с гражданските права.

Мониторингът показва, че наблюдаваните в първите години на проекта тенденции у нас за забавяне на процесите, многократните им отлагания и проточването във времето, вече са преодолені. След направените изменения в ГПК и НПК е налице видим напредък в скоростта на правораздаването. Все по-рядко процеси се пренасрочват заради отсъствие на подсъдими, заради неявили се свидетели или отсъстващи адвокати и вещи лица. В този смисъл са преодолені и негативните нагласи у гражданите, които продължават да имат много и основателни претенции към съда, но сроковете, в които приключват делата вече не са между обсъжданите от хората недостатъци на българската съдебна система. Прави впечатление и фактът, че съдиите, натоварени да гледат наказателни дела все по-уверено и успешно налагат мярката за наказание пробация. /Габрово/ Ние подкрепяме тази сравнително нова за България практика като способ на правораздаване, който съ-

държа в себе си голям потенциал за личностна преоценка и промяна в нагласата на хора, престъпили закона.

Няма констатирани и съществени проблеми при наблюдаваните дела, заведени по Закона за закрила на детето и по Закона за защита от домашното насилие. Понеже текстовете в тях уреждат правата и защитата на уязвими групи, за които обществената подкрепа е от решаващо значение, съдиите съвестно и отговорно подхождат към казусите. Като ясно изразена положителна тенденция отчитаме практиката на съда в Левски, който разглеждайки дела за съдбата на деца в риск. Предпочитана е не институционалната грижа, а възможността децата да бъдат отглеждани в приемни семейства. Съдът дава своя принос в цялостния стремеж на обществото да модернизира социалните практики у нас, хармонизирайки ги с общата европейска тенденция.

Наблюденията по използването и прилагането на УБДХ сочат, че този остарял нормативен документ се използва за правораздаване в наблюдаваните съдилища без да се прибягва до крайности. Мониторингът показва, че в наблюдавания регион присъди „лишаване от свобода“ по УБДХ са по-скоро рядкост, отколкото практика. Съдиите предпочитат да наказват хулиганските прояви с глоба. Екипът на наблюдението подкрепя такава практика, изхождайки от презумпцията, че лишаването от свобода е тежко наказание и то не бива да бъде налагано по текстове. Те изключват възможността санкцията да се обжалва. Позицията ни по този въпрос стана повод да бъде сезиран Конституционният съд, който предстои да се произнесе по въпроса противоречили ли УБДХ на конституционните права на гражданите.

Екипът от наблюдатели и експерти е подложил на специално проучване състоянието на зависимости и обвързаности между представителите на съдебната система в отделните съдебни райони. Изследвани са предпоставките за възможни конфликти на интереси. На коментар и обществена оценка са подложени и факти, станали публично известни чрез публикации в медиите, със които екипът смята, че се нарушава Кодексът за етично поведение на магистратите.

Прави впечатление, че приетите под натиска на ЕС закони у нас, чиято цел е да се подложат на публичен контрол действията на магистратите извън съдебната зала, се спазват строго формално. Всички членове на съдийските колегии са попълнили декларации за наличие или отсъствие на конфликт на интереси. В много от тези документи обаче открихме пропуски, които са допуснати съзнателно. По правило деклараторите „забравят“ да посочат размера на кредитите си, както и банките, на които дължат пари. Честа практика е изписването на свързаните с магистратите лица с инициали вместо с целите им имена. Така според нас се заобикаля законът, като се крият от обществото истинските обвързаности на жреците на Темида. Некоректно подадените декларации, обаче, не са станали повод за заседание на нито една етична комисия в наблюдаваните съдилища. Така с мълчанието си съдийското съсловие всъщност подкрепя формалния подход при декларирането на обвързаностите и насърчава магистратите да продължават да крият истината за своите зависимости.

Докладът съдържа констатациите за работата на съдебните заседатели. Проследени са принципите за техния подбор, контролът върху работата и натовареността им; възможностите за обучението им; начинът на заплащане на техния труд; системата за избор на гражданите – съдебни заседатели, натоварени от закона да подпомагат съдиите да отсъждат възможно най-справедливо. Мониторингът показва, че и в четирите наблюдавани съдилища са налице лоши практики, характерни за цялата страна. Сред съдебните заседатели има хора с ясни политически обвързаности - общински съветници и дори председател на местен парламент в град Левски. Не навсякъде подборът на заседателите става чрез жребий. Опитът да се въведе случайният избор е претърпял бърз провал и администраторите са предпочели да ангажират заседатели с телефонни обаждания, с обяснение, че така е по-лесно. Субективното начало обаче обезмисля равнопоставеността на всички заседатели и намалява тяхната мотивация за работа. Отсъствието на държавна политика, насочена към тяхното обучение, прави формално присъствието им съдебната зала.

Предмет на гражданското наблюдение са и съществуващите в съдилищата механизми, които гарантират публичност, отчетност и прозрачност на дейността на съда, както и неговата откритост и достъпност за хората. Специално внимание е отделено на възможността на уязвимите групи да получат гарантиран достъп до услугите на правосъдната система, както и дали са налице преки улеснения за физическото им придвижване до и във съдебните сгради.

Мониторингът показва, че условията за работа в две от четирите наблюдавани съдилища са под средното ниво на функционалност, постигната в повечето съдебни палати у нас. Сградата на съда в Червен бряг е тясна и неудобна. Гражданите ползват външна тоалетна на двора. Канцелариите са малки, присъствието в тях дори на един посетител затруднява работата на чиновниците. В Плевен пък съдебните зали не достигат и графици за делата са претоварени постоянно. Не е реалистично да се очаква нормален ритъм на работа в магистратурите докато тези видими несъответствия не намерят разрешение.

Екипът на гражданското наблюдение е проследил и промените в съдебната практика на съдилищата, спрямо установени данни от гражданския мониторинг от 2006-2008г. От осемте наблюдавани магистратури, предмет на предишно проучване е бил съдът в Плевен. Няма да е справедливо, ако не отбележим явния положителен напредък в неговата работа. Преди четири години гражданските наблюдатели задаваха на посетителите в съдебните палати въпроси за техните впечатления от съдопроизводството в региона. Тогава анкетните карти, попълнени в Плевен изобилстваха с негативни оценки и мнения за поведението на местните магистрати. Правеха се забележки за публичните им контакти с криминално проявени лица, за склонността им да се явяват на обществени места в нетрезво състояние. Съмненията за корупция бяха ясно назовавани.

Четири години по-късно оценките на общественото мнение спрямо магистратите в града са видимо подобрени. Възможно е причина за това да е и подмяната на административното ръководство на съдилището. Преди кадровите промени представител на Инспектората на ВСС е оприличил съдилището на „змийско гнездо“, съобщава нашият наблюдател. Новоназначеният председател, от когото се очаква да нормализира климата в колегията и да спомогне за подобряване публичния образ на съда очевидно вече е направил първите стъпки в тази посока.

Екипът на наблюдението проследи и практиката на съдилищата в стремежа им да осигуряват публичност и прозрачност за своята дейност. Всичките включени в мониторинга магистратури има интернет сайтове, в които има информация за тяхната работа. Могат да бъдат открити графици за делата, движението на процесите. Има възможност от мрежата да се теглят документи, нужни на хората за различни съдебни процедури. Като основен недостатък на електронните страници на съдилищата наблюдателите ни посочват липсата на звукова и чуждоезикова версии, които да осигурят възможност на хората с увредено зрение и чужденци да ползват услугите на сайтовете.

Целта на проучването е да покажем елементи от работата на съда, които силно влияят върху публичния му образ. По тази причина е възможно някои от оценките да звучат емоционално. В тази връзка не трябва да се забравя фактът, че мониторингът фокусира основно мненията на хората, като потребители на услугите, които българската правосъдна система предлага на гражданите.

Опитът на нашата организация за независим граждански мониторинг върху съда е все още слабо прилаган в публичния живот в България. Затова и констатациите в нашите доклади често се посрещат с критики и несъгласие от страна на магистратите. За тяхно основно възражение служи тезата, че на гражданските наблюдатели липсва компетентност да оценяват работата на съда и че изводите ни се базират на емоции. Наблюденията ни по време на публичните обсъждания, както и последвалите ги отзиви в медиите обаче показват, че гражданите подкрепят нашия стремеж за изваждане на светло нелицерприятните практики в българското правораздаване, с надеждата това да сложи край на задкулиските механизми, които все още движат действията на третата власт в държавата.

1.2. СТЕПЕН НА НАПРЕДЪК

При поставяне на оценките сме се ръководили от нормата, че оценка под „Добър напредък“ получават съдилища, които според нас имат сериозни проблеми в работата си по организирането и воденето на съдебните процеси.

Оценка „Много добър напредък“ се поставя за много добро приложение на законите и много добра администрация.

Оценка „Исключителен напредък“ се поставя, когато съдът въвежда и прилага нови, моделни практики, които са одобрени от Висшия съдебен съвет и Министъра на правосъдието.

	Габрово	Левски	Плевен	Червен бряг
Прилагане на нови закони	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Добър напредък
Граждански процесуален кодекс	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък
Наказателно-процесуален кодекс	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък
Закон за съдебната власт	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Добър напредък
Закон за закрила на детето	НП	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък
Закон за защита от домашно насилие	Много добър напредък	НП	Много добър напредък	Много добър напредък
Закон за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък
Кодекс за етично поведение на българските магистрати	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък
Указ за борба с дребното хулиганство	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък
Достъп на уязвими групи до правосъдие	Добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Добър напредък
Архитектурна вътрешна и външна среда на съдебните сгради – достъпност на хора с трайни физически увреждания	Много добър напредък	Много добър напредък	Добър напредък	Добър напредък
Достъпност и адекватност на съдебните процедури спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си	Добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Добър напредък
Достъпност и адекватност на съдебната администрация спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си	Добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Добър напредък
Ниво на достъп до информация за хора с увреждания относно съда, неговата дейност, състав, администрация, съдебни дела и т.н.	Добър напредък	Много добър напредък	Добър напредък	Добър напредък
Дейност на съдебните заседатели	Няма напредък	Няма напредък	Няма напредък	Няма напредък
Етично поведение на магистрати	Добър напредък	Добър напредък	Добър напредък	Добър напредък
Публичност и информираност за дейността на съда.	Добър напредък	Много добър напредък	Много добър напредък	Добър напредък

Мотивите към оценката са на стр. 108 до стр. 110

1.3. ИСТОРИЯ И ФИЛОСОФИЯ НА ПРОЕКТА

ОТЧЕТНОСТТА ЗАПОЧВА С ПРОЗРАЧНОСТТА

Началото винаги е момент, отдалечен във времето и твърде различен от първоначалните представи и намерения. Когато през 2004 година нашият център, в който членуват 10 неправителствени организации, се зае с първия си проект за наблюдение на съдебни дела и опитът, и впечатленията за работата на Темида бяха оскъдни. Бяхме решили да проследим как съдът защитава правата на жени, подложени на домашно насилие, изхождайки от опита си в Центъра в село Стражец, където наши доброволци помагат на хората в такова положение. Идеята ни беше подкрепена от Институт „Отворено общество“¹ и пилотният проект стартира успешно.

За първи път граждански наблюдатели влязоха в съдебната зала, за да проследят съдебни процеси, които не ги интересуват лично. Наблюдателите бяха в съда, водени от желанието да видят на място как работи съдебната система, призвана да гарантира върховенството на закона, да защитава правата на гражданите и да следи те да бъдат спазвани.

За последните седем години Центърът на НПО в Разград и Националната мрежа за гражданско наблюдение на съда осъществиха шест проекта по темата гражданско наблюдение на съда и подкрепа за съдебната реформа на местно ниво. Първият проект използва нова методика за гражданско наблюдение на съдебни дела, която бе приложена за първи път в 4 града в България (София, Варна, Бургас и Разград).

С помощта на американските партньори нашите наблюдатели, избрани чрез публична процедура, бяха обучени как и какво да наблюдават в съдебната зала, как да попълват специални карти за наблюдение, как да регистрират видяното, как да информират обществото за своята работа.²

Едногодишният мониторинг на специализирани съдебни процеси ни показа, че храмът на Темида се нуждае от гражданското око, което регистрира детайли, често определяни от магистратите като несъществени. Тогава в нашия екип се зароди идеята да се заемем с по-широко по мащаб и обхват наблюдение, което да включва мониторинг върху съдилищата в пет съдебни окръга в Североизточна България. Проектът осъществихме в две части - първо проследявайки дела, заведени на основания по ГПК, НПК, Закона за защита срещу домашно насилие и Закона за защита от дискриминация. Вторият специализиран мониторинг проследи достъпа на уязвимите групи до правосъдие, като предмет на наблюдението бяха съдебни процеси, заведени по същите четири закона. Двата проекта осъществихме благодарение на финансовата подкрепа на Инициативата за укрепване на съдебната система³ и Тръста за развитие на гражданско общество в Централна и Източна България.

В продължение на 16 месеца (от март 2006 до юли 2007г.) 30 доброволци на Центъра в Разград проследиха 1096 съдебни дела, протекли в 1208 заседания в съдилищата в Разград, Велико Търново, Добрич, Силистра, Търговище и Шумен. Обхватът на нашето наблюдение се разпростира върху територия от 16 хил.кв.км., където живеят 900 хил. души или около 1/6-та от пълнолетните българи.

Главната цел на нашите проекти е да подпомагаме съдебната система в стремежа ѝ към прозрачност и ефективност. Мониторингът на Центъра на неправителствените организации в Разград има за задача да съдейства на магистратите да се запознаят със специфичните особености и нужди на представителите на уязвимите групи. Гражданското наблюдение е

1 За информация посетете страницата на Институт „Отворено общество“: www.CourtWatch.osf.bg.

2 Черил Томас от организацията „Адвокати от Минесота за човешки права“, Марна Андерсон от „WATCH“ и съдия Катрин Куейнтънс.

3 Програма на Американската агенция за международно развитие на САЩ в България (1999-2007)

механизъм обществото да получи информация как органите на съдебната власт съблюдают и прилагат задължението да спазват основните права на хората от уязвимите групи.

Резултатите от наблюдението показаха, че има известен напредък в дейността на съдебната система в Североизточна България, но за реализиране на съдебната реформа са необходими още много усилия.

Доклади за гражданско наблюдение на съда:

Доклад за наблюдение на съдебни дела за домашно насилие над жени, 2005г.: www.court1-rz.hit.bg/, рубрика „Отчети“ – „Годишен“;

Първи доклад за напредъка на съда с фокус уязвими групи, 2006г.: www.court2-rz.hit.bg/, рубрика „Бюлетин“;

Втори доклад за напредъка на съда при прилагане на законите, 2007г.: www.court3-rz.hit.bg/, рубрика „Бюлетин“ – „Отчети“ – Краен аналитичен доклад;

Трети доклад за напредъка на съда с фокус достъп до правосъдие на уязвими групи, 2006г.: www.court4-rz.hit.bg/, рубрика „Бюлетин“.

Четвърти доклад за публичния образ на съда в три града, 2009 г.: www.ngo-rz.org/archives/gn5.pdf

Пети доклад за дейността на Центъра на НПО в Разград по прилагане на закона за защита срещу домашното насилие, 2010 г.: www.ngo-rz.org/archives/ddnasilie.pdf

Шести доклад за гражданско наблюдение на съда в Разград, Шумен, Силистра и Попово, 2010 г.: www.ngo-rz.org

Седми доклад за гражданско наблюдение на съда в Търговище, Русе, Добрич и Варна, 2010 г.: www.ngo-rz.org

Осми доклад за гражданско наблюдение на съда във Велико Търново, Кубрат, Ловеч и Разград, 2010 г.: www.ngo-rz.org

1.4. МЕТОДИКА НА ГРАЖДАНСКОТО НАБЛЮДЕНИЕ

Методиката на проекта е резултат от сътрудничеството на гражданската коалиция авторитетни американски организации - „Адвокати от Минесота за човешки права“ и „WATCH“. Българският вариант на методиката е разработен от Институт „Отворено общество“ през 2004г. Същата методика е използвана в предишни проекти на Центъра на НПО в Разград, осъществени в периода 2004-2009 година. Обект на наблюдение в тях бяха районни съдилища в Плевен, Левски, Червен бряг, Габрово.

В периода 2007-2009 ние обогатихме инструментариума на наблюдението от 2004-2005 година. Доброволците попълваха изготвени от наши експерти анкетни карти за наблюдение, които бяха универсализирани за целите на мониторинга. Чрез тях впечатленията на наблюдателите за публичния образ на съда постъпваха при нас ясно систематизирани, тематично насочени и концептуално свързани. Емпиричните резултати бяха анализирани от гражданска консултативна група, съставена от експерти юристи, психолози, журналисти, социални работници. Изводите бяха обобщени в тримесечни доклади за напредъка на съда, които периодично представяхме на магистратите от наблюдаваните райони и на медиите в петте града. Организирахме публични форуми за обсъждане с най-широко гражданско участие, в което специално поканихме и съдебните заседатели.

Гражданското наблюдение има за цел да установи основните тенденции в прилагането на седем закона и кодекса в наблюдаваните четири съдилища; каква е спецификата в достъпа до правосъдие на пет уязвими групи.

Важен акцент в нашия проект е да покажем положителното развитие на съда и да насърчим реформите на местно ниво. Задача на нашето изследване е да констатира-

ме какви промени са настъпили в два от градовете след последното гражданско наблюдение от лятото на 2007г.

Основен предмет на мониторинг е прилагането на новоприети и изменени закони, както и достъпа на уязвими групи до правосъдие. Според местната специфика се следи и за конфликти на интереси в съдебната система, проблеми с етичното поведение на магистрати и нерегламентирани контакти с компрометирани лица.

Основните теми за наблюдение са:

1. Прилагането на новоприети и изменени закони:

- a. Граждански процесуален кодекс
- b. Наказателно-процесуален кодекс
- c. Закон за съдебната власт
- d. Закон за закрила на детето
- e. Закон за защита от домашно насилие
- f. Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси
- g. Кодекс за етично поведение на българските магистрати
- h. Указ за борба с дребното хулиганство

1. Достъп на уязвими групи до правосъдие

- a. Архитектурна вътрешна и външна среда на съдебните сгради – достъпност на хора с трайни физически увреждания
- b. Достъпност и адекватност на съдебните процедури спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си
- c. Достъпност и адекватна дейност на съдебната администрация спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си
- d. Ниво на достъп до информация за хора с увреждания относно съда, неговата дейност, състав, администрация, съдебни дела и т.н.

2. Дейност на съдебните заседатели

3. Етично поведение на магистрати, конфликт на интереси в съдебната система и нерегламентирани контакти със страни в съдебен процес и/или компрометирани («оперативно интересни») лица.

4. Публичност и информираност за дейността на районен или окръжен съд – наличие на активна интернет-страница с достъп до публична информация за широк кръг потребители.

Обект на наблюдение са пет уязвими групи:

- Жертви на физическо или психическо насилие;
- Лица с трайни или временни физически или психически увреждания;
- Социално слаби лица;
- Лица от етнически малцинства;
- Малолетни и непълнолетни лица.

Избрани са най-рисковите групи лица, които все още са неспособни да се адаптират към съвременните условия. Техни представители са страни по съдебни дела или ползватели на услуги, предоставяни от съдебната система и много често са изправени пред риск от затруднен достъп до правосъдие.

Наблюдението се извършва от обучени граждански наблюдатели чрез **четири карти за наблюдение:**

1. Карта за наблюдение на граждански дела – включително наблюдение на дела по

Закона за закрила на детето и Закона за защита от домашно насилие.

2. **Карта за наблюдение на наказателни дела**
3. **Карта за публичност и прозрачност** - с фокус връзките с обществеността, интернет-страниците на съда, включително прилагането на Закона за достъп до обществена информация.
4. **Карта за наблюдение за етично поведение на магистрати**, наличие на конфликт на интереси в съдебната система и нерегламентирани контакти с компрометиращи лица.

Наблюдението спрямо прилагането на новоприетите и изменени закони и достъпа на уязвими групи до правосъдие, се осъществява по смесена методика:

1. Лично и пряко наблюдение с присъствие в съдебни заседания по граждански и наказателни дела, подбрани по критерия – «страна в процеса да е представител на една от петте наблюдавани уязвими групи».
2. Снемане на наблюдението чрез попълване на анкетни карти и изготвяне на месечни доклади.
3. Обобщаване, синтезиране и стилизиране на тримесечен аналитичен доклад.
4. Консултиране и утвърждаване на тримесечния аналитичен доклад с експерти и представители на съответния наблюдаван районен съд.

Събраната чрез наблюдението информация за достъп до правосъдие, удовлетвореност от резултата и качество на обслужването се обобщава в аналитични доклади.

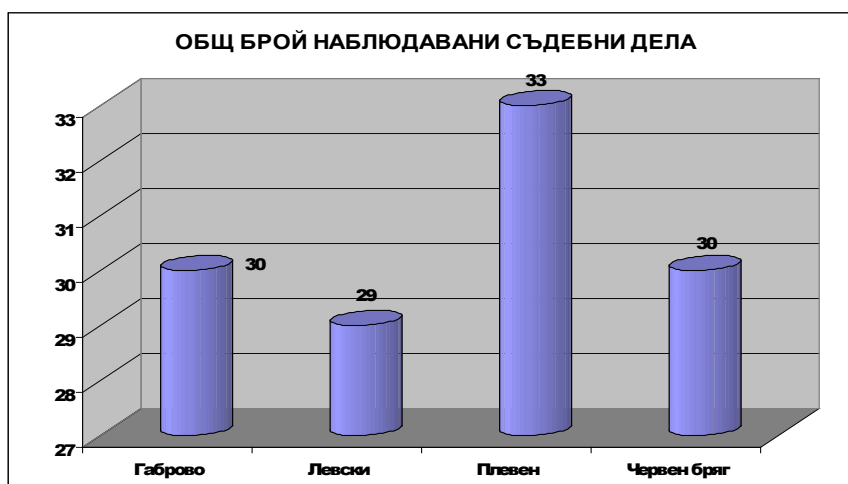
При наблюдението по прилагане на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси и Кодекса за етичното поведение на българските магистрати се прилага смесена методика:

1. Преглед и анализ на интернет-страниците на съдилищата и публикуваните декларации на магистратите за наличие или липса на частен интерес;
2. Преглед и анализ на медийни публикации, свързани с магистратите, работещи в наблюдаваните съдилища, както и съдебните служители;
3. Сигнали на граждани;
4. Наблюдения на екипа и местните организатори в 20 града.

1.5 Резултати от наблюдението

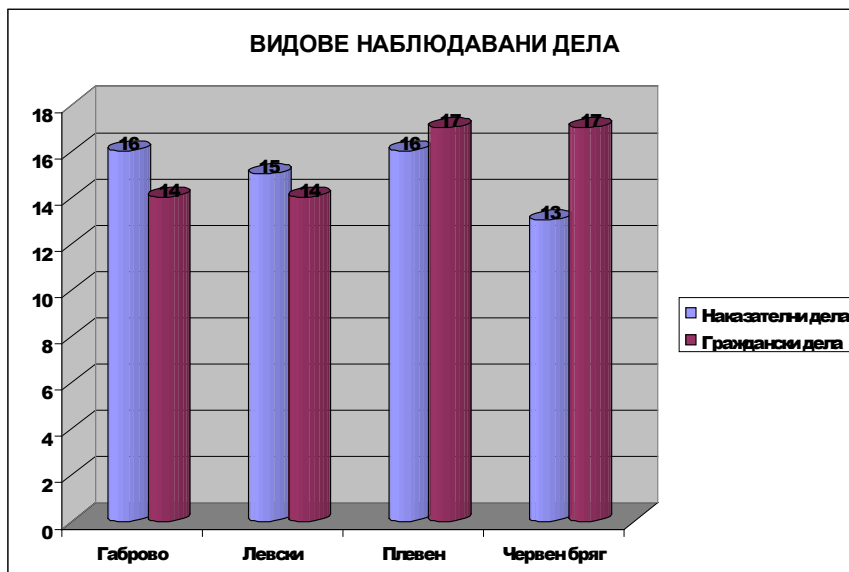
Четирите общини Габрово, Левски, Плевен и Червен бряг, включени в описания в доклада мониторинг, са разположени на обща площ от 6360 кв.км. с население 456 110 души.

1.5.1. Статистически данни от наблюдението.

Общо са наблюдавани 122 съдебни дела, от които 60 броя наказателни и 62 броя граждански. Наблюдавани са както следва:

- **В Районен съд Габрово:** 30 съдебни дела, от които 16 наказателни и 14 граждански.
- **В Районен съд Левски:** 29 съдебни дела, от които 15 наказателни и 14 граждански.
- **В Районен съд Плевен:** 33 съдебни дела, от които 16 наказателни и 17 граждански.
- **В Районен съд Червен бряг:** 30 съдебни дела, от които 13 наказателни и 17 граждански.

При гражданското наблюдение е извършен подбор на гледаните в съда граждански и наказателни дела. Най-много са наблюдавани граждански дела в Районните съдилища в Плевен и Червен бряг. По-малко и равни по брой граждански дела са гледани в съдилищата на Левски и Габрово - по 14 броя. Най-малко наказателни дела са наблюдавани в Районен съд - Червен бряг 13 броя.

1.5.2 Общи констатации, тенденции, сравнения и изводи;

А) Граждански процесуален кодекс – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: Общото мнение на наблюдателите, участвали в мониторинга и на четирите съдилища е, че в тях ГПК се прилага с нужната сериозност. Исковите молби стигат да съдебна зала в срок, делата се гледат по график, като се спазва часът за тяхното насрочване. Съдиите следят интересите на гражданите да бъдат ясно заявени пред съда. В случаите, когато участниците в процесите са от уязвими групи и има причина тяхното волеизявление да бъде по-трудно разбрано налице е повишено внимание, разбиране и помощ от страна на магистратите. Всички наблюдавани дела са разгледани в открити заседания в определен ден и час. По време на наблюденията се установи, че съдиите успяват да контролират съдебния процес и да поддържат реда в съдебната зала. Няма случаи на отстраняване от залата на лица, нарушили порядките, задължителни за съдебната зала. По всички наблюдавани процеси се установи, че съдебните протоколи са изготвени в срок. В съдилищата в Плевен, Габрово и Левски съдебните решения по наблюдаваните граждански дела са постановени по-рано от предвидения едномесечен срок след приключването им. Съдебните актове се публикуват на електронната страница на съдилището в рамките на една седмица и достъпът до тях наистина е свободен. Въпреки, че законът изисква това да

става незабавно (б.а. до 24 часа), ние бихме приели, че е налице напредък в този процес, в сравнение с предишни наши наблюдения. Наблюдателите съобщават, че често са задавали въпроси на магистратите и са искали допълнителни разяснения по въпроси, свързани с мониторинга и винаги са получавали отговор и внимание, а това показва, че съдът е отворен към гражданите. Като недостътък е констатиран фактът, че все още има дела, които започват часове по-късно от предвиденото, заради застъпващи се графици.

Общи изводи:

- Съдилищата полагат необходимите усилия, гражданите да получат справедлив процес и това повишава доверието в съдебната система;
- Наблюдателите не са възпрепятствани в работата си по мониторинга, а напротив магистратите са демонстрирали отзивчивост и разбиране.

Общи препоръки:

- Наблюдателите препоръчват съдът да полага още по-целенасочени усилия за да се даде възможност на гражданите от уязвими групи да чувстват сигурни и защитени своите права по време на съдебните процеси.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Разгледаните дела по Гражданско процесуалния кодекс протичат нормално според разпоредбите на закона. Съдът прилага принципа за равенство между страните. Делата се насрочват и разглеждат в разумни срокове. Има случаи, когато се насрочват няколко дела в един и същи час или с малки времеви интервали и тогава се получават закъснения. Съдилищата полагат необходимите усилия да удовлетворяват очакванията на гражданите. Във всички наблюдавани дела на временно в самото заседание се изготвят протоколите от делото.

Б) Наказателно-процесуален кодекс – впечатления относно прилагането му в съдебния процес:

Констатации: При прилагане на Наказателно-процесуалния кодекс съдилищата изпълняват добре професионалните си задължения. Съдиите се придържат към разпоредбите на закона и заседанията на наблюдаваните наказателни състави се водят по предвидени в НПК процедури. Спазва се основният принцип на наказателното производство: „равенство пред закона, без допускане на ограничения на правата на основа етнос, образование, обществено или имуществено положение“. В част от наблюдаваните дела обвиняемите са лица с различен етнос, с основно образование, с нисък социален статус.

Всички заседания по наблюдаваните наказателни дела са публични. Прокурорите и съдиите се явяват на заседания, облечени в тоги. Не са установени закъснения в започването на съдебните заседания. По едно от делата е имало служебен защитник. Наблюдателят е останал с впечатление, че не той не е бил активен в заседанието и за първи път в залата е видял човека, на когото е трябвало да осигури правна помощ. Често причина за отлагане на съдебните дела е нередовното призоваване на страните или свидетелите им. Съдиите се стараят да обясняват на достъпен език обвиненията на някои от участниците в заседанията. Прокурорите участват активно в хода на заседанията.

Общи изводи:

- Не са установени нарушения на съдебните процедури относно прилагането на НПК.
- Наблюдаваме тенденция все повече съдии да разясняват на представителите на уязвими групи правата им и обвиненията, заради които са подложени на наказателно преследване.
- Съдът се възползва от правото си да прекратява съдебни следствия при констатиране на процесуални нарушения, ограничили правата на обвиняемите и ги връща в Районна прокуратура за отстраняване.

- Служебен защитник в едно от заседанията не проявява активност.

Общи препоръки:

- Съдът да се стреми към експедитивно производство, което се отразява на качеството на правораздаването.
- Да се прилага стриктно изискването на ЗСВ, който задължава адвокатите да бъдат облечени с тоги в съдебните заседания.
- Съдилищата да следят призовкарите да връчват прозовките директно на участниците в процеса, за да се намали броя на отложените дела поради неявявания.
- Служебните защитници да участват активно в процесите и да са ангажирани с проблемите на клиентите си.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Спазват се процедурите и принципите, установени в Наказателно процесуалния кодекс. Структурата и функциите на съдебните състави са според закона. В някои от делата се наблюдава закъснения поради забавяне на предишно съдебно заседание. Част от делата се отлагат поради нередовното призоваване на страните или неявяване на свидетелите по делата. Има случаи на отлагане на дела за събиране на повече доказателства или изготвяне на нужните експертизи.

В) Закон за съдебната власт – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: В наблюдаваните съдилища е създадена организация на работа, която осигурява добро обслужване на гражданите от съдебните канцеларии. Деловодствата работят без прекъсване на обяд, има приемно време за граждани, точно са определени часовете, в които администрацията приема документи, обособени са специални стаи за справки по делата. Има информационни табла, поставени на подходящи места в съдебните сгради, които подпомагат гражданите в търсенето на определени услуги, които съдилището предоставя. Съдебните актове се публикуват на електронните страници в срок и навреме. В част от делата служебните защитници не са облечени в тоги.

Мониторингът показва, че разпределението на делата на принципа на случайния подбор се спазва в Плевен и Габрово, като това става с помощта на компютърна програма.

Протоколите от всяко разпределение се прилагат към папките на отделните дела, за да е видно съблюдаването на случайния подбор. Когато са налице отводи или изключване на съдия от системата за автоматичен избор, основанията за това са ясно дефинирани. Сградата в Червен бряг не е достъпна за хора с увреждания. Тоалетната е във външната градина и не отговаря на минималните изисквания.

Съдебните палати са добре оборудвани с озвучаване, оповестителни системи. Все още е налице практиката няколко дела да се насрочват в един и същи час и така графикът на процесите се претоварва още в началните часове на работния ден и следващите дела започват с големи закъснения. Съдебните зали в Плевен често са недостатъчни и това създава проблеми на гражданите, на магистратите и на съдебните служители.

Според нас решението съдебните такси да се заплащат само чрез банки оскъпява услугата, заради комисионните, които се начисляват върху паричния превод.

Според ЗСВ Чл. 5. (1) *Гражданите и юридическите лица имат право на информация за работата на съдебната власт. (2) Органите на съдебната власт са длъжни да осигуряват откритост, достъпност и прозрачност на действията си по реда на този закон и на процесуалните закони.*

Според нас трябва да се полагат сериозни усилия в тази посока, за да усетят гражданите напредъка в дейността на съдебната система, която става отговорна, ефективна и прозрачна.

През наблюдавания период се установи законотворчество, което се радва на сериозен

обществен интерес. На 24.01.2011 г. в интернет медията: <http://mediapool.bg> излезе статия озаглавена: „Незаконното плащане в брой“ в нея е записано: „Проектът на закон за ограничаване на плащанията в брой се радва на сериозен обществен интерес. Това се обяснява както от простота и лесно разбираема идея, която стои зад него, така и от факта, че говорим за нова държавна намеса в иначе частни дела – разплащанията в една икономика. Всъщност, самият проектозакон е около три странички, всичко на всичко пет члена, а мотивите към него могат да се хванат и на една страничка. Законодателят предлага всички разплащания на територията на страната на стойност над 5 хил. лв. да се извършват чрез превод или внасяне по платежна сметка – тоест, да отпадат кешовите (на ръка) разплащания за такива суми. Има обаче и още – в Преходните и заключителни разпоредби е записано и изменение на Кодекса на труда, като в чл. 270 (отнасящ се до мястото и сроковете за изплащане на трудовото възнаграждение) се добавя нова алинея – „в случаите, когато работникът или служителът работи в населеното място, в което има доставчици на платежни услуги, трудовото му възнаграждение се изплаща само по посочена от него платежна сметка“. С други думи работните заплати няма да се плащат в брой (на ръка), а по банков път. Имайки предвид развитието на банковия сектор в страната, в т. ч. клоновата мрежа, както и къде се намират повечето фирми (в населени места, а не на връх Мусала, например), то очевидно почти всички работодатели и работници ще попаднат под ударите на тази разпоредба. Нещо повече, при работните заплати не важи границата от 5 хил. лв., тоест каквато и да е заплатата, било то и минимална, тя трябва да се преведе по банков път“.

Ние настояваме да се възстанови възможността за директно заплащане в касите на съда на дължимите такси, без посредници (банки или Информационно обслужване), каквато беше масовата практика до 90 години на XX век. Гражданите, особено уязвимите групи, да могат да заплащат в брой или с таксови марки масовите съдебни такси до 100.00 (сто) лева например. Законът за държавните такси гарантира заплащането на дължимите такси според желанието на клиентите: в брой или в държавни таксови марки – чл. 2 ал.1.⁴

Общи изводи:

- в Районните съдилища се спазват всички основни разпоредби на Закона за съдебната власт, пряко касаещи работата на съдиите, съдебната администрация и гражданите;
- Съдебните актове се обявяват и публикуват на страниците на съдилищата незабавно съгласно Закона за съдебната власт.
- Разпределението на делата се извършва на принципа на случайния подбор чрез електронна програма.
- Сградата на съдебната палата в Плевен е нефункционална и това затруднява работата на съдилището. Много фактори пречат на нормалното функциониране на съдилището – недостатъчно зали за удовлетворяване на нуждите на гражданите, тесни деловодства.
- Няма обособена стая, в която защитниците могат да обличат задължителните за тях тоги. В много от случаите адвокатите използват като извинение за неносенето на задължителните облекла (тоги), липсата на обособена стая.
- Голяма част от адвокатите не обличат в съдебните зали задължителните за тях облекла – тоги.
- Задължението да се плащат съдебните такси единствено чрез банкови преводи оскъпява услугата и се явява допълнителна бариера пред уязвимите групи в достъпа им до правосъдие.

Общи препоръки:

- Съдилищата да подобрят работните пространства, като разширят съдебните канцеларии, за да има нормални условия за обслужване на гражданите.

⁴ Закон за държавните такси, чл.2 (1)

- Съдебните такси да могат да се плащат без посредници в касите на съдилищата или с гербови марки;
- Адвокатите да се явяват облечени с тоги и съдът да бъде взискателен към тях.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Съдебните заседания в съдилищата се насрочват и провеждат в срок. Съдиите обявяват своите актове в законово определеното време. Магистратите се явяват в съдебната зала облечени в тоги, както изисква закъна, но са наблюдавани и изключения. Не са констатирани закъснения на съдии за заседания. В съдебните зали има добри условия за работа. Деловодствата на съдилищата са малки по площ и трудно побират гражданите, които желаят да се запознаят с материали по делата.

Г) Закон за закрила на детето –впечатления от прилагането му в съдебния процес

Констатации: Магистратите подхождат отговорно към процеси, в които се засягат интересите на деца. Решенията са обосновани, солидно аргументирани. Взети са под внимание докладите на социалните служби. В същото време е налице повишено внимание по време на процеса. Работи се деликатно, за да се щади психиката на децата. Повечето процеси по този закон приключват с едно заседание.

Съдът все още отдава предпочитание на социалните домове и изпраща повечето деца от семейства в риск в сиропиталища. Липсват съдебни решения, които да изискват детето да бъде настанено в приемни семейства и така деинституционализацията не се насърчава. В съдебните палати няма обособени специални сини стаи, където да се изслушват децата.

Преките впечатления на гражданските наблюдатели в град Плевен са че: „съдиите взимат под много сериозно внимание оценките и докладите на служителите от отдел „Закрила на детето“. Следва се принципа децата да бъдат предпазвани и емоционално да не се обременяват излишно с тежестта съдебното дело.“

Общи изводи:

- Съдът не е достатъчно подготвен да реагира на съвременните обществени отношения в областта за закрила на детето.
- Съдът решава приоритетно делата в полза на интересите на детето, но не насърчава новите социални подходи за грижа в общността, като настаняване в приемни семейства.
- Няма осигурени специални „сини стаи“ за изслушване на деца.

Общи препоръки:

- Да се осигурят в съда т.н. „сини стаи“ за изслушване на деца.
- Съдът да се обучава за прилагане на новите практики за съдебна защита на деца в процеса на интерграцията им в обществото.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Магистратите вземат решенията в полза на децата. В голяма част от делата има изготвени доклади на местните социални служби. Съдилищата ползват стари практики и масово настаняват децата в социални институции. За нормалното им развитие децата би следвало да се настаняват в приемни семейства след съдебна санкция. Липсват модерни помещения за изслушване на деца в съдилищата.

Д) Закон за защита от домашно насилие

Констатации: От всички наблюдавани съдилища най-богатата практика по този закон има съдът в Плевен, където има неправителствена организация, която активно работи по проблемите на домашното насилие и подпомага жертвите на домашен тормоз да си търсят правата по съдебен ред. Независимо от това, гражданите потърсили справедливост по този начин често срещат трудности да докажат твърденията си.

Ето как описва преките си впечатления граждански наблюдател, следил хода на такъв процес в Плевен: „На делото Делото бе заведено от жена, която не успя да представи пред съда свидетели, за това че е била малтретирана от мъжа си. Най-вероятна причината за това е предварително споразумение между адвокатите на страните. Молителката сама разказа няколко случая за насилие над нея въкъщи, като очакваше съпругът ѝ да си признае. Той отрече. Понеже стана ясно, че деянието му няма да може да бъде доказано, той се почувства недосегаем. В мен остана чувство на неудовлетвореност. Съда не порица поведението на ответника. В хода на делото съдията търсеше конкретни доказателства, но до такива така и не се стигна. Адвокатът на молителката не беше се явил в залата. Делото бе отложено за следващо заседание.“

Един от наблюдателите ни, следил работата на съда в Левски счита: „Причините за малкия брой дела от този вид може само да се предполага. Едно от нещата, които пречат е факта, че законът е слабо познат. От друга страна жертвите се страхуват да търсят правата си по съдебен ред, защото не са сигурни че държавата ще ги защити достатъчно ефикасно.

Прави впечатление също, че социалните служби са изключително дистанцирани от този проблем. Полицията изпълнява възложените ѝ функции, подготвя преписки за случаите на насилие в дома, но много от инцидентите не достигат до съдебна зала, защото жертвите не виждат решение на своя проблем чрез средставата на правосъдието.

Общи изводи:

- В районите съдилища се наблюдава стремеж за справедливо решаване на дела по този закон.
- Гражданите не са запознати достатъчно с правата, които им предоставя законът.
- Има добра координация между различните институции по прилагане на Закон за защита от домашното насилие.
- Липсва извънсъдебна юридическа подкрепа на жертви на домашно насилие, която се гарантира от ЗЗДН.

Общи препоръки:

- Да се засили извънсъдебната юридическа подкрепа за жертви на домашно насилие, които търсят разрешение в съда.
- Съдът заедно с организации от гражданския сектор да запознава обществеността със законодателните възможности, които предоставя ЗЗДН.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Наблюдението установява, че голяма част от гражданите не са запознати с правата си по Закона за защита от домашното насилие и рядко се възползват от него. В съдилищата се наблюдава стремеж за справедливото решаване на делата по този закон. Полицията предоставя на съдилищата необходимите документи. Социалните служби не участват в дела по този закон. Единствено в град Плевен има неправителствена организация, която подпомага съда в тези дела.

Е) Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси – проучване на публикуваните декларации на магистрати.

Констатации: В различните съдилища практиката по прилагането на ЗПУКИ е различна. Всички магистрати са попълнили декларации за обвързаности, но в част от тях има пропуски и нарушения. Документите са публикувани на страницата на ВСС, както изисква законът и преобладаващата част от магистратурите са счели тази публичност за достатъчна и не са качили документите в сайтовете на съответното съдилище. Единствено съдът в Левски е публикувал декларациите на местната съдийска колегия. Анализът показва, че някои от тях не декларират за семейна свързаност на магистрата с друг служител на съдебната система. Трудно е да се определи доколко отговорността за подобно поведение следва да се вменява единствено и само на постъпилия по този начин съдия.

В страницата на съдилищата са публикувани декларациите на съдебните служители. Няма публикувани декларации по ЗПУКИ на съдебните заседатели, защото те не са задължени по закон. Висшият съдебен съвет е работодател на магистратите в съдилищата, и той трябва да следи за коректното попълване на декларациите по ЗПУКИ. В Закона за съдебната власт, глава дванадесета, Чл. 264. (2) е записано: *Държавните съдебни изпълнители осъществяват принудително изпълнение на частни притежания. Държавата може да възлага на държавните съдебни изпълнители и събирането на публични вземания в случаите, определени със закон.* Министърът на правосъдието, който се явява работодател на държавните съдебни изпълнители трябва да следи дали те попълват коректно декларациите си по ЗПУКИ и тези декларации трябва да бъдат публикувани на електронната страница на министерството на правосъдието, което не е направено.

Съдиите по вписванията в районните съдилища също трябва да попълват декларации по ЗПУКИ. Според ЗСВ глава тринадесета Чл. 279 (1) е записано: *В районните съдилища има съдии по вписванията. (2) Броят на съдиите по вписванията се определя от министъра на правосъдието.* И Чл. 281, *Съдията по вписванията се назначава от министъра на правосъдието след провеждане на конкурс. Министърът на правосъдието може да насрочи конкурс и по предложение на председателя на районния съд.* Декларациите на съдиите по вписванията също трябва да бъдат публикувани на страницата на министерството на правосъдието. Това не е направено.

Общи изводи:

- Откриват се некоректно попълнени декларации на магистрати.
- Декларациите са качени в страницата на ВСС, но не са публикувани в отделна рубрика, което затруднява достъпа до тях.
- Декларациите на държавните съдебни изпълнители и на съдиите по вписванията трябва да бъдат публикувани на страницата на министерството на правосъдието.
- Няма публикувани декларация по ЗПУКИ на съдебни заседатели.
- Публикуването на декларациите по този закон, се оповестява в интернет-страниците като общ PDF файл, което силно затруднява потребителите, търсещи конкретна информацията за точно определен магистрат или задължено по смисъла на закона лице, което работи в съдебната система.

Общи препоръки:

- Да се следи за коректното попълване на декларациите и за тяхното актуализиране при промяна в обстоятелствата.
- Декларациите на съдиите да бъдат публикувани в отделна рубрика на електронната страница на Висшия съдебен съвет.
- Съдебните заседатели също да попълват декларации по ЗПУКИ.
- Декларациите на държавните съдебни изпълнители и съдиите по вписванията да се публикуват на страницата на Министерството на правосъдието.
- Декларациите да бъдат ясно разграничени за всеки магистрат, а не да бъдат в един общ файл, който затруднява достъпа до конкретната декларация.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Всички съдии в четирите съдилища са подали декларации по ЗПУКИ, които са публикувани на страницата на Висшия съдебен съвет, но не и на страниците на самите съдилища. Изключение правят само съдиите от Левски, чиито декларации са публикувани на страницата на районното съдилище. Декларациите не са в отделна рубрика, което затруднява свободния достъп до тях. Някои от декларациите не са попълнени коректно. Декларациите на съдебните служители са публикувани на страниците на съдилищата.

Ж) Кодекс за етично поведение на българските магистрати – етично поведение на

магистрати, конфликт на интереси в съдебната система и нерегламентирани контакти с компрометирани лица.

Констатации: Общото впечатление на наблюдателите е, че в подложените на мониторинг магистратури Кодексът за етично поведение на магистратите се спазва. Няма регистрирани случаи на груби нарушения, в публичното пространство не са коментирани инциденти, в които да са намесени представители на съдебните институции.

В съдилищата има усещане за ред, дисциплина, респект, без това да накърнява достойнството на гражданите, потърсили услугата на съдебната система. Считаме, че и служителите в съдилищата спазват правилата и нормите на доброто поведение на работното място. Въпреки натовареността си те са вежливи към гражданите.

Като видим напредък отчитаме решението на ВСС, който публикува на интернет страницата си „Правила за дейността и работата на комисиите по професионална етика на органите на съдебната власт“. Това е стъпка напред в сравнение с направените констатации на Център НПО от юли 2010 г.: „На електронните страници на съдилищата не са публикувани имената на членовете на Комисиите за професионална етика към всеки съд. Не е посочен и механизъм за подаване на сигнали за конфликт на интереси и неетично поведение на магистрати до тези комисии.“

Общи изводи:

- Мнението на наблюдателите е, че магистратите се стремят да спазват Кодексът за етично поведение на българските магистрати.
- За първи път в съдебната практика са дефинирани критерии, според които ще се прави оценка на етичното поведение на магистратите
- Изработването на примерни правила за работа на местните комисии, които следят да се спазва Кодексът за етично поведение на магистратите, е крачка напред в реформирането на съдебната система в посока прозрачност, публичност и антикорупционни практики

Общи препоръки:

- ВСС да продължи започнатата реформа към повече публичност и откритост.
- Етичните комисии в съдилищата да се самосезират, когато има сигнали или публично огласени факти за нарушаване на Кодекса за етично поведение на българските магистрати.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Не са наблюдавани нарушения на Кодекса за етично поведение на българските магистрати. Забелязва се подобрения в дейността на ВСС в тази област. В електронните страници на магистратурите е публикуван Етичния кодекс на съдебните служители, както и Кодекса за етично поведение на българските магистрати.⁵

Коментар на Център на НПО Разград, свързан с Етичния кодекс.

На 03.02.2011г. на страницата на ВСС е публикуван документ: „Примерен образец на въпроси отговорите, на които следва да се съдържат в становищата, подготвяни от местните етични комисии при очертаване нравствените качества на кандидатите“. В документа е записано: „≤. В конкурсите за повишаване в длъжност, за преместване на съдия, прокурор и следовател в органите на съдебната власт и при избор на административен ръководител.1. Независим ли е магистрата? По смисъла на Етичния кодекс независим е този магистрат, който при изпълнение на служебните си задължения се ръководи единствено от вътрешното си убеждение и закона, като не се поддава на натиск, заплахи, стимули, преки или косвени влияния от представители, на която и да е друга власт – публична или частна, вътрешна или външ-

⁵ <http://www.kj.prb.bg/Pages/Texts/ek-employee.pdf>

на за съдебната система. 2. Безпристрастен ли е магистрата? По смисъла на Етичния кодекс безпристрастен е този магистрат, който установява истината за фактите единствено на основата на обективен анализ на доказателствата по делото, създава условия за равнопоставеност между страните и техните процесуални представители и избягва победение, което може да се възприеме като привилегироване, предразположеност, предубеденост или предразсъдък, основан на раса, произход, етническа принадлежност, пол, религия.

3. Справедлив ли е магистрата? По смисъла на Етичния кодекс справедлив е този магистрат, който в рамките на общите и абстрактни норми на закона отчита особеностите на всеки конкретен случай и го решава опирайки се на критерии, свързани с общочовешките ценности и ценностите на демократичната правна уредба. 4. Вежлив ли е магистрата? По смисъла на Етичния кодекс, вежлив е този магистрат, който чрез действията и актовете си винаги изразява уважението, което дължи на своите колеги, гражданите, адвокатите, страните и останалите участници в процеса. 5. Толерантен ли е магистрата? По смисъла на Етичния кодекс толерантен е този магистрат, който е открит и търпелив за изслушване и възприемане на нови или различни аргументи, мнения и гледни точки. 6. Почтен ли е магистрата? По смисъла на Етичния кодекс почтен е този магистрат, който извън рамките на закона не приема материални или нематериални облаги, независимо от естеството им и които могат да поставят под съмнение неговата независимост и безпристрастност. 7. Спазва ли изискванията на благоприличност? По смисъла на Етичния кодекс благоприличието е въздържане от всякакви действия, които биха могли да компрометират честта на магистрата в професията и обществото. 8. Компетентен и квалифициран ли е магистрата? По смисъла на етичния кодекс компетентен и квалифициран е добре подготвения магистрат, който познава нормативната уредба на Р България и правото на европейския съюз и е развил способности и умения за тяхното коректно прилагане.

9. Конфиденциален ли е магистрата? По смисъла на Етичния кодекс конфиденциален е този магистрат, който е дискретен и пази като служебна тайна фактите или сведенията, станали му известни при или по повод изпълнение на служебните му задължения.⁶

3) Прилагане на Указ за борба с дребното хулиганство

Констатации: Делата по Указа за борба с дребното хулиганство се гледат на принципа на „бързото производство“. В случай на наложени наказания в съдебния процес, те са необжалваеми, а по този начин се нарушават правата на гражданите според Европейската конвенция за защита правата на човека. В Административно процесуалния кодекс, дял трети, глава девета, чл. 149. (1) е записано, че административните актове могат да се оспорят в 14-дневен срок от съобщаването им.⁷ Всеки гражданин би следвало да се ползва от правото да обжалва и да си потърси правата, а съдът е този който ще реши дали обжалването има правно основание или не.

В много от наблюдаваните случаи съдебното дело протича само в едно съдебно заседание; повечето подсъдими не се представляват от професионални защитници в процеса и не разбират смисъла му; съдът не събира допълнителни доказателства за изясняване на причините за прояви на дребно хулиганство; в съдебните процеси не се разпитват други свидетели освен полицейски служители, които в някои случаи са заинтересовани лица; Съгласно чл.7 от УБДХ, решението по този указ не подлежи на обжалване и се изпълнява незабавно, въпреки че визираните в чл.1, ал.1 от същия определя нарушенията и наказанията по този нормативен акт като административни. Ние задаваме въпроса ако УБДХ е административно нарушение, защо е предвидено наказание „задържане в поделенията на МВР до 15 денонощия“, а не някое от определените по ЗАНН административни наказания? Следва да се отговори и на въпроса дребното хулиганство „несъществено престъпление ли е“ по терминологията на съда в Страсбург, или изпълва признаците на чл.325 от

⁶ <http://www.vss.justice.bg/bg/start.htm>

⁷ <http://www.admincourtsofia.bg /НОРМАТИВНАУРЕДБА/Административнопроцесуален кодекс /arkpart3.aspx>

НК, но при условията на „маловажност“ по смисъла на чл. 91 т. 9 от НК. Изрично е посочено в УБДХ, че наложеното административно наказание не се счита за осъждане и не се вписва в бюрата за съдимост. В три от наблюдаваните съдилища за периода са наблюдавани такива дела, с изключение на Районен съд – Червен бряг. В наблюдаваните съдилища тенденцията е по тези дела да се налагат предимно глоби, като наказанието „задържане в поделенията на МВР“ е по-скоро изключение в съдебната практика. Наказанията се изтърпяват в помещения, които нямат минимални условия. Помещенията представляват малки стаи, в които има само едно или две легла, няма баня и тоалетна.

Общи изводи:

- УБДХ е прилаган в три от наблюдаваните съдилища в периода на мониторинг, като е констатирано, че се налага по-често наказанието „глоба“.
- Съдилищата не събират допълнителни доказателства за изясняване на хулиганството.
- В голяма част от случаите подсъдимите не се представляват от защитници.
- Наложеният наказанието не подлежат на обжалване от гражданите.
- В едно от наблюдаваните дела е наложено наказание „задържане в поделенията на МВР“.
- Наказанията се изтърпяват в помещения, които не отговарят на минималните хигиенни изисквания.

Общи препоръки:

- Законът да предвиди възможност съдебните решения по УБДХ да могат да се обжалват.
- Съдът да осигурява възможност за адвокатска защита на подсъдимите, за да могат техните права да са надеждно защитени.
- В хода на съдебното дирене магистратите да събират допълнителни доказателства извън тези представени от МВР.
- Да се подобрят условията за изтърпяване на наказанията.
- Да се отмени Указът или да бъде основни променен, за да не се нарушават правата на гражданите.

За тримесечния период има „Добър напредък“. В три от наблюдаваните съдилища са разглеждани дела по УБДХ. От наблюдението се установява, че по-често се налагат наказания „глоба“. Това е добра практика като се има предвид условията, при които се изтърпяват наказанията. Не може да се обжалват постановените съдебни решения. Няма напредък относно събирането на доказателствата от страна на съда. Въпреки, че указът нарушава човешките права, магистратите продължават да го използват. Необжалваемостта на съдебните актове по този указ е в разрез с написаното в АПК.

Коментар на Центъра на НПО по приложението на Указа за борба с дребното хулиганство (УБДХ)

На 24.02.2011 г. Конституционния съд на Република България с определение *допуска за разглеждане по същество искането на тричленен състав на Върховния административен съд за установяване на противоконституционност на чл. 7, изр. 1 от Указ № 904 от 28.12.1963 г. за борба с дребното хулиганство (обн., ДВ, бр. 102 от 1963 г., последно изм., бр. 27 от 2009 г.). Конституира като заинтересувани страни по делото Народното събрание, Министерския съвет, министърът на вътрешните работи, министърът на правосъдието, Върховния касационен съд, главния прокурор, Висшия адвокатски съвет, Българския хелзинкски комитет, Съюза на юристите в България, фондация „Асоциация за европейска интеграция и права на човека“, фондация „Български адвокати за правата на човека“ и сдружение „Център на неправди“*

телствените организации в Разград“.⁸

На 08.03.2011 г. В сайта на „Дарик радио“ <http://dariknews.bg> е публикувана статия: „Милков, Цветанов и Цачева – страни по дело в Конституционния съд“ в нея е записано: „Центърът на неправителствените организации в Разград е конституиран като заинтересована страна по дело пред Конституционния съд. Процесът е свързан с обявяването на клауза от Указа за борба с дребното хулиганство за противоконституционна.

Шест държавни институции и шест неправителствени институции са конституирани като заинтересовани страни по делото за обявяване на клауза от УБДХ за противоречаща на Конституцията на Република България и на Конвенцията за защита правата на човека. ... Според лидера на гражданската структура Георги Милков действащият от 1963 година нормативен документ има няколко сериозни недостатъка. Той въвежда наказание „задържане в поделенията на МВР“, което не съществува в специализирания Закон за административните наказания. На практика това е наказание лишаване от свобода, а не подлежи на съдебен контрол и на право на обжалване - смята Милков.

В определението си за допустимост Конституционният съд дава срок от 14 дни на всички страни по дело №19/2010г. да представят писмено своите становища. Заседанията на институцията се провеждат без присъствието на заинтересованите страни, освен когато съдът реши друго, изслушват се експерти и се събират доказателства, след като това приключи конституционните съдии се произнасят с решение в двумесечен срок...“⁹

1.5.3. Достъп на уязвими групи до правосъдие

1.5.3.1 Архитектурна вътрешна и външна среда на съдебните сгради – достъпност на хора с трайни физически увреждания.

Констатации: В съдебните палати има осигурен достъп за хора с увреждания и мощни средства за предвижване чрез изградените рампи. В Районен съд – Плевен, Левски и Габрово има изградена външна рампа за предвижване на хора с увреждания. В Районен съд - Габрово асансьор, достъпен за хора с увреждания и те могат безпрепятствено да стигат до всички етажи. В Районен съд - Плевен има достъп за хора с увреждания само до 1 етаж на сградата, защото асансьорът не е пригоден за хора със специални средства за предвижване. Единствено в Районен съд – Червен бряг няма изградена рампа за предвижване на хора с увреждания и няма асансьор. Входните врати на съдебните зали и пространството в тях позволяват достъпа на хора с помощни средства. Залите са ремонтирани и оборудвани с аудио-визуална техника, която помага по-добрата комуникация между съдийските състави и гражданите участници в делата. Има множество табла и монитори за пълна информираност на страните в делата. Акустиката в залите е добра, а в коридорите на съдилищата има озвучителна техника за повикване на лицата по текущите дела. Тоалетните в съдилищата не са достъпни за хора с увреждания

Общи изводи:

- Сградите на съдилищата като цяло отговарят за достъпна архитектурна среда, изградени са външни рампи с адекватен наклон.
- Има асансьори, които могат да се ползват от хора с увреждания.
- В Районен съд – Червен бряг няма осигурен достъп на хора с увреждания до сградата на съда.
- Залите са ремонтирани и оборудвани с аудио-визуална техника, която помага по-добрата комуникация между съдийските състави и гражданите участници в делата

Общи препоръки:

- Да се осигури достъпа на хора с увреждания до всички наблюдавани съдилища.
- Да се адаптират асансьорите за използване от хора с увреждания.

⁸ <http://www.constcourt.bg/Pages/Document/default.aspx?ID=1514>

⁹ http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=680070

За тримесечния период има „Добър напредък“. В част от съдилищата има осигурен достъп за хора с увреждания чрез изградени рамки, а в две от съдилищата има и асансьори. Входните врати на съдебните зали са достатъчно големи за предвижване на хора с допълнителни средства за предвижване. Залите са ремонтирани и оборудвани с аудио-визуална техника, която помага по-добрата комуникация между съдийските състави и гражданите участници в делата. Акустиката е добра, а в коридорите на съдилищата има озвучителна техника за повикване на лицата по текущите дела. Тоалетните не са достъпни за хора с увреждания. В Районен съд – Червен бряг тоалетната е външна.

1.5.3.2. Достъпност и адекватност на съдебните процедури спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си.

Констатации: В сградите на съдилищата има указателни табели с достатъчно голям шрифт, който да е видим отдалеч, и да не затруднява лицата със зрителни проблеми. За съжаление за изцяло незрящите хора няма никакви условия за достъп до информация.

Физическата среда в съдебните зали видимо не затруднява и не възпрепятства представители на уязвими групи – звуковата среда в залите е добра, няма външни шумове, които да възпрепятстват взаимодействие между участниците в съдебните заседания.

През месеците са наблюдавани дела, в които страни са представители на малцинствени групи, социално слаби граждани, жертви на домашно насилие. Към нито един от тях съдът не прояви признаци на неуважение или незачитане на правата им. Прави впечатление, че съдиите се стараят да изяснят правата на хората от различните социални и образователни статуси по лесен и достъпен за тях начин.

Общи изводи:

- Съдиите се стараят да изяснят правата на хората от различните социални и образователни статуси по лесен и достъпен за тях начин.
- В сградите на съдилищата има указателни табели с достатъчно голям шрифт, който да е видим отдалеч, и да не затруднява лицата със зрителни проблеми.
- Съдиите не проявяват признаци на неуважение или незачитане на правата на хората от уязвимите групи, които са страни по делата.

Общи препоръки:

- Съдилищата да осигурят условия за свободен достъп на напълно незрящите лица.
- Съдилищата да осигурят озвучителна техника, която да помага на хората със зрителни увреждания да получат максимален достъп до средата.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Съдиите предоставят необходимата информация относно правата на страните по делата, независимо от тяхния етнически или образователен статус. В много от случаите поднасят информацията по лесен и достъпен начин за хората, които са слабограмотни. Затруднен е достъпът на хора със зрителни увреждания до правосъдие. Наобходимо е да се предостави звъкова версия на информацията на таблата в коридорите или да се увеличи шрифтът на указателните табели.

Коментар на Център на НПО Разград свързан със събирането на неплатените глоби от НАП.

На 26.01.2011 г. в интернет страницата на Топ новини www.topnovini.bg е публикувана статия: „НАП Разград събира 719 421 лв. неплатени глоби с напомнителни писма“

В статията е написано: „Напомнителни писма до близо 2000 длъжници на глоби от Разград са разпратили служители на Националната агенция по приходите (НАП) Офис Разград, съобщават от пресцентъра на ведомството. Общата стойност на дължимите суми е 719 421 лв. „Сред длъжниците са фирми и физически лица, а наложените им от институциите глоби

варира от 5 до 150 хил. лв.“, коментира за ТОП НОВИНИ директорът на НАП-Офис Разград Цанка Тъмнишка. Тя припомни на длъжниците, че стойността на дължимата глоба се увеличава в зависимост от броя на получените уведомителни писма.”¹⁰

1.5.3.3. Достъпност и адекватна дейност на съдебната администрация спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си.

Констатации: От наблюденията се установи, че съдебната администрация се придържа към етични и професионални стандарти на работа и отношение към гражданите, независимо от техния статус.

Физическата среда на работните помещения на деловодствата в съдилищата не позволяват особен комфорт за граждани и адвокати, които влизат там за информация или работа с документи. Помещенията са малки, пълни с документация и мястото е недостатъчно за самите служители, за гражданите и адвокатите, които търсят информация за интересувашите ги дела. Работното време на съдебната администрация се спазва. В интервала от 12:00 – до 13:00 часа гражданите имат достъп до съдебните администрации. Не са констатирани нарушения на регламентираното работно време.

Общи изводи:

- Работното време се спазва и гражданите са допускани до администрацията в периода от 12:00 – до 13:00 часа.
- Деловодствата не предоставят удобства за гражданите и адвокатите, които трябва да правят справки там.
- Липсва достатъчно добра информационна система, както и нарочна служба за пуляризиране работата и значението на съдебната система.

Препоръки

- Съдилищата да организират информационни системи, които да подпомагат гражданите, потърсили услуга в съдебната палата.
- Деловодствата на съдилищата да бъдат ремонтирани, като се предостави подходяща архитектурна среда, която да позволява на дошлите за услуга посетители да бъдат обслужени добре и в нормални условия.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Съдебните служители се придържат към етичните стандарти при работата си с хора от уязвими групи. Деловодствата на съдилищата са малки по площ и не предоставят удобства за гражданите. Няма обособени стаи, където гражданите или адвокатите да се запознават с делата. Работното време се спазва дори в интервала от 12:00 до 13:00 часа.

Коментар на Център на НПО Разград свързан с достъп до общинската администрация и заплащането на държавни такси.

Ще се издължаваме на хазната с дебитните си карти. На 11.01.2011 г. във вестник „Телеграф“ е публикувана статия с заглавие: „Плащаме данъци без такса за банката“.

В статията е написано: „Държавата ще поеме за своя сметка банковата такса, когато гражданите плащат данъци, такси или каквито и да е други задължения към централния бюджет и общините. Това съобщиха от министерството на финансите. Промяната ще се вмъкне между първо и второ четене в закона за ограничаване на кешовите разплащания, която в момента е в парламента. Инициативата е на МФ, а целта е гражданите да не бъдат товарени с банков такси, когато се издължават към хазната. Предвижда се всяка обслужваща банка на бюджетните организации да постави ПОС терминал в касовите салони. Чрез това

---

¹⁰ <http://topnovini.bg/node/16832>

устройство всеки гражданин ще може да плати данък или такса към държавата или общината чрез дебитна или кредитна карта, като банковата такса няма да се удържа от сметката му. На първия етап това ще стане възможно само за плащанията към централния бюджет, а на втория ще бъдат обхванати и общините. Плановете на МФ са двата етапа да бъдат реализирани до средата на годината. От ведомството са изчислили, че таксите, които държавата трябва да покрие за плащанията на гражданите, могат да се вместят в рамките на настоящите типови договори с обслужващите банки на бюджета“.

1.5.3.4. Ниво на достъп до информация за хора с увреждания относно съда, неговата дейност, състав, администрация, съдебни дела и т.н.

Констатации: Хората с физически увреждания могат да се информират за дела от интернет страниците на съдилищата или по телефона. Хората със зрителни увреждания нямат достъп до интернет страниците на съдилищата, защото сайтовете не са снабдени със специална програма от рода на Speech War, която да осигурява звукова версия на страниците. Заради това тази група хора трябва да търсят необходимата им информация по телефона или чрез явяването си в съда. Сайтовете на съдилищата са лесно достъпни. В тях освен необходимата обща информация за структурата и местонахождението на магистратурите има указани банкови сметки, в които се внасят съдебните такси, дадени са телефоните за връзка, има справки за дела и друга полезна информация. Публикувани са бланки на заявления за най-често ползваните от гражданите услуги /за свидетелство за съдимост, за препис от решение, от присъда, за теглене на суми от детски влог и др./ Декларациите по ЗПУКИ на съдиите, съдебните служители и на държавния съдебен изпълнител са публикувани на страниците. Не са публикувани декларациите на съдиите по вписванията.

Общи изводи:

- Страниците са лесно достъпни и предоставят обща информация за дейността на съда, неговата структура и текуща работа.
- Не е гарантиран достъпът на хората със зрителни увреждания до интернет страниците.
- Достъпът на чужденци до електронните страници на съдилищата е ограничен, защото няма версии преведени на чужд език.

Общи препоръки:

- Интернет сдраниците на съдилищата да бъдат оборудвани с програми, които позволяват на хората с проблеми в зрението да ползват информацията, предоставяна от сайта.
- Електронните страници да имат различни езикови версии, за да може да се ползват и от чужденци.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Гражданите могат да се информират за делата, които ги интересуват от деловодствата на съдилищата или от техните интернет страници. Информацията в страниците се актуализира ежедневно с информация за гледаните дела и решенията по различните процеси. Има рубрики и подрубрики, които обеще не са достъпни с всеки интернет браузър. В електронните страници са публикувани декларациите по ЗПУКИ на съдебните служители. Хората със зрителни увреждания нямат достъп до сайтовете на съдилищата, защото те нямат инсталирани звукови сигнализации.

1.5.4. Дейност на съдебните заседатели

Констатации: Масова практика е общинските съвети да избират за съдебни заседатели хора над средната възраст, предимно на партиен принцип. Заради възрастта или заради ниското заплащане, съдебните заседатели не са мотивирани да работят. Най-често те са пасивни участници в процеса на правораздаване. Някои от тях са общински съветници или кметски наместници, което е недопустимо.

Избора на съдебни заседатели за участие в процесите се извършва по метода на случайния подбор чрез електронен жребий. Тази практика се прилага в съдилищата в Плевен, Левски и Червен бряг. Тя е била въведена и впоследствие изоставена в Габрово, защото не всички заседатели са се озовавали при повикване. Повсеместна практика е никой да не се грижи за повишаване знанията и квалификацията на съдебните заседатели. Те много често не са наясно с измененията, които са претърпели отделните закони.

Общи изводи:

- В три от наблюдаваните съдилища съдебните заседатели се избират чрез жребий, като се спазва изискването на закона техния подбор да става на случаен принцип.
- Заседателите не са своевременно запознати с измененията в законите.
- Заседателите не вземат активно участие в съдебните процеси.
- Някои от съдебните заседатели са действащи общински съветници с ясно изразена политическа обвързаност.
- В интернет-страниците на съдилищата няма публикувани декларациите на съдебните заседатели, подадени по ЗПУКИ.

Общи препоръки:

- Съдебните заседатели да не са действащи общински съветници или кметски наместници, защото това води до конфликт на интереси.
- Да се организират обучения за съдебните заседатели, за да бъдат те своевременно запознати с измененията на законите, по които се гледат делата, в чието решаване те участват.
- На страниците на съдилищата да се публикуват декларациите на заседателите по ЗПУКИ.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Съдебните заседатели не вземат активно участие в съдебните процеси, в които участват. Те слушат какво се случва в хода на делата, но не са запознавани с тях и не участват при изготвяне на съдебните решения. Заседателите се избират на партиен принцип и политическата им обвързаност може да повлияе на тяхната безпристрастност. Провежда се електронен жребий в три от наблюдаваните съдилища.

1.5.5. Етично поведение на магистрати

Констатации: Общото впечатление на наблюдателите е, че в подложените на мониторинг магистратури Кодексът за етично поведение на магистратите се спазва. Няма регистрирани случаи на груби нарушения, в публичното пространство не са коментирани инциденти, в които да са намесени представители на съдебните институции. Има съмнения в публичното пространство за нерегламентирани контакти на магистрати.

Общи изводи:

- Магистратите се стремят да спазват Кодекса за етично поведение на българските магистрати.
- Изработването на примерни правила за работа на местните комисии, които следят да се спазва Кодексът за етично поведение на магистратите, е крачка напред в реформирането на съдебната система в посока прозрачност, публичност и антикорупционни практики.

Общи препоръки:

- ВСС да продължи започнатата реформа към повече публичност и откритост.
- Етичните комисии в съдилищата да се самосезират, когато има сигнали или публично огласени факти за нарушаване на Кодекса за етично поведение на българските

магистрати.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Не са наблюдавани нарушения на Кодекса за етично поведение на българските магистрати. Магистратите се стремят да спазват нормите на етично поведение и да не пристъпват моралните граници. Има съмнения в публичното пространство.¹¹

Коментар на Център на НПО Разград свързан със етичното поведение на магистратите.

В съдебната система няма ефективни механизми за проверка и саморегулация на етичните стандарти. Решаваща е ролята на административните ръководители, които продължават да управляват еднолично системата. Същият централизиран принцип на управление действа и в прокуратурата.

На 23.02.2011 г. Електронният сайт Медиапул <http://www.mediapool.bg> публикува статия: „ВСС оправда прокурор Първолета Никова за „бонбонения“ арест“ В нея е написано: „Етичната комисия във Висшия съдебен съвет прекрати без последствия за прокурор Първолета Никова проверката за действията ѝ по време на ареста на бургаския бизнесмен Рангел Станчев. Съдебният съвет се задейства след [публикация](#) на Mediapool от началото на октомври миналата година. Рангел Станчев бе арестуван на 26 юни 2010 година като заподозрян за участие в организирана престъпна група, извършвала кредитни и имотни измами. Той е открит от служители на ГДБОП в 8 сутринта в апартамента на Никова в Бургас на ул. „Ст. Стамболов“. Полицаяте констатираха и протоколираха, че тя проявява загриженост за арестуването. Според източници на Mediapool, преди да бъде отведен, прокурор Никова натъква в джобовете му шоколадови бонбони, като слага два бонбона в устата му. Впоследствие се оказва, че Станчев е диабетик и шоколадът му причинява хипергликемична криза. Така по здравословни причини той не е в предварителния арест, а получава мярка за неотклонение „домашен арест“. Председателят на Етичната комисия Цони Цонев (бивш прокурор) заяви, че не е установено нарушение на Етичния кодекс на магистрата от страна на Никова. Решението е взето след като във ВСС са пристигнали и резултатите от проверката на Инспектората на Върховната касационна прокуратура. Те също установяват, че Никова не е извършвала нарушения на служебните задължения, а случаят е от лично естествено. Пред Mediapool Цонев заяви, че по време на изслушването в етичната комисия, прокуратурата е заявила, че не е знаела за диабета на Станчев. Първолета Никова е признала, че е дала „два бонбона“ на приятеля си, защото не успели да закусят преди идването на полицията. Тя отрича да е тпкала в устата на Станчев и комисията е приела тези обяснения. Пред прокуратурата полицията от ГДБОП също не са дали категорична уличаваща информация срещу нея“.¹²

Коментар на Център на НПО Разград, свързан със етичното поведение на магистратите.

Ние смятаме за важно решението на Висшия съдебен съвет да публикува „**Правила за организацията и дейността на комисиите по професионална етика в органите на съдебната власт**“ на 03.02.2011г. на интернет-страницата си. В него е записано: „1. Комисиите по професионална етика към органите на съдебната власт са помощни органи на Постоянната комисия „Професионална етика и превенция на корупцията“ на Висшия съдебен съвет. 2. Комисии по професионална етика се създават към всички органи на съдебната власт с числен състав над 6 магистрати. 3. В тези от органите на съдебната власт, в които не могат да бъдат създадени подобни комисии, техните функции се изпълняват от комисиите по професионална етика в по-горестоящия орган на съдебната власт. 4. Съставът на комисиите по професионална етика в органите на съдебната власт е най-малко от трима редовни и един резервен член, но не повече от 7 редовни и 3-ма резервни. 5. Персоналният състав на всяка комисия по професионална етика се определя от общото събрание на съответния орган на съдебната власт, като решението се взема с явни гласуване и обикновено мнозинство. Адми-

¹¹ <http://www.kj.prb.bg/Pages/Texts/ek-employee.pdf>

¹² <http://mediapool.bg/show/?storyid=176460&srcepos=8>

нистративни ръководители не могат да бъдат членове на комисията по професионална етика. За членове на комисии по професионална етика не могат да се избират магистрати, които изтърпяват наложено им дисциплинарно наказание или срещу тях има висящо дисциплинарно производство. 6. Непосредствено след избора членовете на комисии по професионална етика си избират председател. 7. Мандатът на членовете на комисията по професионална етика е 3 години с право да бъдат преизбрани и за втори мандат. 8. Когато член на комисията по професионална етика напусне съответния орган на съдебната власт, до един месец, мястото му се попълва чрез нов избор. 9. Комисии по професионална етика в органите на съдебната власт изготвят и съответно представят в Комисия „Професионална етика и превенция на корупцията“ на ВСС становище относно притежаваните нравствени качества на кандидатите в конкурсите за заемане на длъжност в органите на съдебната власт. При събирането на информация за становището си и при необходимост, комисии могат да си взаимодействат с компетентни по смисъла на закона органи и институции. 10. Когато сигналът е срещу административен ръководител, проверката се извършва от Комисията по професионална етика към по-горестоящия орган на съдебната власт. Комисията по професионална етика към по-2 горестоящия орган на съдебната власт извършва проверка и се произнася със становище и в случаите, когато поради отвод на член или на членове на компетентната комисия, същата не може да се произнесе, както и когато сигналът е срещу член на тази комисия. 11. Отводът на член или членове на комисията по професионална етика от участие по конкретен случай се мотивира, като мотивите се отразяват в протокола. 12. Комисии по професионална етика в органите на съдебната власт извършват проверки за наличие на поведение, противоречащо на правилата за професионална етика и предоставят резултатите от проверката на съответния административен ръководител или на Комисия „Професионална етика и превенция на корупцията“ на ВСС. Срокът за произнасяне на комисии не следва да бъде по-дълъг от 30 дни. 13. Основанията за извършване на проверки от комисии за професионална етика в органите на съдебната власт са: а) публикации в медиите, съдържащи данни за неетично поведение на магистрати. В тези случаи комисии могат да започнат проверката по реда на самосезирането; б) сигнали на граждани или юридически лица до административния ръководител, в това число и анонимни, стига да съдържат конкретни факти и обстоятелства, които обективно могат да бъдат проверени; в) при възлагане на проверката от страна на административния ръководител; г) при възлагане на проверка от Комисия „Професионална етика и превенция на корупцията“ на ВСС или изпращане на материали, които могат да послужат като основание за образуване на проверка; д) в случаите на образувани дисциплинарни производства за нарушения на правилата за етично поведение или накарняване престижа на съдебната власт. 14. Административните ръководители не могат да препращат сигнали от граждани или юридически лица, отправени до тях или да възлагат проверка на етичните комисии по въпроси извън приложното поле на Кодекса за етично поведение на българските магистрати. 15. Основанията за образуване на проверки от комисии по професионална етика се завеждат в деловодството на съответния орган на съдебната власт. Комисии по професионална етика към органите на съдебната власт поддържат свой регистър и архив за постъпилите и разгледани сигнали, за резултатите от проверките по тях и за издадените становища. Административният ръководител на съответния орган на съдебната власт определя служител от деловодството, който осъществява цялата дейност по формиране, обработка и съхраняване на преписките на комисии. Материалите от извършената проверка се съхраняват за срок от пет години.

3 16. При извършване на проверките комисии по професионална етика в органите на съдебната власт могат да събират допълнителна информация от компетентните органи и институции, да вземат писмени обяснения от участниците в случая, както и да изслушват авторите на сигналите или магистратите, срещу които се води проверката.

17. За резултата от проверката комисията по професионална етика уведомява авторът на сигнала и магистрата срещу когото е водена проверката. 18. Когато възникналият конфликт е между членове от състава на различни органи на съдебната власт или на различни по степен на йерархия органи, комисии по професионална етика към тези органи могат да си взаимодействат, като при необходимост провеждат съвместно заседание, на което изслуш-

ват магистратите, участници в конфликта и изразяват съвместно становище, или отправят препоръки с цел неутрализиране и решаване по най-добър начин възникналия конфликт. 19. Когато магистрат е допуснал нарушение на Правилата за етично поведение и по преценка на комисията по професионална етика към съответния орган на съдебната власт за това нарушение следва да се наложи дисциплинарно наказание по т. 3 – 6 на ал.1 от чл. 308 от ЗСВ, се уведомява Комисия „Професионална етика и превенция на корупцията“ на ВСС. 20. Висшият съдебен съвет препоръчва на комисиите по професионална етика по места да приемат свои вътрешни правила за работа, в които детайлно и с оглед спецификата на органа на съдебна власт, към които са създадени, да уредят реда за образуване, движение и съхраняване на преписките, начина на извършване на проверките, и реда за вземане на решения и изразяване на становища. 21. Преходни разпоредби: а) В изпълнение на § 125 от ПЗРЗИДЗСВ общите събрания за избор на членове на комисиите по професионална етика в органите на съдебната власт следва да се проведат в срок до 4 април 2011 г. б) Не съществува пречка да бъдат преизбрани комисиите в досегашните им състави. в) Протоколите от проведените общи събрания с имената на избраните членове на комисиите по професионална етика и излъченият председател да се изпратят в срок до 3 дни във Висшия съдебен съвет – Комисия „Професионална етика и превенция на корупцията“.¹³

1.5.6. Публичност и информираност за дейността на районните съдилища

Констатации: Интернет страниците предоставят информация, която улеснява гражданите, когато искат да ползват услугите на съдилищата. Сайтовете дават възможност по електронен път да се свалят образци на някои документи, с които се заявява искане за различните услуги, предоставяни от съда. Интернет страниците все още не са снабдени със звукова версия, която да позволи те да бъдат достъпни и за хората със зрителни увреждания. Бърз и лесен достъп нямат и чужденците, които не знаят български, но търсят информация на страницата на съответния съд.

Общи изводи:

- Страниците дават възможност на гражданите да попълват по електронен път образци на някои необходими документи, с които се заявява искането на съдебната услуга;
- Интернет страниците нямат звукова версия и това ограничава пълноценния достъп до информацията на хората със зрителни увреждания.
- Страниците не са достъпни за чужди граждани, които не знаят български език.

Общи препоръки

- Електронните страници да бъдат снабдени с езикови версии на английски език.
- Страниците да бъдат пригодени за достъп на хората със зрителни увреждания.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Интернет-страниците на съдилищата са достъпни за повечето граждани. До тях нямат пълноценен достъп хората със зрителни увреждания и чужденците. Съдебните актове се публикуват своевременно след приключване на делата. Само някои от съдилищата предлагат възможност да се търси определено на дело по неговия номер, макар че това е голямо улеснение за гражданите и ще им помогне най-бързо да достигнат до исканата от тях информация.

13 <http://www.kj.prb.bg/Pages/Texts/ek-employee.pdf>

2. Втора част

РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ РАБОТАТА НА СЪДА ВЪВ ГРАДОВЕТЕ ГАБРОВО, ЛЕВСКИ, ПЛЕВЕН И ЧЕРВЕН БРЯГ

2.1 РЕЗУЛТАТИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО НА РАЙОНЕН СЪД – ГАБРОВО

Област Габрово е с площ 2023 кв.м. и с население 144 125 души. Община Габрово е с площ 555.57 кв.км и с население 78 320 души; съответно град Габрово е с площ 233.817 кв.км. и с население 6256 души по данни на Националния статистически институт.¹⁴ Районен съд - Габрово обслужва общините: Габрово, Дряново, Севлиево и Трявна.

2.1.1. Прилагане на новоприети и изменени закони

2.1.1.1. Граждански процесуален кодекс – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: Наблюдавани през периода са 14 граждански дела, от тях 6 са по ЗЗДН, 5 са по СК и 3 по ГПК. Процедурите протичат нормално, без напрежение в залите. Съдът информира страните за техните права и задължения. Съдиите не се влияят от възраст, пол, образователен ценз или етническа принадлежност, те са компетентни и обективни, категорично безпристрастни. Законността се спазваше стриктно, данни са снети от всички свидетели. Заседанията се насрочват така, че при застъпване на часа – те винаги се провеждат в различни зали.

При прегледа на протоколите от провежданите заседания, е установено, че те се изготвят подробно в предвидения тридневен срок, а повечето от съдебните решения се обявяват и публикуват преди предвидения едномесечен срок.

В едно от делата по ЗЗДН има молба, която съдът оставя без уважение, защото установява, че не е налице акт на домашно насилие, съгласно определението на закона. Съдът делово и в разумни срокове разглежда и разрешава подадените до него молби и жалби. Наблюдават се случаи на подадена молба за правна помощ и съдът я уважава. Назначените служебни защитници упражняват правата и изпълняват задълженията си съобразно Закона за адвокатурата.

Делата се гледат по реда на ГПК, със свободен и удобен достъп до техните решения на интернет страницата на Районен съд - Габрово.

Гражданските дела се разглеждат в повечето случаи само в едно открито съдебно заседание и по изключение се отлагат за второ заседание.

Изводи:

- Наблюдаваният Районен съд работи нормално, с вече усъвършенствани процедура и вътрешен порядък, установени от системата законови изисквания и вътрешни правила.
- Осигурява равни възможности на всички граждани за среща с една съвременна, достъпна и качествена форма на правораздаване, при спазване на цялата система от законови изисквания.
- Делата, които са наблюдавани приключват с решение без да има отлагане. Изключение правят само две – първото /дело № 3031/2010г./- поради поискан от ответника отвод на съдията, който е осъдил ответника в съдебно дело преди 2 г. и второто

¹⁴ http://bg.guide-bulgaria.com/NC/Gabrovo/bg_Area_Sizes.aspx

/дело № 46/2011г/ - поради обстоятелството, че трябва да се изиска справка от Община Габрово дали ищцата е поставена под запрещение и ако „да“ кой е настойник или попечител.

- Протоколите от заседанията се изготвят надлежно и в срок.
- Спазват се изискванията за спокойно и нормално протичане на съдебните заседания.

Препоръки

- В работата са утвърдени т.н. „добри практики“ – компетентност, откритост, информираност. Желателно е тези практики да увеличават както броя си, така и кръга на своето въздействие.
- Подадените жалби и молби да бъдат разглеждани и решавани в по-кратки срокове.
- Да се спазва тенденцията за приключване на делата в едно заседание.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. В 14-те заседания на наблюдаваните граждански дела процедурите протичат спокойно и без напрежение. Съдиите владеят материята, информират страните за техните права и задължения. Няма никакви доказателства, че възрастта, образованието, полът или етническата принадлежност влияят на съда. Районен съд – Габрово осигурява равни възможности за всички страни, участващи в съдебните заседания.

2.1.1.2. Наказателно-процесуален кодекс – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: Наблюдавани са 16 дела, седем от делата приключват с решение на съда, а разглеждането на останалите девет е отложено за следващи заседания.

Заседанията на всички наблюдавани дела започват в точно определеното време и протичаха по процедурите, предвидени в НПК.

По време на наблюденията се установи, че реда пред и в залите се спазва стриктно. Има само един случай на отстраняване на лице от залата за неспазване на реда. Бащата на единия от подсъдимите се опитва остро да репликира свидетел, но веднага е отстранен от съдията за нарушаване на реда в залата.

Прокурорите и адвокатите проявяват активност в съдебното производство и се явяваха на заседанията облечени с тоги.

От наблюдението се установи, че всички адвокати от габровската адвокатска колегия и един от старозагорската са облечени с тоги, докато техните колеги от София – адвокат Благой Блажев от САК и адвокат Йордан Киров адвокатска колегия София – не. Всички заседания по наблюдаваните наказателни дела бяха публични с изключение на едно, което се проведе при закрити врати. Шест от наблюдаваните дела са със съдебни заседатели – те не вземат активно участие в тях.

В осем от наказателните дела са призовани свидетели. Всичките са в определен час пред съответната зала. След снемането самоличността на свидетелите и разясняването на техните права и отговорности съдът пристъпваше към тяхното изслушване. Прави впечатление, че всеки съдии много умело, професионално и отговорно се справят с процедурите при провеждане на съдебните заседания. Наблюдението установява, че процедурите по НПК се спазват.

Изводи

- Съдът изпълнява правилно процедурите по НПК.
- Съдебните заседания се водят отговорно и професионално.

- Делата се приключват според сроковете, предвидени в закона.
- Съдиите винаги запознават страните с правата и отговорностите им.
- Няколко от гледаните дела са отложени поради неявяване на свидетели и подмяна на служебния защитник на обвиняемия /1 дело/, поради неявяване на подсъдимия /2 дела/.
- Съдебните заседания започваха в определения час.

Препоръки

- Съдът да следи за редовното призоваване на свидетелите и страните по делата с цел намаляване на отложените дела.
- Да се запази тенденцията делата да се решават в законовите срокове.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Девет от шестнайсетте наблюдавани дела са отложени. Но наблюдението показва, че те се отлагат с оглед изясняване и установяване на обективната истина, поради неявяване на подсъдимите или неявяване на свидетели и промяна на служебния защитник на обвиняемия. Съдиите поддържат реда в залата, информират страните за всичко, свързано с делото. Няма установени проблеми или несъответствия при прилагането на НПК.

2.1.1.3 Закон за съдебната власт – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: В Районен съд – Габрово осемте съдии са разпределени в две отделения – гражданско и наказателно, в две групи по четирима. В съда работят двама съдии по вписванията и двама държавни съдебни изпълнители.

Делата се раглеждат в състав съдия и двама съдебни заседатели, освен ако в закона е предвидено друго. Служителите в администрацията са 32 : Съдебна администрация е разделена на пет звена – I. Съдебен администратор, II. Административен секретар, III. Специализирана съдебна администрация – „Регистратура“, „Деловодство“, „Съдебни секретари“, „Връчване на призовки и съдебни книжа“, „Бюро съдимост“. IV. Обща администрация – „Финансова дейност и снабдяване“, „Информационно обслужване и технологии“. V.Технически длъжности

Всички дневници и книги на службите се водят акуратно. Работата с документи се прехвърля на електронна система, изместваща хартиените носители.

Канцелариите предоставят безпроблемно исканата информация. Условието за работа в деловодството са неподходящи. Работното време с граждани е от 9 до 17 часа без прекъсване, с осигурено дежурство през обедната почивка. Всички служби са коректно обозначени с информационни табели. В съда има достатъчно табла и монитори с важна за гражданите информация има и тарифа за държавните такси. Няма обаче информация за групите граждани, освободени от заплащането на съдебни такси.

Разпределението на делата става чрез електронен жребий. Работата по случайния подбор със специализиран софтуер се осъществява от председателя или зам. председателя. При въвеждане номер на дело се задава вида му. Системата сравнително равномерно разпределя делата, така че съдиите да бъдат еднакво натоварени. Разпределението на делата се извършва по отделения, с веднага отпечатан протокол, с прикачено към всяко дело копие от него. В случай, че председателят и заместник- председателят на съда отсъстват едновременно, разпределението се извършва от друг съдия, определен със заповед на председателя. При направени отводи, основанията за тях се въвеждат в системата, а делата влизат отново за разпределение.

По отношение на съдебните заседатели в Районния съд, и в Общинския съвет няма данни за техното образование. Трима от действащите общинските съветници са избрани и за съдебни заседатели.

В Габровския районен съд са осигурени добри условия за работа на съдиите. Има определено помещение за запознаване страните и техните адвокати с документите по делата. Всички работни места са оборудвани с компютри, свързани в мрежа. Районният съд разполага с 4 добре оборудвани съдебни заседателни зали, които са озвучени. Уредбата се използва и за извикването на различните участници в заседанията. Съдебните секретари изпълняват точно задълженията си.

Магистратите са винаги с тоги, само на три от заседанията адвокати от София са без тоги, но съдът ги допуска без да последва наказание.

Всички дела започват точно в указаните часове. Графикът на делата е изготвен, да не се застъпват дела в един и същ час за една и съща зала.

Съдиите приключват делата в предвидения от ЗСВ срок. Служителите са любезни и отзивчиви, никога не отказват информация и съдействие.

Охраната на входа е любезна, но безкомпромисна в изпълнение на своите служебните си задължения. На партера са разположени най-често посещаваните от гражданите канцеларии.

Службата по вписванията се намира извън Съдебната палата, в Агенцията по вписванията и работи с граждани всеки ден от 9.00 до 16.00 часа.

Изводи

- Постигната е една висока степен както на оборудване, така и на обучение на служителите, позволяваща равен достъп до правосъдие за различните групи граждани, попаднали в неравностойно положение.
- Спазва се принципът за случайното и равномерно разпределение на делата.
- Не са добри условията за работа в деловодството на съда.
- Осигурява се балансирано разпределение на делата между съдиите.
- По три от наблюдаваните дела адвокати присъстваха на заседанието без задължителните тоги.

Препоръки

- Да се предприемат стъпки за подобряване на условията за работа на деловодството на съда.
- Съдът да следи за носенето на тоги и при неспазване на задължението от страна на адвокати или магистрати да налага наказание.
- Да не се насрочват дела по едно и също време в еднаква съдебна зала.
- Съдебните заседатели да не бъдат и общински съветници.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Съдът работи съобразно нормите и разпоредбите на Закона за съдебната власт. Всички заседания започваха навреме, съдиите и прокурорите бяха облечени в тоги. Съдиите обявяват актовете в постановения срок. Спазват се разпоредбите, има достатъчно изнесена информация, залите са добре оборудвани и озвучавани. Достъпът за хората с увреждания е осигурен. Охраната е внимателна и стриктно изпълнява задълженията си. Всичко това облекчава дейностите на съда и най-вече гражданите, нуждаещи се от неговите услуги.

2.1.1.4. Закон за закрила на детето – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: В предоставения ни от съда списък за делата през наблюдаваните месеци, екипът не откри дело по този закон.

Изводи

- През гледания период няма наблюдавано дело по Закон за закрила на детето.

Препоръки

- Не е приложимо

Оценка за тримесечния период е.

Не е приложимо

2.1.1.5. Закон за защита от домашно насилие – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: През периода са наблюдавани 5 броя дела по ЗЗДН и една молба за образуване на дело, която съдът отхвърля. Молбата за образуване на дело е подала жена, имала кратка връзка с ответника. Основанието на ищцата е налагане на психологически и физически тормоз от страна на ответника върху нея след раздялата им. Явяват се двама свидетели от страна на ответника, чийто разпит обаче показва, че тормозът всъщност е от страна на ищцата, за което тя е предупреждавана и от полицията. В преписката е приложен и документ доказващ, че оплакалата се в съда жена сама е преследвала и обиждала ответника публично на глас. За това в крайна сметка магистратите отхвърлиха молбата на ищцата.

На двете останали дела е даден ход и същите приключват с решения за издадена заповед за незабавна защита.

Друго дело образувано по чл.8, ал. 1. Съдия Велимира Димитрова дава ход, но отлага и насрочва делото за 18.02.2011 г. Причината е поискан от ответника отвод на съдията от когото преди две години е бил осъден в предишно дело.

Съдебните заседания протичат нормално, без напрежение между страните. Решенията отговарят на изискванията на ЗЗДН. Общо на трите дела са разпитани свидетели.

Няма други документи, освен упоменатото по-горе предупреждение от полицията.

На нито едно от делата не са разпитвани полицаи.

В специален дневник са отразени 34 броя молби по ЗЗДН, подадени в съда през 2010г.

След запитване в ОДМВР се получи писмен отговор, че от 01.01.2010 г. е направена промяна, според която молби по ЗЗДН след тази дата се подават само в съда. По делата се изслушват свидетели и решенията се произнасят в законовия срок.

Ако има заплаха, в срок от 24 часа съдът издава заповед за незабавна защита, която се изпраща в РУ на МВР служебно. Делата се насрочват за разглеждане в едномесечния срок. Разглеждат се в едно съдебно заседание, решението и евентуалната заповед за защита се произнасят веднага и се връчват на страните. Препис се изпраща на полицейските органи за изпълнение. Има добра координация и съдействие с полицията и социалните служби. В град Габрово няма НПО, която да работи с граждани пострадали от домашно насилие.

Изводи

- Впечатленията са, че законът работи и съдът го прилага професионално и безпристрастно.
- По разглежданите дела не са разпитвани служители на МВР.
- По едно от делата е подадена молба за образуването му, но тя е отхвърлена от съда като неоснователна.
- В повечето случаи единственото доказателство е декларацията на молителя по чл. 9 от ЗЗДН, но често се подкрепя от преписки на полицията за оказано съдействие и извършени предупреждения – протоколи за предупреждение на извършителите.
- Участниците се съобразяват и спазват реда в съдебната зала. Съдебните заседания протичат спокойно без напрежение на коя да е от страните.

Препоръки

- Съдът да се стреми да приключва делата в кратки срокове, с цел жертвите да бъдат защитени от продължаващ след оплакването им тормоз.
- Да се работи за още по-добра координация между различните служби и институции в изпълнение на ЗЗДН.
- Съдът да се стреми към решаване на делата в максимално кратки срокове, за да се избегне оттегляне на молбата от страна на жертвите.
- Да се засили извънсъдебната подкрепа към търсещите решение в съда жертви на домашното насилие – от НПО или други институции, работещи по Закона.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. През периода са наблюдавани пет броя дела по ЗЗДН и една молба за образуване на дело, отхвърлена от съда. Три наблюдавани дела приключват със съдебни решения и заповед, едно е прекратено и едно отложено. Не се отбелязва напрежение между страните, заседанията протичат нормално. Законът е работещ и се спазва от магистратите. Решенията по делата в много случаи са за незабавна защита.

2.1.1.6. Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси – проучване на публикуваните декларации на магистрати.

Констатации: На интернет страницата на Висш съдебен съвет има девет подадени декларации по ЗПУКИ на съдии от Габровския Районен съд. Достъпът до публикуваните декларации на магистрати по ЗПУКИ в интернет е лесен. В момента съдиите са осем, защото г-жа Костова е напуснала съда. Шест от магистратите имат задължения към различни банки, но нямат посочени размери на кредитите им. Публикувани са и две декларации за настъпили промени в обстоятелствата. Няма публикувани декларации от съдиите по вписванията, както и от държавните съдия изпълнители. На интернет страницата на Районен съд Габрово са публикувани 30 декларации на съдебни служители. Описани са и някои предпоставки за възникване на конфликти, например парични задължения.

Няма декларации и от съдебните заседатели, според съда за тях отговаря Общинския съвет.

Към 14.01.2009 г. съдия Кремена Големанова декларира фактическо съжителство с вещо лице, както и майка – съдия в Окръжен съд - Габрово. С декларация от 23.11.2009 г. за промяна в обстоятелствата, съдия Големанова декларира, че е освободена от УС на «Ротари клуб - Габрово», а с декларация от 11.11.2010г. декларира, че майка и е освободена от заеманата длъжност «съдия» в Окръжен съд - Габрово.

При извършена проверка на 25.01.2011г. от местния организатор в Центъра на НПО в Разград на декларациите на съдиите в Районен съд – Габрово се установява, че некоректно са попълнени декларациите на Велимира Денчева Димитрова, Диана Ангелова Петракиева, Пламен Пантев Денев, Благовеста Митева Костова, Гергана Любчева Антонова, Христо Тотев Христов,

Съдия Велимира Денчева Димитрова в точка 3. Имам следните задължения към кредитни или финансови институции, както и към други лица, на стойност над 5000 лв. е записала: „потребителски кредит от ТБ МКБ „Юнионбанк“ без да посочва размера на дължимия от нея кредит.

Съдия Диана Ангелова Петракиева в точка 3 е записала: „ипотечен кредит към „Уни кредит Булбанк“ и потребителски кредит към „Банка ДСК“ АД“ без да е посочила размерите на дължимите кредити.

Съдия Пламен Пантев Денев в точка 3 от своята декларация е записал: „2 броя потребителски кредити от „Банка ДСК“ Клон гр.Габрово“ без да посочва размерите на взетите от него кредити.

Съдия Благвеста Митева Костова в точка 3 е записала: „потребителски кредит „БАНКА ДСК“А клон Габрово“ без да посочва размера на получения кредит.

Съдия Гургана Любчева Антонова в точка 3 е записала: „ПОТРЕБИТЕЛСКИ КРЕДИТ от SG ЕКСПРЕСБАН“ без да е посочила размера на нейния кредит.

Съдия Христо Тотев Христов в точка 3 е записал: „ПОТРЕБИТЕЛСКИ КРЕДИТ КЪМ „РАЙФАЙЗЕНБАНК“АД – клон Габрово“ без да посочва размера на взетия от него кредит.

Съдия Кремена Николаева Големанова в точка 5. Свързани с мен лица по смисъла на § 1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, е записала:

„А.П.В.Г. – майка – съдия в Окръжен съд - Габрово

А.И.П.Б. – фактически съжител А.вещо лице“

Според нас тя и лицата, които е посочила като публични личности трябва да бъдат изписвани с целите им имена, а не само с инициалите.

При извършена проверка на 25.01.2011 г. от местния организатор в Център НПО Разград на декларациите на съдебните служители в Районен съд – Габрово се установява, че некоректно са попълнени декларациите на Пенчо Стефанов Давидков, Радка Маринова Бакалова, Маргарита Колева Колева, Жана Колева Генчева които в точка 3. Имам следните задължения към кредитни или финансови институции, както и към други лица, на стойност над 5000 лв. не са записали нищо.

Изводи

- Достъпът до декларациите не е труден.
- Няма публикувани декларации по ЗПУКИ на съдебните заседатели и липсва достатъчно информация за тях.
- Няма публикувани декларации по ЗПУКИ на съдиите по вписванията и държавните съдебни изпълнители.

Препоръки

- Да бъдат попълвани коректно и точно декларациите по ЗПУКИ от всички магистрати и съдебни служители.
- На страницата на съда да се публикуват декларациите по ЗПУКИ на съдиите по вписванията и държавните съдебни изпълнители.
- Съдът да осигури повече информация за съдебните заседатели.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Всички съдии от Габровския Районен съд са публикували декларациите си по ЗПУКИ в интернет-страницата на Висш съдебен съвет. В тях са описани и някои парични задължения. Част от декларациите не са попълнени коректно. Достъпът до декларациите е свободен през интернет. Съдиите по вписванията, държавните съдебни изпълнители и съдебните заседатели не са подавали декларации.

2.1.1.7. Кодекс за етично поведение на българските магистрати

Констатации: В съдебните заседания по наблюдаваните дела не се отбелязват случаи на неетично поведение от участващите в тях магистрати – нито помежду им, нито към страните по делото. Установява се, че се спазва необходимата етика от магистратите в Районен съд Габрово, проявява се уважение към институцията и към нейните представители - съдии, прокурори, съдебни заседатели, а също така и към гражданите - без значение на пол, възраст и етническа принадлежност. Не се забелязват прояви на пристрастност в процесите. Съдиите влизат и излизат от залите без да се спират да разговарят с адвокати,

обвиняеми или свидетели.

Обект на наблюдение са и съдебните служители, относно спазване нормите на Етичния кодекс. Впечатления са, че съдебните служители се придържат професионално и адекватно към целите и принципите на Кодекса. Всички въпреки натовареността си имат вежливо отношение към гражданите.

В публичното пространство не са отбелязани данни за нерегламентирани контакти и за неетично поведение на магистрати, няма публикации в местния печат по тази тема. През наблюдавания период екипът не се натъкна на публично огласена информация за срещи на осъдени или компрометирани лица с прокурори и съдии. Не се появи и информация за конфликт на интереси, свързан с някой магистрат.

В съда има изградена Етична комисия, която до сега не е разглеждала подобни въпроси.

Кодексът за Етично поведение на магистратите е публикуван на страницата на Висш съдебен съвет..

Етичния кодекс на съдебните служители е публикуван на страницата на съда.

Изводи

- Съдиите взимат своите решения, неповлияни от никаква обвързаност, безпристрастно и професионално, етично за наблюдавания период.
- Магистратите спазват принципите, заложили в техния Кодекс за етично поведение.
- Съдиите по вписванията и държавните съдебни изпълнители не са подали декларации по ЗПУКИ.
- В съда има изградена Етична комисия, която до сега не е разглеждала въпроси.

Препоръки

- Етичната комисия да се самосезира при наличие на съмнение за спазване на кодекса.
- Подаването на декларации по ЗПУКИ от съдиите по вписванията и от държавните съдебни изпълнители би разширило кръга на съблюдаващите Кодекса за етично поведение в габровския Районен съд.

Оценка за тримесечния период е „Много добър напредък“. През наблюдавания период екипът не е свидетел на публично огласена информация за срещи на осъдени или компрометирани лица с прокурори и съдии. Не се появи и информация за конфликт на интереси, свързан с магистрат.

В съда има изградена етична комисия, която до сега не е разглеждала подобни въпроси. Екипът смята, че на този етап поведението на магистратите не поставя под съмнение техните безпристрастност и професионализъм.

2.1.2. Достъп на уязвими групи до правосъдие

2.1.2.1 Архитектурна вътрешна и външна среда на съдебните сгради – достъпност на хора с трайни физически увреждания.

Констатации: Окръжният и Районен съд в Габрово са в една сграда, приспособена впоследствие за тази цел. В нея се помещават още Окръжната и Районна прокуратури.

В последните години в и около сградата се извършват много подобрения в полза на гражданите и най-вече на хората с увреждания. Изградена е рампа за подход на хора със специални средства за предвижване, асансьорът е разширен, за да може да се ползва от хора с увреждания. Охраната оказва помощ при всякаква нужда. В процес е изграждането на тоалетна за хора с увреждания Най-често посещаваните служби – бюро „Съдимост“ и отдел „Информационно обслужване“ са разположени в партерната част, съвсем

близо до входа и металдетектора на охраната. Охраната на входа е инструктирана да оказва помощ, ако това се наложи

Вратите на съдебните зали са достатъчно широки. Има множество табла и монитори за пълна информираност на страните в делата. Четирите съдебни зали са добре оборудвани – те са неголеми и имат действащи озвучителни уредби, чрез които се извикват и страните. Няма инсталиран софтуер, който да помага на хора със зрителни увреждания да се ориентират в съдебната палата. Липсва възможност за хората със зрителни увреждания да се запознаят с интернет страницата на съда. Няма звукова версия.

Няма осигурена т.н. „синя стая“ за изслушване на деца. Има действаща тоалетна за граждани на етажа, където са съдебните зали. По време на заседанията се пази тишина, атмосферата е спокойна и делова.

На входа на съда има система за пропускателен контрол - металдетекторна рамка, която следи за оръжия или други опасни предмети у посетителите.

Изводи

- Създадени са добри условия за достъп на хора с трайни физически увреждания.
- Направените подобрения и значителната по обема си изнесена информация улесняват достъпа до правосъдие на уязвимите групи от населението.
- Хората с зрителни увреждания нямат достъп до съдебната администрация.
- Няма осигурена стая за разпитване на деца.
- Съдебните зали са оборудвани с нужната озвучителна техника за нормалното прочитане на съдебните заседания.

Препоръки

- Да се работи за улесняване на достъпа на хора с зрителни увреждания до съдебната администрация.
- Да се обособи специална стая т.н. „синя стая“ за изслушване на деца по ЗЗДетето и ЗЗДН.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Архитектурната среда е достъпна за хора с увреждания. Изградена е рампа за достъп в сградата на хора със специални средства за предвижване, асансьорът е разширен и същите имат достъп до етажите, съответно до съдебните служби и зали. Охраната на входа е инструктирана да оказва помощ, ако това се наложи. В процес е изграждането на тоалента за хора с увреждания. Липсва възможност за хората със зрителни увреждания да се запознаят с интернет страницата на съда. Няма звукова версия.

2.1.2.2. Достъпност и адекватност на съдебните процедури спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си.

Констатации: Съдебните зали в Районен съд - Габрово са обновени, ремонтирани и технически оборудвани. Имат озвучителна техника. Има външни информационни табла за подобряване информираността на участниците в заседанията. Районният съд разполага с данни в електронен формат за всички дела в производство. Констатира се, че по време на заседанията външният шум не пречи при осъществяване на нормална атмосфера в съдебните заседания. Съдебните зали са добре оборудвани и леснодостъпни за хора с трайни увреждания. В съдебните зали акустиката е достатъчно добра. Озвучителните уредби са в изправност.

През месец февруари в Районен съд Габрово са наблюдавани дела, в които участват представители на следните уязвими групи: социално слаби лица и неграмотни лица без образование. Констатирано е, че съдиите правят всичко необходимо, за да им разяснят правата, задълженията и отговорностите на разбираем и достъпен за тях език.

В габровската съдебна палата няма публично изложена информация относно групите граждани, освободени от заплащане на държавни такси, но има изложена тарифа за държавните такси. Държавните такси се заплащат по банков път и това заплащане може да се осъществи от всяка банка. Не е осигурена възможност за плащане в съдебната палата.

Изводи

- В съда няма публично достъпна информация относно групите граждани освободени от държавни такси.
- В хода на наблюдението не са установени нарушения от страна на съда спрямо хора от уязвими групи, неспособни да изразяват волеизявленията си.
- Държавните такси се заплащат по банков път с възможност от всяка банка, но без опция да се платят в съда.

Препоръки

- На видно място в съдебната палата да се публикува информация за групите граждани, освободени от държавни такси.
- Да се осигурява възможност таксите да бъдат в брой заплащани в сградата на съда.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Няма публично обявена информация относно групите граждани, освободени от заплащане на държавни такси. Не е осигурена възможност за заплащане на такси в брой в съдебната палата.

2.1.2.3. Достъпност и адекватна дейност на съдебната администрация спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си.

Констатации: От наблюденията се установява, че съдебната администрация се придържа към етични и професионални норми на работа и отношение към гражданите, независимо от техния статус. Работното време на съдебната администрация се спазва. Не са констатирани нарушения на регламентираното работно време.

Има определено помещение за запознаване страните и техните адвокати с документите по делата. Деловодството на Районния съд работи при недостатъчно добри условия. Работните места са разположени в едно преградено стълбищно фоайе, където Окръжният и Районен съд са настанили заедно своите деловодства. За Районния съд отворено стои едно гише с регистратор, който общува с гражданите по реда на пристигането им. Осигурено е дежурство по време на почивките, служителките са любезни и отзивчиви. Има стая, в която адвокати и граждани могат да се запознават с делата. Осигурява се дежурен съдия.

Изводи

- Служителите са любезни и отзивчиви.
- Работното време се спазва дори в интервала от 12:00 до 13:00 часа.
- Деловодството на съда не предлага удобни условия на работа за служителите. Окръжен и Районен съд Габрово използват общо помещение за деловодствата си.
- Сградният фонд е недостатъчен за нуждите на Районен съд Габрово

Препоръки

- Да се работи за подобряване условията на труд в деловодството на съдебната палата.
- Обособяване на нови пространства за работа на съдебната администрация, които биха облекчили достъпа на гражданите и самите служители на съда.
- Деловодствата на Окръжния и Районен съд в Габрово да не бъдат в преградени помещения в общо фоайе.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Деловодството на съда е затруднено да изпълнява задълженията си спрямо гражданите заради малките по площ помещения, които не предлагат удобства за гражданите. Достъпността до дейностите на съдебната администрация е органичена за уязвимите групи.

2.1.2.1. Ниво на достъп до информация за хора с увреждания относно дейностите на съда: състав, администрация и съдебни дела.

Констатации: Сградата на габровския съд е достъпна за хората с увреждания, заседателните зали също. Има озвучителна техника, информационни табла и монитори за участниците в заседанията. Залите са добре оборудвани. Достъпът на хората с увреждания до съда, до неговата администрация и до съдебните заседания е осигурен. Проблем са не добрите условия за работата на администрацията. Информацията за работата на съда е достъпна. Рубриките в страницата на съда се актуализират всекидневно. Липсва възможност за хората със зрителни увреждания да ползват интернет страницата на съда, защото липсва и звукова версия.

Изводи

- Архитектурната среда и оборудването на Районния съд в Габрово осигуряват равен достъп на хората с увреждания до информация за съда, за неговата дейност, състав, дела и администрация.
- Липсата на звукова версия на интернет страницата на съда поставя хората със зрителни увреждания в неравностойно положение.

Препоръки

- Да се разработи софтуер за достъп до интернет страницата на съда от хората със зрителни увреждания.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Достъпът до информация на хората с увреждания е добър, с изключение на хората със зрителни проблеми. Страницата на съда се актуализира всеки ден. Условието за работа на администрацията и удобствата които се предлагат за гражданите не са добри. Необходима е и звукова версия на интернет-страницата на съда.

2.1.3.4. Дейност на съдебните заседатели

Констатации: През тримесечния период са наблюдавани шест съдебни дела, в които участват съдебни заседатели.

Впечатление на гражданските наблюдатели прави, че те са на възраст 45 – 65г.

Съдебните заседатели не участват активно в съдебния процес, не вземат отношение.

Съдебните заседатели в Районен съд Габрово са 38. От мъжете няма пенсионери, има един безработен, един кметски наместник и един общински съветник. От жените 8 са пенсионерки, една безработна и две кметски наместнички. Данните, по които е изготвен списъкът на заседателите, не дава информация за тяхното образование. Трима от съдебните заседатели са общински съветници. Заседателите не се разпределят чрез теглене на жребий. Тази практика е изоставена, тъй като заседателите не винаги са свободни. През последните години заседателите се търсят по телефона, по реда на списъка с техните имена. Протокол на телефонните обаждания не се изготвя, не се спазва принципът на равномерната натовареност. В съдебните заседания участва една малка част от заседателите и обратно – някои заседатели почти не взимат участие в дела. Има приети вътрешни правила на съдебните заседатели с протокол от 08.12.2009 г., но те не са публикувани на интернет страницата на съда.

Няма обявен в страницата на Районен съд Габрово поименен списък на всички съдебни заседатели, не са публикувани вътрешните им правила за работа. Не са публикувани и декларациите на съдебните заседатели по ЗПУКИ.

Изводи

- В съда има вътрешни правила за дейността на съдебните заседатели, но те не са публикувани на интернет страницата на съда.
- Не се провежда жребий за техния избор, както изисква законът.
- Заседателите не вземат активно участие в съдебните заседания.
- Не са публикувани декларации на съдебните заседатели по ЗПУКИ.
- Няма равномерност в натовареността на съдебните заседатели.
- Има съдебни заседатели, които са общински съветници и кметски заместници.

Препоръки

- Изборът на съдебните заседатели да се осъществява чрез жребий според изискванията на закона.
- Да се публикуват на страницата на съда вътрешните правила за дейността на заседателите.
- Съдебните заседатели не трябва да са общински съветници и кметски заместници, защото се поставят в конфликт на интереси.
- Заседателите да участват активно в съдебните процеси.
- Да се публикуват декларациите по ЗПУКИ на съдебните заседатели.

За тримесечния период има „Няма напредък“. Впечатленията относно дейността на съдебните заседатели са за напълно формално присъствие. Слабостите са в две посоки – липса на жребий при техния подбор и на осъзнато и активно участие от тяхна страна в съдебното заседание. Много от съдебните заседатели са избрани на партиен принцип, което се отразява и на поведението им и безпристрастността им по време на съдебните процеси.

2.1.4.1. Етично поведение на магистрати, конфликт на интереси в съдебната система и нерегламентирани контакти с компрометирани лица

Констатации: В Районен съд – Габрово етичното поведение се спазва от всички магистрати и съдебни служители. Не са огласени публични сведения за нерегламентирани срещи и конфликт на интереси на съдии или прокурори с компрометирани или осъдени лица. Липсва информация съдии от Районен съд – Габрово да са политически обвързани или да са участвали в имотни сделки като „крайно нуждаещи се“ Поведението на магистратите в Районен съд – Габрово досега не е било обект на медийно отразяване. Всички съдии и служители имат попълнени и подадена Декларация по Закона за предотвратяване и разкриване конфликт на интереси. Декларациите са публични и всеки гражданин може да се запознае с тях. Местният организатор на Център НПО – Разград извърши проверка на декларациите по ЗПУКИ. Резултатите от проучването показват, че някои от декларациите са попълнени некоректно. Целите резултати могат да бъдат видяни в Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси – проучване на публикуваните декларации на магистрати.

Извод

- В декларациите по ЗПУКИ на районните съдии са посочени случаите, когато има свързани лица, дейността на които може да доведе до конфликт на интереси.
- Не са известни съмнения в публичното пространство за връзки на магистрати с компрометирани лица.

Препоръки:

- Магистратите да прилагат закона и да попълват съвестно декларациите си.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Магистратите и служителите в съда спаз-

ват правилата и нормите на етичното поведение. Има нямалко случаи, в които съдии не съ пополнили коректно декларациите си и са скрили важна информация. Те не са попадали в нерегламентирани ситуации, в които да имат контакти с компрометирани или осъдени лица.

2.1.4.2. Публичност и информираност за дейността на районен съд.

Констатации: Интернет-страницата на Районен съд – Габрово е с интересно решение за интерфейс със цветови фон на снимката на сградата на съда в Габрово. На пръв поглед лека забележка се установява с решението за цвета на шрифта при информацията в централната част на страницата. Цветът не е открояващ и не се вижда лесно, потребителят се затруднява да прочете съдържанието. Рубриците са поместени в заглавната част на страницата в падащи подменюта при посочване на показалеца. Добро решение, като по този начин рубриците са поместени в много подразделения с подробна информация и озаглавени за всяко едно от тях. Информацията в интернет-страницата е разнообразна достъпна и е разположена в улеснение на потребителя. От рубриката „за съда“ има падащо меню, от което може да се изберат декларациите по ЗПУКИ на съдебните служители. Добра практика е и публикуването на декларациите на съдиите по вписванията и на държавните съдебни изпълнители. От наблюдаваните 20 съдилища има и други на страниците, на които са публикувани декларации на съдии по вписванията. Пример е страницата на съдът в Левски. Липсва списък с имената на съдиите, които работят в Районен съд - Габрово. Установен е напредък за публикуването на т.нар. правна култура, където са поместени основни понятия на правото в помощ на потребителя, нормативна уредба, информация за вещи лица, съдебни заседатели, възможност за справки в централния интерфейс за публикуваните съдебни актове. В рубриката „справки по дела“ има информация за свършени съдебни дела с постановени съдебни актове за 2010 и 2011г. Актове са поместени в таблици по месеци. Затруднено е търсенето на определено съдебно дело по номер, защото страницата не предлага тази възможност. От рубриката „полезни връзки“ е осигурена възможност за препратка към страниците на други институции. Отбелязани са пропуски с липсата на информация за Закона за държавните такси, липса на информация за вътрешното разположение на съдебните зали в сградата на съда в Габрово. Актовете на съда се публикуват в интернет страницата в същия или най-късно на следващия ден. Самата информация се актуализира всеки ден. Според нас интернет страницата има добро цветово и графично оформление. Информацията на страницата се предоставя само на български език и не може да се ползва от чужденци, които пребивават у нас или от хора със зрителни увреждания.

При проверка на електронната страница на съда на 24.01.2011 г. от местният организатор на Център НПО – Разград се установи, че с браузърът Google Chrome „В рубриката „полезна информация“ има подрубрики „обяви“ и ‘конкурси‘ които не са активни. С браузъра Internet Explorer в рубриката „за съда“ има подрубрика „декларации по ЗПУКИ“. До тях обаче няма достъп, защото страницата която се отваря е празна. В рубриката „полезна информация“ има подрубрики „обяви“ и ‘конкурси‘ които и с този браузър не са активни.

Изводи

- Информацията на Интернет страница е съобразена с изискванията на ЗЗЛД и постановените от ЗСВ други изисквания.
- Гражданите могат свободно да ползват достатъчна и достъпна информация за работата на съда, включително и за неговата структура.
- Сайтът няма звукова версия за достъп до него от хора със зрителни увреждания.
- Страницата няма възможност за смяна на езика и това затруднява чужденците.
- Не е публикуван списък на магистратите, заемащи длъжности в съда.
- Няма публикувана информация в интернет страницата на съда кои групи граждани са освободени от плащането на държавни такси.

- Отчетност на съда – много добра - публикувани са пълните отчети на съда, граждани могат свободно да получат информация за работата на съда, включително и за неговата структура.

Препоръки

- Интернет страницата да има възможност за смяна на езика, за да се осъществи достъп до нея от чужденци.
- Да се приложи специален софтуер за звукова версия на страницата, за да може тя да се ползва от хора със зрителни увреждания.
- В интернет страницата на съда да се публикува информация кои групи граждани са освободени от плащането на държавни такси.
- Да се публикува списъка на съдиите в магистратурата.
- Всички подрубрики да бъдат активни.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Интернет-страницата на Районния съд Габрово съдържа голям обем от информация за неговата работа. Страницата е достъпна за всеки потребител. Постоянно се актуализира и обновява. В страницата липсва информация как може да се освободят граждани от заплащане на държавни такси. Достъпът до хора със зрителни проблеми и чужденци е ограничен.

2.2 РЕЗУЛТАТИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО НА РАЙОНЕН СЪД – ЛЕВСКИ

Област Плевен е с площ 4337 кв.м. и с население 311985 души. Община Левски е с площ 414 кв.км и с население 25550 души; съответно град Левски е с площ 30.717 кв.км и с население 10956 души по данни на Националния статистически институт.¹⁵

Районен съд - Левски е част от Плевенски съдебен район, който включва съдилищата в Плевен, Червен бряг, Левски, Кнежа и Никопол.

2.2.1. Прилагане на новоприети и изменени закони

2.2.1.1. Граждански процесуален кодекс – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: От наблюдаваните 11 граждански дела, 9 приключват в наблюдаваното по делото съдебно заседание. Съдът стриктно спазва разпоредбите на ГПК, следи за точното му спазване. Внимателно се проверяват сроковете за призоваване, правилността на връчване на призовките, спазването на часа на съдебното заседание, снемане самоличността на явилите се в съдебната зала, поредността за изразяване на становища и мнения по делото. Решенията се изготвят в срок. Спазват се законно установените правила за обличане на специални тоги от прокурор, съдия и адвокати с малки изключения.

Съдиите разясняват съответните процедури и дават възможност на страните да изразят становищата си. Мониторингът през периода на наблюдение показва че, делата за издръжка се решават в полза на страната претендираща за това. В един от процесите исковата молба е от човек с физически увреждания, който е високо образован се яви без адвокат. Искът му обаче бе отхвърлен, защото той не се е възползвал от правото си да поиска разпит на свидетели и не е заявил това пред съда. Според съдебния наблюдател: *„Би било добре макар и образовани – хората с увреждания да потърсят правна помощ. В хода на делото съдията търсеше конкретни доказателства и затова призова да се доведат свидетели, за да се изясни обективната истина.“*

Съдебната статистика показва, че през последните четири години е налице тенденция към увеличаване броя на постъпилите граждански дела. Анализът сочи, че това се дължи на все по-често използваната от кредиторите възможност да търсят с помощта на изпълни-

¹⁵ http://bg.guide-bulgaria.com/NC/Pleven/Levski/bg_Area_Sizes.aspx

телен лист вземанията си по реда на чл.410 и чл.417 от ГПК.

Изводи

- Ползването на ГПК дава възможност на гражданите да защитават своите права в съда и като цяло повишава доверието в съдебната система.
- Наблюдението действа дисциплиниращо на институциите, ангажирани в съдопроизводството. Адвокатите, които до този момент са пренебрегвали задължението си да се явяват в залата с тоги по време на мониторинга промениха практиката си и започнаха да влизат в заседанията както изисква законът. Съдиите от своя страна повишиха взискателността си по този въпрос и така символните облекла станаха неотменна част от съдебния процес.

Препоръки

- Съдът да прилага законът и да следи адвокатите винаги да са облечени с задължителните тоги.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Предвидените в ГПК разпоредби се спазват в Районен съд – Левски. Следи се за навременното призоваване на свидетелите по делата, протоколите по съдебните заседания се изготвят в законовия срок. Адвокатите, които влизат в зала без тоги се санкционират от съдиите.

2.2.1.2. Наказателно-процесуален кодекс – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: Наблюдавани са 11 наказателни дела. Две са завършили с осъдителни присъди, при четири наказанието е пробация, други четири са отложени. Едно от делата по УБДХ завършва с присъда, при която подсъдимият се лишава от свобода за 10 дни, които трябва да прекара в подразделение на МВР.

Съдът спазва разпоредбите на НПК, насрочените заседания започват навреме, пред залата има информационно табло, от което е видно часа, вида и последователността на съдебните заседания за деня. По време на заседанията се сменя самоличността на участниците в процеса, дава се думата на всички страни в процеса. Прокурорът активно участва при изясняване на обстоятелствата по делата. При недостатъчни доказателства делата се продължават и отлагат за друго съдебно заседание, за да се съберат още факти., които да изяснят в най-пълна степен обективната истина.

В случаите, когато има наложено административно наказание глоба много често съдиите разясняват на подсъдимите, че е по добре за тях да платят веднага след като излезе решението отколкото да се образува изпълнително дело и да се трупат лихви и деловодни разноси върху вече начислената сума.

При проведени разговори с магистратите в съда в Левски те изразиха становище, че следва да отпаднат законовите разпоредби, които ограничават обжалването на наказателни постановления, с които се налага глоба до определен размер. Невъзможността на гражданите да атакуват съдебната санкция създава у тях впечатлението, че законът не им гарантира достатъчно права и техните интереси не са достатъчно защитени. Всеки гражданин би следвало да се ползва от правото да обжалва и да си потърси правата дори когато е наказан с глоба от 50 лева, а съдът е този, който ще реши дали обжалването има правно основание или не, считат магистратите.

Налице е трейна тенденция на спад на делата, предмет на наказателно преследване. Докато през 2007 г. в Районния съд в Левски са гледани 952 процеса, заведени по НПК, през 2008 и 2009 г. те са били съответно 844 и 842 дела, а през 2010 г. са сапданли рязко с почти 30% и са били 673.

Изводи

- Съдът спазва разпоредбите на НПК и следи за навременното започване на съдеб-

ните дела.

- Съдебните състави се стремят да разрешават казусите в разумни времеви граници.

Препоръки

- Съдът да следи за редовното и навременно призоваване на страните по делата.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. В съдебната палата не се наблюдават закъснения в началния час при гледане на делата. Магистратите запознават страните с техните права, заседанията минават нормално и според разпоредбите в НПК.

2.2.1.3 Закон за съдебната власт – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: Съдебните заседания протичат безпристрастно и обективно. Делата приключват в разумен срок. Съдебните заседатели се избират чрез жребий. Облечени са лично, слушат и следят внимателно хода на делото. Съдиите следят за спазването на реда в залата. Пред съдиите, съдебните заседатели и прокурора има табелки с имената им. Съдии, прокурори и адвокати спазват изискването да се явяват в съда, облечени с тоги. Службите на Районен съд, Левски са: служба „Регистратура“ и служба „Деловодство“, служба „Архива“. В периода на наблюдение се констатира че всички дневници и книги на службите се попълват своевременно с необходимата информация.

Деловодството работи без прекъсване и това създава удобство за гражданите. На интернет страницата на съда са публикувани заповеди и вътрешните правила за функциониране на магистратурата в град Левски. Протоколите от съдебните заседания своевременно се качват на сайта на съда

Всички служби, канцеларии, съдебни зали са обозначени с информационни табели. Важни за гражданите документи и информация, са изнесени пред съдебната зала № 1 и канцелариите. Заповедите на Председателя на съда също са поставени на видно място.

В хода на наблюдението от месец декември 2010, обърнахме специално внимание на приложението на Чл. 9. (1) от Закона за съдебната власт. Установихме, че разпределението на делата и преписките се извършва ежедневно на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение по реда на постъпването им. Прилага се принципът на случаен подбор със специализирания софтуер. Чрез използваната програма се постига равномерно натоварване на съдиите и действително разпределение на случаен принцип. Делата в програмата са въведени по видове /например за развод, по КТ, НП по ЗДП, НП по Закона за митниците, кумулации, реабилитации, принудителни медицински мерки или по различни видове престъпления – например кражба, грабеж, измама, изнудване по чл. 343б, по чл. 343в, което дава възможност освен да се разпределят делата между съдиите на случаен принцип, то да може всеки съдия да гледа съответно както по-леки, така и по-сложни дела. С програмата, с която се разпределят дела на съдиите работи председателят на съда. Съдебните заседатели са разпределени на принципа на случаен подбор още в началото на мандата им. По тази причина тяхната натовареност не е балансирана, а механизъмът за участието им дела остава неясен. Последното създава предпоставки за вътрешни напрежения и недоволства между тях и съдебната администрация..

Относно провеждането на съдебните заседания, наблюдението установи, че: всички заседания се провеждат в сградата на Съда. В районен съд са обособени 2 съдебни зали, работните места в които са оборудвани с компютърна техника и визуализирани с табелки. Има оповестителна система, чрез която чакащите за участие в съдебно заседание могат свободно да чуват повикване и обявяване на началото на гледаното дело. В съдебните зали има добри условия за чуваемост и комфорт на участващите страни. Има електронно табло пред съдебната зала №1, за проследяване на случващото се в заседанията. Графикът на насрочените дела се публикува в началото на текущия месец на интернет страницата на съда. Мониторингът показва, че обхванатите в наблюдението съдии изпълняват служебните си задължения.

Изводи

- Разпределението на делата се извършва ежедневно на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение.
- Съдебните актове се обявяват и публикуват на страницата на съда незабавно съгласно Закона за съдебната власт.
- Не са наблюдавани случаи на пристрастност при водене на делата и ограничаване правото на равно участие в процеса.
- Администрацията на съда следи за правилното изпълнение и прилагане на ЗСВ.

Препоръки

- Да се следи за стриктното спазване на задължителните облекла тоги от съдиите и адвокатите.
- Съдът да се стреми към осигуряване публичност и информираност за работата на съда.
- Съдът да продължава да публикува незабавно съдебните актове на приключилите дела.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Не се наблюдават случаи на пристрастност при гледане на делата. Разпределението на делата между съдиите е равномерно, осъществява се чрез специализиран софтуер. Магистратите спазват изискванията за задължителните облекла тоги, но адвокатите не уважават това изискване на закона. Съдът използва оповестителна система за повикване на чакащите граждани пред съдебните зали.

2.2.1.4. Закон за закрила на детето – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: Делата в съдът в Левски по ЗЗД детето не са много на брой, като те се образуват по искане на Отдел „Закрила на детето“ при Дирекция „Социално подпомагане“. Делата за настаняване на деца се разглеждат в деня на постъпването им. Преобладават делата, при които деца се настаняват при близки и роднини и само по изключение се настаняват в институция. Делата за прекратяване на настаняване на деца се разглеждат в сроковете по ГПК. Отдел „Закрила на детето“ взема активно участие при разглеждането на тези дела и следи за съблюдаване интересите на децата. Изслушват се заинтересованите страни и свидетели.

В едно от наблюдаваните дела съдът прецени, че дете, което няма още година е било настанено в социално заведение, но родителите вече могат да се грижат за него. За да се реинтегрира то в семейна среда бе върнато в дома си. В град Левски няма НПО, която да работи с деца, които се нуждаят от закрила. Интересите на децата се представят изключително от социалните служби, натоварени от държавата да следят за интересите на тази социалноуязвима група. Наблюдава се тенденция на спад в броя на делата гледани по Закона за закрила на детето. От изнесените данни се вижда, че за четири години делата по чл.26 от ЗЗД „Настаняване извън семейството“ са намалели почти четири пъти. По другият член 30 от ЗЗД „Ред за прекратяване на настаняването“ за четирите години броя е намалел два пъти.

Изводи

- Не се използват в достатъчна степен възможностите, които предоставя ЗЗД.
- В съдебно дело от ЗЗД детето страните не се явяват и не са присъствали адвокати, което ограничава възможността за ефективен процес.

Препоръки

- Съдът да избягва настаняването на деца в социални институции, а те да бъдат отглеждани в основно в семейна среда.
- Съдът да следи за редовното призоваване на страните по делата, за да няма забавя-

ния които могат да дадат отражения върху развитието на пострадалите деца.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Съдът разглежда дела по Закона за закрила на детето дори и в отсъствието на страните по делото. Съдите се стремят да вземат бързи и адекватни мерки в полза на децата. Магистратите отсъждат децата да бъдат настанявани в семейна среда, където да продължи тяхното нормално развитие. Социалните служби настаняват децата в институциите при невъзможност на родителите да се грижат за тях. Полицията и социалните служби съдействат в случаите на необходимост. Съдът не използва много настаняване в приемно семейство, защото процедурата е бавна и тромава, а това забавяне влияе на детето.

2.2.1.5. Закон за защита от домашно насилие – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: Към момента на започване на наблюдението в Районен съд - Левски няма неприключило дело по Закона за защита от домашно насилие. Такова не е постъпило в съда и по време на наблюдението. По тази причина, няма наблюдаван такъв процес. Обществото не е запознато с правата, които предоставя ЗЗДН голяма част от жертвите на домашно насилие предпочитат да водят направо бракоразводни дела. Статистиката показва, че за година време в съда в Левски делата, заведени по ЗЗДН са 4-5. По тях има издадени заповеди за незабавна защита. В града няма НПО, която да работи по тези проблеми.. Според мнението на един от наблюдателите: *„Причините за малкия брой процеси предизвикани от насилие в дома може да се крие в страха на жертвите. Те избягват да си търсят правата по този закон, защото . не са сигурни дали след завеждане на такова дело ще бъдат достатъчно защитени от държавата.“* За по-ефективното прилагане на ЗЗДН трябва да се повиши капацитетът на местни НПО, които биха могли да предлагат специализирана подкрепа за жертвите на домашно насилие.

Изводи

- През наблюдавания период няма постъпило дело по ЗЗДН.
- Слаба популярност на закона и гражданите не са запознати с правата, които им предоставя законът.

Препоръки

- Съдът заедно с организации от гражданския сектор, да запознава обществеността с възможностите, които ЗЗДН предоставя на хората в риск.

Оценка за тримесечния период

Не е приложимо. През разглеждания период не е наблюдавано съдебно дело по Закон за защита от домашното насилие. Причината е, че обществото не е запознато с законът, страхът на хората да водят такива дела и липсата на финансови постъпления в семейния бюджет.

2.2.1.6. Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси – проучване на публикуваните декларации на магистрати.

Констатации: От направеното проучване на база декларации на магистратите не е виден конфликт на интереси. Наблюдението по тази тема се осъществява, анализира и проучва от местния организатор. Публикувани са декларациите на съдебните служители, съдии и държавния съдебен изпълнител на страницата на Районен съд – Левски. Публикувани са 4 декларации на съдии, 1 на съдия по вписванията, 16 на съдебни служители и 2 за промяна в обстоятелствата. Декларацията на административния ръководител е публикувана на страницата на Висш съдебен съвет. В декларациите, в които са декларираните кредити е отразено, че същите са към банкови институции, без да е посочена конкретна банка и конкретна сума, което е некоректно според изискванията на ЗПУКИ. Декларацията на съдията по вписванията не е публикувана на страницата на съда. От разговор с председателя на съда стана ясно, че декларацията е изпратена на Министерство на правосъдието

своевременно, но поради пропуск не е публикувана на електронната страница на съда. Няма оставен екземпляр в съда, който да бъде публикуван. Няма публикувани декларации на съдебни заседатели. Вярно е, че няма такова законово изискване, но по презумпция те участват и са равнопоставени със съдиите при разглеждане на наказателни делата.

Според закона Висшият съдебен съвет е работодател на магистратите в съдилищата, и той трябва да следи за коректното попълване на декларациите по ЗПУКИ.

При извършена проверка на 25.01.2011 г. от местния организатор в Център НПО Разград на декларациите на съдиите в Районен съд – Левски се установява, че некоректно е попълнена декларацията на Палмира Димитрова Атанасова, защото в точка 3. Имам следните задължения към кредитни или финансови институции, както и към други лица, на стойност над 5000 лв. е записано: „потребителски кредит от банка. Кредитното ми задължение е към официална кредитна институция и не би повлияло при изпълнение на служебните ми задължения“, без да се посочва размера на потребителския кредит, както и името на кредитната институция.

Некоректно са попълнени и декларациите на съдиите Наташа Георгиева Панчева, Стойка Георгиева Манолова – Стойкова, Маргарита Димитрова Димитрова, които също не посочват размера на дължимия кредит, видът му както и името на банковата институция дала им заемите.

При извършена проверка на 25.01.2011г. от местния организатор в Центърът на НПО в Разград на декларациите на съдебните служители в Районен съд – Левски се установява, че некоректно са попълнени декларациите на Анелия Асенова Любенова, Милко Иванов Андреев, Магдалена Иванова Андреева, Веска Върбанова Петкова, Калин Димитров Великов, Росица Радославова Петрова, които са направили същия пропуск като споменатите по горе съдии.

Декларацията на предишния Административен ръководител на съдилището е публикувана само в страницата на Висш съдебен съвет., но не и на страницата на районния съд. Съдия Евгения Георгиева Рачева също некоректно е попълнила декларацията си, без да уточнява банката, на която дължи пари.

Изводи

- Декларациите на съдебните служители, съдии и държавния съдебен изпълнител са публикувани на страницата на Районен съд – Левски.
- Декларацията на съдията по вписванията не е публикувана в страницата на съда.
- Декларации по ЗПУКИ на съдебните заседатели не са публикувани.

Препоръки

- Да се публикуват декларациите на съдебни заседатели с цел по-голяма прозрачност.
- На страницата на съда да се публикува декларацията на съдията по вписванията.
- ВСС в ролята си на работодател да следи за коректното попълване на декларациите.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. При проучването по този закон не е наблюдаван конфликт на интереси. Декларациите на магистратите са публикувани на страницата на Висш съдебен съвет. При тяхната проверка се установи, че има некоректно попълнени. Декларациите на съдебните служители, съдии и държавния съдебен изпълнител са публикувани на страницата на съда.

2.2.1.7. Кодекс за етично поведение на българските магистрати

Констатации: Съдебната администрация и съдебните състави спазват принципите на етичния кодекс на българските магистрати, те се придържат към нормите на уважение към

институцията, както от страна на съдиите, така и от прокурорите. Видимо е добро отношението към гражданите. В съда се наблюдава ред, дисциплина, респект, зачита се достойнството на гражданите и страните в съдебните дела. Съдебните служители се придържат към лично и професионално поведение, имат добро отношение към гражданите и култура на поведение. Съдиите и прокурорите се явяват в съдебната зала винаги облечени в тоги. Съдебните заседатели са подходящо облечени с представително облекло. По едно от наблюдаваните дела адвокат се явява без тога и му е направена забележка от съдията, но не е налагано наказание.

Съдебните заседания протичат безпристрастно и обективно. В случаите, когато се явяват страни без адвокат, на същите се разяснява къде да застанат, обясняват им се процедурите. Разяснявани са им процедурите. Делата приключват в разумен срок. Съдиите следят за спазването на реда в залата. Не са известни обвързаности или конфликти на интереси при магистратите. Липсват публикации по темата в местните медии.

Кодекса за етично поведение на българските магистрати и Етичния кодекс на съдебните служители не са публикувани на страницата на съда. В Левски няма създадена етична комисия по Кодекса за етично поведение на българските магистрати, тъй като към момента в него работят само 3-ма магистрати, а за създаването ѝ е необходима численост поне от 6 магистрати. По Етичния кодекс на съдебните служители има създадена комисия още през 2009 г.

Изводи

- Съдебните заседания протичат безпристрастно и обективно.
- Делата се приключват в разумен срок.
- Съдиите следят за спазването на реда в залата.
- Кодексът за етично поведение и Кодексът на съдебните служители не са публикувани на електронната страница на съда.

Препоръки.

- Магистратите да се явяват на време в съда и да не отлагат и бавят делата.
- Да се продължи тенденцията към подобряване работа на съда и повишаване информираността на гражданите от съдебната администрация.
- Да се публикуват основните документи по тази тема на електронната страница на съда.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Етичният кодекс се спазва от магистратите в съда. Делата протичат обективно и безпристрастно. Отношението на служителите към гражданите е добро, те са отзивчиви и предоставят необходимата информация. Кодексът за етично поведение и Кодексът на съдебните служители не са публикувани на електронната страница на съда.

2.2.2. Достъп на уязвими групи до правосъдие

2.2.2.1 Архитектурна вътрешна и външна среда на съдебните сгради – достъпност на хора с трайни физически увреждания.

Констатации: Достъпността на сградата за хора с трайни физически увреждания е добра. На входа на съда е изградена рампа. Няма достъп за лица, ползващи помощни средства за придвижване до тоалетната. Вратата на тоалетната е отключена постоянно и може да бъде ползвана от гражданите, но вратата е тясна и не може да се премине през нея със специализирани средства за придвижване. За хора със зрителни проблеми няма осигурен достъп. Необходима е звукова сигнализация, която да ги напътства. Входната врата на съда се отваря трудно. През периода на наблюдението този проблем е отстранен и в момента не е проблем за хора с увреждания да влизат в сградата на Районния съд. В съда няма асансьор. Съдебните зали, деловодството и другите съдебни служби за обслужването на

гражданите се намират на първия етаж. Съдебните зали са добре озвучени и това осигурява нормални условия за провеждане на съдебните заседания.

Сградата е ремонтирана, обстановката е приятна, осветлението и отоплението са добри. Таблата за информация пред залите на съда са леснодостъпни и прегледни. На тях е изложена информацията относно делата за деня, за началния час и залата за провеждането им. Има и електронно табло за изписване на дневния график с разглежданите съдебни дела. Единствено големината на текста не е достатъчна за хора с зрителни проблеми. Гражданите лесно се ориентират при влизане в сградата. В случай на необходимост и при запитване са упътвани. Регистратурата на съда е разположена точно срещу входа, което е много удобно за гражданите при подаване на документи. На същото място се изплащат пътни и дневни разноски на явилите се свидетели и е улеснено обслужването им. В съдебното деловодство има място, където гражданите да се запознаят с конкретно дело, да попълнят документи и да направят справки.

Изводи

- В съда има условия за придвижване на хората с увреждания и достъпът им до залите е улеснен.
- Няма поставена звукова сигнализация, която да напътства хора с зрителни проблеми.
- Съдебната тоалетна не е достъпна за хора със специални средства за придвижване.
- Шрифта на изписания текст на електронното табло е малък, което създава проблеми за гражданите.
- Съдът е разположен в сградата на община Левски, но липсва указателна табела с името на институцията.

Препоръки.

- Да се поставят указателни табели, които да посочват пътя към Районния съд, който се намира в тази сграда.
- Тоалетната да се реконструира, за да се осигури до нея достъп на хора с специални средства за придвижване.
- Пред входа на съда да се постави звуков сигнал, който да ориентира хора със зрителни проблеми.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Сградата на съда е достъпна за хора с физически увреждания само на първия етаж, има изграден подход. Тоалетната е ремонтирана и обновена, но не е пригодена за хора с увреждания, ползващи инвалидна количка. Сградата на съда не е адаптирана напълно за хора със зрителни проблеми.

2.2.2.2. Достъпност и адекватност на съдебните процедури спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си.

Констатации: В сградата на съда има указателни табели с достатъчно голям шрифт, който да е видим отдалеч и да не затруднява лица с известни зрителни проблеми. За съжаление за изцяло незрящи лица няма никакви условия за достъп до информация.

В наблюдаваните дела участват и сравнително нискограмотни хора, социално слаби и такива от ромски произход, но и на тях като на останалите участници в делата се предоставя адекватна правна помощ. Съдебните заседания са на достъпен език и им се разясняват съответните процедури, права и задължения смисъла на прилаганите членове и закони. Предоставяна им е възможност за правене на искания, да представят документи и да водят свидетели, дава им се възможност за последна дума и т.н./ Съдиите диктуват бавно ясно и отчетливо протоколите. Някои от гражданите в залите не са информирани да изключват мобилните си телефони, което понякога води до смущаване на процеса. В началото на мо-

ниторинга нямаше поставена табела, която да напомня, че при влизане в съдебната зала да телефоните трябва да се изключват, но впоследствие този пропуск бе отстранен. На таблото до съдебна зала № 1 има поставен текст, който указва кои хора са освободени от държавни такси, както и други указания във връзка с правната помощ. На интернет страницата са публикувани Закона и Тарифа 1 за държавните такси, случаите за освобождаване от такива по ГПК. Съдебните такси могат да бъдат платени във всеки банков клон.

Изводи

- В Районен съд - Левски се съблюдават правата и задълженията на страните в съдебните процеси.
- На хората, които са нискограмотни, социално слаби, от ромски произход и са без адвокат се обяснява къде да застанат и какви са съответните процедури.
- Няма поставена табела указваща да се изключват мобилните телефони след влизане в съдебните зали.
- На таблото до съдебна зала № 1 в „полезна информация“ гражданите са уведомени за възможността да бъдат освободени от държавни такси, както и да ползват правна помощ.

Препоръки

- Да се поставят табели, които предупреждават да се изключват мобилните телефони след влизане в залите.
- Да продължава практиката създадена за разясняване на процедурите и обясняване на достъпен език какво следва да се извърши по делото.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Сградата е снабдена с указателни табели за упътване на гражданите, но не осигурява никакви условия за информация на хора със зрителни увреждания.

2.2.2.3. Достъпност и адекватна дейност на съдебната администрация спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си.

Констатации: Служителите на съда се отнасят внимателно с гражданите, любезни и търпеливи са. Извършват бързо и качествено исканите им справки и услуги. При необходимост дават указания, предоставят бланки на заявления, като обясняват как да се попълнят. Не се налага гражданите да чакат продължително време, за да бъдат обслужвани нито ги връщат за друг работен ден. Спазва се работното време и гишетата обслужват непрекъснато от 9.00 до 17.00.

Изводи

- Съдебната администрация съдейства на гражданите.
- Във времето от 12:00 до 13:00 часа канцелариите работят.
- Служителите дават допълнителна информация на хората от уязвимите групи.

Препоръки

- Районен съд – Левски да се стреми към поддържане на високо ниво на обслужване на гражданите.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Съдебната администрация оказва специално внимание спрямо представителите на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си. Гражданите се обслужват непрекъснато без почивка в обедните часове.

2.2.2.1. Ниво на достъп до информация за хора с увреждания относно дейностите на съда: състав, администрация и съдебни дела.

Констатации: Хората с физически и сензорни увреждания могат да се информират за

дела от интернет-страницата на съда, да направят справки по телефона, да получат необходимата им информация от деловодството или регистратурата, която е на входа на съдилището. Само хората със зрителни проблеми са в затруднена ситуация. На светлинно табло пред съдебна зала № 1 е изнесена информация за насрочените през деня дела, но пред зала № 2 няма поставено такова табло. Озвучаването е добро и хората чакащи повикване се информират своевременно. Интернет страницата на съда не е пригодена за хора със зрителни увреждания /няма специална програма за това/ и те трябва да потърсят необходимата им информация по телефона или чрез явяването си в съда. Хората с трайни увреждания могат да получат добро и качествено обслужване от администрацията по всяко време на деня. Има места, където може да се седне и спокойно да се разгледа исканото дело. Електронната страницата на съда е активна и работи. Желаната информация се намира лесно. Освен необходимата обща информация за структурата, местонахождението на съда, банкови сметки, телефони за връзка, справки за дела и другата обща информация има и полезна информация, от където гражданите могат да се информират по интересующите ги въпроси. Публикувани са списъците на вещните лица, на съдебните заседатели, възможностите за освобождаване от държавна такса, при кои случаи става това, възможностите за получаване на правна помощ, публикувани са бланки на заявления за най-често ползвани от гражданите услуги /за свидетелство за съдимост, за препис от решение, от присъда, за теглене на суми от детски влог и др./

Изводи

- Създадена е система за информираност на хората с увреждания.
- Светлинно табло има само пред зала № 1, но не и пред зала № 2.
- Достъпът на хора със зрителни увреждания е ограничен.

Препоръки

- Да се използва специална програма за незрящи хора;
- Пред зала №2 да се монтира светлинно табло, което да улесни информирането на гражданите.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Сградата на съда е достъпна за хора с трайни физически увреждания, като има изградена рампа, с изключение на тоалетната, която е недостъпна за хора, ползващи специални средства за предвижване. За хора със зрителни проблеми е добре да се помисли за поставяне на насочваща звукова сигнализация. Съдебните зали, деловодството и всички други стаи и канцеларии, свързани с обслужването на гражданите се намират на първия етаж. Сградата е ремонтирана, обстановката е приятна, осветлението и отоплението са добри.

2.2.3.4. Дейност на съдебните заседатели

Констатации: По наблюдаваните наказателни дела участват различни състави на съдебни заседатели. Запознати са с делата, които се гледат. Съдебните заседатели се избират чрез жребий. Те са прилично облечени, слушат внимателно. Съдебните заседатели са уважавани граждани от местната общност. В списъка на съдебните заседатели мандат 2010-2015г. има 19 съдебни заседатели, от които 18 от гр. Левски и 1 от гр. Белене. От тях 15 са жени и 4 мъже. Повечето са на пенсионна възраст, спазено е изискването да са до 70 години, само една ще надвиши тази възрастова граница след изтичане на петгодишния мандат. Няма публикувани декларации по ЗПУКИ на съдебни заседатели. Преобладават съдебните заседатели с висше образование - 14 на брой. Останалите 5 са със средно образование. Измежду съдебните заседатели с висше образование преобладават педагозите - 9 на брой. Не се дублират състави на съдебни заседатели. От разговор с председателя на съда се установява, че към момента няма проучени съдебни заседатели за достъп до секретна информация. За миналата 2010 г. е имало едно дело, по което е имало необходимост от съдебни заседатели с достъп до секретна информация, но поради това, че няма проучени съдебни заседатели и тъй като не е могло да се сформира състав, делото е

изпратено на ВКС за определяне на друг съд, който да го разгледа. В момента са изпратени запитвания до съдебните заседатели за изразяване на становище дали желаят да бъдат проучени за достъп до секретна информация. Единият от съдебните заседатели е общински съветник, а към момента е и председател на общинския съвет.

Изводи

- Спазено е правилото да не се използват едни и същи съдебни заседатели по делата разглеждани в един и същи ден.
- Заседателите се явяват се своевременно за съдебно заседание, но са пасивни при разглеждането на делата.
- Съдебен заседател е общински съветник, като в момента е председател на общинския съвет.
- Няма публикувани декларации по ЗПУКИ на съдебни заседатели.

Препоръки

- Съдебните заседатели да вземат активно участие в съдебните процеси.
- Общински съветници да не бъдат съдебни заседатели, защото е налице конфликт на интереси, породен от тяхната политическа обвързаност.
- Да се публикуват на страницата на съда декларациите по ЗПУКИ на съдебните заседатели.

Оценка за тримесечния период е „Няма напредък“. Съдебните заседатели слушат внимателно, но не проявяват активна дейност по време на делата. Един съдебен заседател е общински съветник. Недопустимо е подобно съвместяване, защото той е в конфликт на интереси. Съдебните заседатели не попълват декларации по ЗПУКИ.

2.2.3.5. Етично поведение на магистрати, конфликт на интереси в съдебната система и нерегламентирани контакти с компрометирани лица

Констатации: В Районен съд – Левски етичното поведение се спазва от всички магистрати и съдебни служители. Не са огласени публични сведения за нерегламентирани срещи и конфликт на интереси на съдии или прокурори с компрометирани или осъдени лица. Липсва информация съдии от Районен съд – Левски да са политически обвързани или да са участвали в имотни сделки като „крайно нуждаещи се.“ Поведението на магистратите в Районен съд – Левски досега не е било обект на медийно отразяване. Всички магистрати и служители имат попълнени и подадени декларации по чл. 12, т. 2, във връзка с чл. 14 от Закона за предотвратяване и разкриване конфликт на интереси. Декларациите са публични и всеки гражданин може да се запознае с тях.

Извод

- В декларациите по ЗПУКИ на районните съдии от Левски са посочени случаите, когато има свързани лица, дейността на които може да доведе до конфликт на интереси.
- В публичното пространство няма изнесени факти за връзки на магистрати с компрометирани лица.

Препоръки

- Етичната комисия в Районен съд да следи за спазването на Кодекса за етично поведение на българските магистрати

За тримесечния период има „Добър напредък“. Магистратите и служителите в съда спазват етичното поведение. Те не са попадали в нерегламентирани срещи с компрометирани или осъдени лица.

2.2.4. Публичност и информираност за дейността на районен съд.

Констатации: Интернет-страницата на Районен съд – Левски е със приятен семпъл ин-

терфейс. Цветовата гама е умело съчетана, фонът е приятен. Ориентирането в страницата е улеснена, рубриките са поместени в лявата част и в заглавната част. Подразделени са ясно, със широк изглед на шрифтовете. Всъщност решението е подходящо интересно, като при всяка рубрика вляво, в заглавната част се намират отделните подрубрики. По този начин информацията е нагледно съчетана, лесна за намиране и ясна, разбираема за потребителя. Интернет-страницата на съда в Левски предлага възможност за справки за публикуваните съдебни актове в ЦУБИПСА. Публикуван е списък с имената на съдиите, съдиите по вписванията и на държавните съдебни изпълнители. Добър напредък е установен при публикуването на декларации по ЗПУКИ в интернет-страницата на съда в Левски за работещите магистрати и служителите в съдът. Отбелязан е напредък по отношение публикуването на рубрика „полезна информация“, където са поместени информация за нормативната уредба за държавните такси, включително и отделна информация за възможностите за освобождаване от държавни такси, публикувана е информация за съдебни заседатели, вещи лица и друга нормативна уредба. Добра медийна практика предоставя съда в Левски при рубриката „пресцентър“. В рубриката по приятен начин се информира за дейността и публичността на съда. Рубриката съдържа информация за срещи които са се провели по проекта „Правосъдие близо до хората.

Актовете на съда незабавно се публикуват на страницата на съда, която се обновява ежедневно. Страницата няма звукова версия за хора със зрителни увреждания, което ограничава техния достъп до информация. Достъп нямат и чужденците, желаещи да получат информация, защото страницата е само на български.

При проверка на електронната страница на съда на 20.01.11 г. от местния организатор на Център НПО – Разград се установява, че с браузърът Google Chrome страницата е достъпна. Страницата е прегледана и с браузъра Internet Explorer, като информацията която е достъпна съвпада и с браузъра Google Chrome.

- Електронната страница на съда предоставя възможност на гражданите да изтеглят образци на необходимите заявления и бланки.
- Страницата няма звукова версия и това ограничава достъпа на хора със зрителни увреждания.
- Страницата не е достъпна и за чужди граждани, които не знаят български език.
- На веб-сайта на съда се поместват своевременно решенията и достъпът до тях е свободен за граждани.

Препоръки

- Да се създаде звукова версия на сайта, предназначена за ползване от хората със зрителни увреждания.
- Да има възможност да се сменя езиковата версия на сайта.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Интернет-страницата е достъпна за голяма част от гражданите. Информацията се актуализира всекидневно чрез публикуване на съдебните актове до които е осигурен лесен достъп. Информацията не е достъпна за хора със зрителни проблеми и чужденци. Актовете на съда се публикуват незабавно в нея и са достъпни за гражданите. Няма софтуер за хора със зрителни увреждания и няма възможност за смяна на езика на страницата.

2.3 РЕЗУЛТАТИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО НА РАЙОНЕН СЪД – ПЛЕВЕН

Област Плевен е с площ 4337 кв.м. и с население 311985 души. Община Плевен е с площ 812.098 кв.км и с население 163616 души; съответно град Плевен е с площ 85.087 кв.км и с население 113382 души по данни на Националния статистически институт.¹⁶

Плевенски съдебен район обслужва общините: Плевен; Долни Дъбник; Долна Митрополия; Пордим; Левски; Белене; Никопол; Гулянци; Червен бряг; Кнежа и Искър.

2.3.1. Прилагане на новоприети и изменени закони

2.3.1.1. Граждански процесуален кодекс – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: През месец декември 2010 г., януари и февруари 2011 г. година са наблюдавани 17 граждански дела. Наблюдавани са случаи на оказване на завишено внимание и помощ към граждани, които далеч надхвърлят формалните процесуални задължения на съда; Има дела, насрочвани за един ден, в един час, в една съдебна зала. В някои от съдебните зали има насрочени по 4-5 дела в един и същи час. На дата 11.01.2011 съдия Даниела Дилова има насрочени 3 дела за 9.30; 3 дела за 10.00; 2 дела за 10.30; 2 дела за 11.00; 2 дела за 11.30 ч. на дата 11.01.2011 съдия Б. Видолова от общо 7 насрочени дела в интервала 9.00 11.00 ч. две са дублиращите се дела с еднакъв начален час. В болшинството случаи делата са с различни часове.

Всички наблюдавани дела са разгледани в открити заседания. Председателстващите заседанията следят за реда в съдебната зала. Няма случаи на отстраняване от залата на лица, неспазващи правилата. Всички протоколи съдържат изискуемите реквизити и информация и са изготвени в тридневен срок. Голяма част от постановените решения по наблюдаваните граждански дела са обявени по-рано от установения едномесечен срок. Взетите решения са качени на електронната страница на съда в рамките на една седмица и достъпът до тях е свободен чрез Интернет. В лично интервю с председателя на съда по повод отложените дела, съдия Дилова даде разяснение, че: „през 2010 г. след промените в ГПК е налице тенденция за намаляване на техния брой. „Делата се отлагат, когато и страната, и пълномощникът ѝ не могат да се явят, поради причина, която страната не може да отстрани“, обясни тя. Благодарение на този текст в момента Районен съд Плевен почти няма отлагане на дела в гражданската колегия. Според съдия Дилова „страните се дисциплинираха и делата приключват много бързо.“

Мнение на наблюдателя по едно от делата: *„Процесът е заведен по молба на гражданин, безработен, с висше образование. Установено бе, че вещото лице, ангажирано по делото отсъства и то бе отложено. На вещото лице беше наложена глоба 100 лв. Оказа се, че същият експерт се появи малко след края на делото, точно за началото на следващото, в което също е призован.“*

Гражданската колегия на съда остава една от най-натоварените. Към края на месец февруари е прегледана годишната статистика по гражданските дела на Районен съд Плевен, която показва:

- висящи ГД в началото на 2010 година – 813 броя
- постъпили ГД през 2010 година – 8 945 броя
- всичко разгледани ГД – 9 758 броя
- свършени ГД – 9017, от които в срок 3 месеца – 8 767 или 97 % от свършените
- от свършените 8 767 с постановен съдебен акт по същество 8 545
- прекратени производства по ГД – 472 броя
- общо проведени съдебни заседания към края на 2010 – 10 246 броя

¹⁶ http://bg.guide-bulgaria.com/NC/Pleven/bg_Area_Sizes.aspx

- висящи ГД в края на 2010 – 741 броя

Изводи

- Заседанията по граждански дела се водят обективно и съдът се придържа към процедурата.
- Налице е загриженост на съдиите към гражданите. Наблюдателите събират тези впечатления от разговори с посетители в съдебната палата, които са били страни по дела. Даден е пример с дела по СК, за които хората остават с впечатлението, че съдът се опитва да помири страните, вместо формално да приложи закона.
- Наблюдавани са дела които се проточват във времето и нарушават графика на следващите за деня дела.
- Гражданското наблюдение помага за повишаване доверието в съдебната система. Наблюдателите са подпомагани от съда докато работят по мониторинга.
- Съдът полага необходимите усилия, често дори в повече от процесуално изискуемите, така че, гражданите, обърнали се за разглеждане на молби и разрешаване на спорове за права да получат очакваното;
- Наблюдавана е, повишена в сравнение с предишни периоди (сравнението е направено на база на лични впечатления на граждани, ищци и др. въввлечени страни) «отзивчивост» на съда. Наблюдателите събират тези впечатления от разговори с няколко граждани, които са били страни по дела. Даден е пример с дела по СК, за които хората остават с впечатлението, че съдът се опитва да помири страните, вместо формално да приложи закона.
- Наблюдавани са дела които се проточват във времето и нарушават графика на следващите за деня дела.

Препоръки

- Съдът да насрочва делата с нужната времева дистанция помежду им, за да не се забавят останалите дела.
- Да се въведе бонус за съдебните служители, разнасящи призовките, като те се стимулират финансово за всяка получена навреме покана за явяване в съда.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Производството по гражданските дела, уредено чрез ГПК се осъществява точно и добросъвестно. Съдът прилага принципа за равенство между страните. Делата се насрочват и разглеждат в разумни срокове. Гражданската колегия на Районен съд - Плевен има силен състав и в практиката си се придържа към високи професионални стандарти. Наблюдава се стремеж за придържане към времеви стандарти за разглеждане на първоинстанционни граждански дела, като в повечето случаи от образуване на делото до първо съдебно заседание срокът е по-малко от един месец.

2.3.1.2. Наказателно-процесуален кодекс – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: През периода на мониторинга са наблюдавани общо 16 наказателни дела. Мониторингът показва, че при прилагането на НК съдиите строго се придържат към закона. Спазва се основният принцип на наказателното производство, за равенство пред закона, без значение на произхода, социалния или образователен статус на обвиняемите. В част от наблюдаваните дела наказателното преследване е срещу лица от малцинствен произход, с основно образование, с нисък социален статус. Всички заседания по наблюдаваните наказателни дела са били публични. Не са установени закъснения в графика.

Продължава практиката да се насрочват повече дела в един и същи час, защото не достигат съдебните зали, но магистратите се стремят да избягват дублирането на графици, когато това е възможно. От наблюдаваните дела е установено, че най-честа причина за отла-

гането на наказателни дела е необходимостта от събиране на нови, допълнителни доказателства, както и заради неявяването на свидетели. Ефективната работа на съда по част от делата се възпрепятства от неизпълнение на постановени вече от съда принудителни довеждания, причина за което е невъзможността да бъдат открити граждани, преместили се във вътрешността на страната или извън граница.

Наблюдението установи, че голям брой дела приключват със споразумения.

По едно от делата има служебен защитник. Наблюдателят остана с впечатление, че не е активен в заседанието и за първи път в залата вижда лицето, на което трябва да осигури правна помощ. Съдът поддържа добра връзка с Плевенската адвокатска колегия и членовете на Бюрото за правна помощ. Няма случаи на неосигурена правна помощ. В едно от наблюдаваните дела е разпитван човек, с увреден слух, без в залата да присъства жестомимичен тълковник. Наложил се делото да бъде отложено заради това.

Изводи

- Съдът разяснява на лицата, представители на уязвими групи правата, им и смисъла на обвиненията към тях.
- Съдът се възползва от правото си да прекратява съдебни следствия при констатиране на процесуални нарушения, ограничили правата на обвиняемите и ги връща в Районна прокуратура за отстраняване.
- Служебен защитник в едно от заседанията не проявява активност.
- Съдът не прави разлика в социалната или етническа принадлежност на лицата.
- Няма осигурени помещения за преобличане на защитниците.
- Не са установени критични точки относно прилагане на НПК
- По делата не се призовават полицаите свързани с случаите.
- Гледано дело по УБДХ приключва с наказание глоба без да може да бъде обжалвано.

Препоръки

- По-ефективно и ангажирано участие в процесите на служебните защитници.
- Да бъде дадена възможност осъдените по УБДХ да имат право да обжалват присъдите си.
- Съдът да следи за призоваване на полицаите които са работили по случаите, а не такива които само са участвали в проверките.
- Съдът да различава социалната от етническата принадлежност на лицата участващи в делата.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Производството по делата по НПК се води нормално без да са забелязани нарушения. Отложените съдебни дела са насрочени в кратък времеви интервал, за да се стигне до бързо присада. Част от делата се решават в едно съдебно заседание. При други дела се следи те да приключват в препоръчителния срок от 3 месеца. По време на наблюдението е установен случай на служебен адвокат, който не проявява активност в делото.

2.3.1.3 Закон за съдебната власт – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: Съдът осигурява справедлив и публичен процес, делата приключват в разумен срок и се проявява безпристрастност. Законите се спазват точно и еднакво спрямо представителите на уязвими групи, когато те са страна в съдебния процес. Установено е, че всички дневници и книги на службите се водят акуратно, своевременно, с попълване на всички реквизити. Управлението на делата в съда се извършва чрез специализирана

програма за съдебно деловодство – факт, който значително повишава ефективността на съдебните служители и качеството на обслужване на граждани и адвокати. Административно – техническият персонал в съда работи бързо. Наблюдавани са единични случаи на пропуски в съдебни протоколи от съдебни заседания, но като цяло те са пълни и отразяват реално съдебното заседание. Протоколите от съдебните заседания своевременно се присъединяват към електронните папки.

С оглед по-доброто обслужване на гражданите, със заповед на Председателя на Районен съд - Плевен, е определена организация на работа на службите. Определено е работно време на деловодствата без прекъсване за удовлетворяване нуждите на гражданите. От миналата година е въведена и действа система за електронно деловодство, която следи онлайн движението на делата. Всички служби, канцеларии, съдебни зали, работни кабинети на служителите на съда са обозначени с информационни табели. Важни за гражданите документи и информация, са изнесени в пространството пред съдебните зали и канцеларии. Заповеди на Председателя, с които се урежда организацията на работа, също са поставени на видно място.

Разпределението на делата и преписките в органите на съдебната власт се извършва ежедневно на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение съобразно поредността на постъпването им. Принципът на случаен подбор се прилага в рамките на отделенията. Работата по случайния подбор със специализирания софтуер се осъществява от Председателя или заместник-председателя. Към всеки съдебен състав има определена група съдебни заседатели.

В съда са обособени 6 съдебни зали, работните места в които са оборудвани с компютърна техника и периферни устройства. Заседанията са открити. Има оповестителна система, чрез която чакащите за участие в съдебно заседание могат да чуват повикване и обявяване на началото на гледаното дело. В съдебните зали има добри условия и комфорт, но липсват електронни табла пред съдебните тях и затова проследяването на случващото се в залите все още е невъзможно.

Графикът на насрочените за разглеждане в заседания дела се публикува в началото на текущия месец на интернет страницата на съда. За съжаление, поради изключителната натовареност на Съдебната палата в Плевен, в която залите не достигат, съдиите са изправени пред предизвикателството да следят като на състезание кога, къде се освобождава зала, за да я ползват. Има дублиране и насрочване на няколко дела в един и същи ден, час и зала. В случаите, когато делото се оказва сложно и трудно съдиите просрочват графика и така всички следващи дела започват с голямо закъснение.

По правило съдиите и прокурорите се явяват на заседания в тоги. На едно от наблюдаваните дела обаче нито магистратите, нито адвокатите не бяха спазили изискването за специално облекло. Дори съдията правораздаваше без тога. На интернет страницата на съда липсва информация за имената на съдиите. Към Службата по вписванията работят 5-ма съдии по вписванията, с оповестени имена на интернет страницата, един от които е неин ръководител. Приеман ден с граждани - всеки ден от 10:00 ч. до 12:00 ч. и от 13:00 ч. до 14:00 ч.

Съдебното изпълнение в Районен съд - Плевен се осъществява от трима държавни съдебни изпълнители, чиито имена са публикувани на интернет страницата на Районен съд Плевен. Работещите служители в канцелариите се задъхват от липсата на физическо пространство. Работят по четирима души в канцелария, разположена на 16 кв.м. пространство, в която са складирани и купищата папки. Въпреки лошите условия, администрацията на съда работи отговорно и акуратно. Съдебните служители се назначават с конкурс Обявленията и заповедите са качени на интернет страницата на съда. Там е публикуван и Етичния кодекс за поведение на магистратите и Етичния кодекс на съдебния служител. Все още се наблюдава насрочване на дела в един и същи ден, час и зала, което води до закъснения в графика.

В периода на наблюдение са издадени девет заповеди за административни наказания на съдии, наложени от председателя на съда. Санкциите са основно забележка и порицание. Те са оповестени в Регистъра на комисията по дисциплинарните производства към Висш съдебен съвет., достъпът до която е свободен в интернет.

Изводи

- Въведено е работно време без прекъсване, спазва се конкурсното начало за подбор и назначаване на съдебни служители, публично са оповестени типовите длъжностни характеристики на съдебните служители.
- В съда има указателни табели пред всяко работно помещение на съдебната администрация.
- По едно от наблюдаваните дела съдията, прокурорът и адвокатите се явиха в залата без тоги.
- Установените пропуски и несъвършенства в голяма степен се дължат на обективни, външни за организацията и администрирането на дейността на съда фактори, като физическа среда и нефункционалност на сградата на Съдебната палата в града.
- Канцелариите в съда са малки по площ за да осигурят необходимото място за нормалната им работа.
- Наблюдава се насрочване на съдебни дела за един и същ ден и час.

Препоръки

- Да се въведат електронни табла пред съдебните зали, които вече често се използват в съдилищата като средство за проследяване на случващото се по време на заседанията.
- Да се налагат санкции на магистратите, които се явяват в съдебни заседания без задължителните облекла – тоги.
- Да се избягва насрочването на няколко заседания в един и същ ден и час за една съдебна зала.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Съдебните заседания се насрочват и протичат в срок. Съдиите обявяват своите актовете в срок. Все още се наблюдава насрочване на дела в един и същи ден, час и зала, което води до закъснения в графика. Председателят на съда разпределя делата с помощта на специален софтуер.

2.3.1.4. Закон за закрила на детето – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: През наблюдавания период в мониторинговата извадка попаднаха шест дела, заведени по чл. 30, ал. 1 от ЗЗД.

От справка за насрочените граждански дела за наблюдаваните месеци декември е видно, че по ЗЗД са насрочени общо 40 дела, основно по чл. 26 и чл.30 от Закона, като всичките са по молба на дирекция „Социално подпомагане“, Плевен.

Наблюдението установява, че тези дела по ЗЗД в повечето случаи приключват в едно заседание, като децата най-често биват настанявани в социални домове. Понеже все още алтернатива на институционализацията на децата като приемна грижа например е слабо развита, съдът взема бързо решение, детето да не остане „на улицата“ постановява то да бъде настанено в сиропиталище.

Преките впечатления на гражданските наблюдатели са че: „съдиите взимат много сериозно оценките и докладите на служителите от отдел „Закрила на детето“. Следва се принципа децата да бъдат предпазвани и емоционално да не се обременяват излишно с тежестта съдебното дело“.

В наблюдавано дело по чл. 49, ал. 1 от СК има разпит на дете, като свидетел по делото, което е разпитано при закрити врата. От лично интервю на наблюдателя със съдията по това дело /съдия Зорница Банкова/ става ясно, че разпитите на деца са доста травмиращ и емоционален момент, не само за децата, но и за съдиите. В съда няма подходящи условия (като специални стаи, чиято атмосфера допринася за смекчаване на напрежени-

ето у детето).

Общото впечатление по отношение на делата по ЗЗД е, че се насрочват експедитивно, разглеждат се като правило бързо, в едно заседание, рядко има отлагане. Съдът полага усилия докрай да изясни действително ли са изчерпани всички възможности за отглеждане или реинтегриране на децата в семейна или роднинска среда и едва ако това е факт постановява настаняване в институции. Има случаи, в които въпреки желанието на биологичните родители да отглеждат детето си, семейната среда крие риск за детето, и магистратите постановяват институционална закрила. Не са наблюдавани дела, в които страна да са НПО, ангажирани със закрила на детето. Считаме, че Районен съд Плевен стриктно се придържа към нормите на Закона и спазването на чл. 35 ал. 2, съгласно който настаняването на деца в специализираните институции се извършва само в случаите, когато са изчерпани възможностите за друго разрешение на казуса. В случаите, когато има дори минимален шанс детето да бъде реинтегрирано за отглеждане поне при единия заинтересован от него родител, съдът определя кратък срок за престой на детето в институция, само за да може семейството да се подготви да приеме детето.

Изводи

- Част от наблюдаваните дела се образуват заради факта, че децата са били изоставени от техните майки и бащи.
- Съдът би бил далеч по – справедлив и по-смислено прилагащ ЗЗД в полза на децата, ако има по-развита и алтернативно работеща мрежа от социални услуги за деца в риск и деца със социални проблеми.
- В съда няма обособена специална стая за разпитване на деца.
- Съдът решава делата в полза на интереса и защита на детето с оглед на обективните реалности.

Препоръки

- Да се развива алтернативна грижа и социални услуги за деца, отглеждани извън институции.
- Да се осигури специална стая за изслушване на деца – т.н. „синя стая“.
- Развитие на услугите по превенция на изоставянията на деца, тъй като голяма част от делата за закрила с мярка «настаняване» са именно по повод изоставени деца

За тримесечния период има „Много добър напредък“. ЗЗД се прилага с особена грижа и отговорност от страна на съда. От наблюдението се установи, че съдът се ръководи от интереса и най-доброто за детето. Съдът взима под много сериозно внимание оценките и докладите на служителите от отдел „Закрила на детето“. Следва се принципът децата да бъдат предпазвани и емоционално да не се обременяват излишно с тежестта съдебното дело. Изслушват се свидетели. Решенията се произнасят в законовия срок.

2.3.1.5. Закон за защита от домашното насилие – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: През мониторинговия период са наблюдавани шест дела, гледани по този закон. Справката за насрочените граждански дела по ЗЗДН през това време показва, че те са общо 12 .

Мнение на наблюдателя: „При едно от наблюдаваните дела останах с убеждението, че трудно се доказва домашно насилие. Жертвата на тормоз имаше възможност, но отказа да призове свидетели и не предостави никакви съществени доказателства за насилие. Беше ѝ предоставена възможност, но тя не се възползва от нея. Най-вероятна причината за това е предварително споразумение между адвокатите на страните. Молителката даде за пример няколко случая и очакваше съпругът ѝ да си признае. Ответникът отрече. Тази недоказуемост сякаш му спечели ненаказаност. В мен остана чувство на неудовлетвореност. Съдът

не порица победението на ответника. В хода на делото съдията търсеше конкретни доказателства, но до такива така и не се стигна. Адвокатът на молителката не беше се явил в залата. Делото бе отложено за следващо заседание .“

По друго дело попаднало в обхвата на извадката по този закон заседанието не се състоя, тъй като страните по него не се явяват. Става ясно, че призовкарят не ги е открил.

Изводи

- В Районен съд - Плевен се наблюдава стремеж за справедливо решаване на дела по този закон.
- Често се наблюдават случаи на оттегляне на исковите молби на молителите.
- Често основанията за решения на съда са само на база на разпоредбата на чл.13, ал.3 от ЗЗДН, който предвижда, че когато няма други доказателства, съдът издава заповед за защита, само на основание приложената декларация по чл.9 ал.3 от същия закон.
- Две от наблюдаваните дела са отложени поради неявяване на призованите лица.
- Има налична добра координация между различните страни и институции, въввлечени по прилагане на мерките от Закона / местни НПО, работещи по проблема, дирекция „Закрила на детето“, полиция/

Препоръки

- Съдът да следи за навременното и правилно призоваване на страните, Законът вече се познава от обществото, но като че ли все още не са достатъчно популяризирани резултатите от делата, за да се повиши доверието на хората в риск във възможностите на държавата да ги защити.
- Да се засили извънсъдебната юридическа подкрепа към търсещите разрешение в съда жертви на домашно насилие.
- Да се координират усилията на съда и местни НПО, служби и институции, имащи отношение към мерките, предвидени в ЗЗДН.
- Да се търсят форми на извънсъдебно решаване на случаи на домашно насилие, тъй като често молителите оттеглят молбите си с хода на вече образувани дела и така обезсмислят работата на съда и постановени преди това заповеди за мерки за защита.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Наблюдава се добра взаимовръзка между различните институции занимаващи се с делата по този закон. Делата се проточват поради трудното събиране на доказателства, които безспорно да доказват извършено насилие. Делата приключват с мерки за защита или със споразумения.

2.3.1.6. Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси – проучване на публикуваните декларации на магистрати.

Констатации: Декларациите – общо 22 на брой по ЗПУКИ на съдиите от Районен съд Плевен са публикувани на интернет страницата на Висшия съдебен съвет. Някои от съдиите са се възползвали от правото си да обнародват декларациите си в Интернет с инициали на имената си. Освен това, надлежно са публикувани и пет броя декларации за настъпила промяна в обстоятелствата и 18 декларации за НЕСЪВМЕСТИМОСТ по чл. 12, т. 1 от ЗПУКИ.

Част от съдиите са декларирали данни за свързани лица по ЗПУКИ, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси.

При извършена проверка на 24.01.2011 г. от местния организатор в Център НПО Разград на декларациите на съдиите в Районен съд – Плевен се установява, че некоректно са попълнени декларациите на Дария Иванова Митева Маринова, Даниела Василева Дилова, Зорница Димитрова Димитрова Банкова, К.В.Г ,Ралица Ангелова Маринска Ангелов, Вале-

ри Цветанова Цветанов, Камелия Величкова Първанов, Венелин Димитров Николаев, Милена Светлозарова Томов, Радостина Ташева Гергичанова, Бисерка Станчева Цанева, Диана Атанасова Николова. Тези декларации са некоректно попълнени в точка 3. Там магистратите са отбелязали, че имат задължения към кредитни или финансови институции, както и към други лица, на стойност над 5000 лв. Те са записали: „Да“ без да посочват името на кредитната институция, както и размера и вида на поетото задължение.

Прегледът на интернет страницата на РС Плевен www.rs.pleven.bg показва: публикувани са 55 броя декларации по чл. 12, във връзка с чл. 14 от ЗПУКИ на съдебни деловодители, съдии по вписванията, съдебни секретари, системния администратор, административния секретар и др. лица от структурата на РС. Въпреки, че няма законово изискване, не са публикувани декларации за конфликт на интереси на съдебните заседатели, макар по презумпцията те да са равнопоставени със съдиите при разглеждане на делата.

При извършена проверка на 24.01.2011 г. от местния организатор в Център НПО Разград на декларациите на съдебните служители в Районен съд – Плевен се установява, че не са коректно попълнени декларациите на Антоанета Христова Рачева, Боряна Богданова Монова, Бисерка Мариянова Луков, Даниела Христова Маринова, Даниела Веселинова Тодорова, Галя Бряскова Кирилова, Димитрина Петрова Христова, Иванка Георгиева Стоенчев, Каролина Любенова Маринова, Клавдия Трифонова Трифонова, Красимира Цветанова Йорданов, Светла Христова Кунева, Лиляна Крумова Михайлов, Маргарита Огнянова Тодоров, Теодора Димитрова Ненчева, Ненка Минчева Илиева, Петя Спасова Каракопилова, Полина Димитрова Ганчева, Поля Николаева Стоянова, Марин Венциславов Кръстев, Мария Илиева Цачкова, Евгени Цветанов Божанов, Валентина Чавдарова Диманова-Славов, Ценка Дошева Караиванов, Анни Константинова Константинова, Милена Иванова Георгиева.

Както и при магистратите некоректно попълнени е точка 3. Задълженията към кредитни или финансови институции, на стойност над 5000 лв, са записани без да се уточнява името на кредитната институция. Не са споменати и размерът и вида на поетото задължение.

Съдебните служители Елица Атанасова Захариева, Атанас Захариев Захариев, Анни Константинова Константинова в точка 5, попълват имената и каква връзка имат с посочените лица (съпруг, съпруга, дете). В декларациите не е посочена институцията, в която работят близките им и длъжността на която са назначени.

Изводи

- Както в повечето български съдилища и тук няма публикувани декларации на съдебни заседатели по ЗПУКИ.
- Някои от декларациите на съдиите са попълнени само с инициали.
- Съдиите по вписванията надлежно са попълнили своите декларации.
- Публикуването на декларациите по този закон, се публикуват в интернет страниците като общ PDF файл, което силно затруднява прегледността и намирането на информацията за всеки конкретен магистрат или задължено по смисъла на закона лице.

Препоръки

- Нашето разбиране е, че съдиите са публични личности и задължително трябва да попълват пълните си имена в декларациите.
- Да се публикуват декларациите по ЗПУКИ на съдебните заседатели.
- Декларациите на страницата на Висш съдебен съвет. на магистратите да бъдат отделени в самостоятелни файлове, за да се улесни търсенето и ползването.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Няма установено нарушение на регламентите от ЗПУКИ. Съдиите и съдебните служители са с надлежно публикувани декларации по реда на Закона. При извършените проверки на декларациите са установени

нарушения при попълване на някои от точките в тях. Целта е да се избегне оповестяването на лична информация и свързани лица.

2.3.1.7. Кодекс за етично поведение на българските магистрати

Констатации: Съставът на съда по общо впечатление се придържа към принципите на Етичния кодекс на българските магистрати. Има вътрешна личностна и професионална нагласа, въпреки някои по-напрегнати ситуации, магистратите да се придържат към нормите на уважение към институцията. Това важи както за съдиите, така и за прокурорите. В съда има усещане за ред, дисциплина, респект, без това да накърнява достойнството на гражданите и страните в съдебните дела. Наблюдавани бяха единични случаи на недостатъчно уважително отношение на съдия по време на съдебно заседание.

Налице са усилия за преодоляване на натрупани във времето негативни обществени и съсловни настроения, свързани с репутацията на магистратите. Преди повече от година в Районния съд се е създало напрежение във връзка с отстраняването на бившия шеф Любомир Кръстев. Бил е налице видим конфликт между него и и. д. председателя Дария Митева. Днес, тези страсти са отшумели, въпреки неминуемо възникващите във всеки колектив междуличностни конфликти. Стремещт административното ръководство е да се поддържа спокойна работна обстановка, която да даде възможност на съдийската колегия да работи професионално.

В Плевен има действаща Етична комисия, но съставът ѝ не е публикуван на страницата на съда.

От преглед на публичната информация на страницата на висшия съдебен съвет, а именно преглед на Регистъра на комисията по дисциплинарни производства към ВСС, се установи, че за периода 01-12.2010 година има внесени общо девет заповеди, предимно за налагане на санкция „забележка и порицание“ – чл. 308, ал.1 т.1, т.2 от ЗСВ.“, спрямо съдии от РС, Плевен от страна на Административния ръководител – Председател на съдът Плевен. Този факт би могъл да се тълкува като стремещ за отстояване на професионалните стандарти на магистратите.

Обект на наблюдение са и съдебните служители за това спазват ли нормите на Етичния кодекс на съдебните служители. Повечето от тях, въпреки натовареността си имат вежливо отношение към гражданите и добра йерархична култура. Кодексът за етично поведение на българските магистрати, както и Етичният кодекс на съдебния служител са публикувани на интернет страницата на Районен съд – Плевен в раздел „Съобщения, обяви, полезна информация“.

Изводи

- В края на 2009 година главният инспектор в Инспектората на ВСС Ана Караиванова призна, че в съдийската колегия на Районния съд в Плевен царят лош микроклимат. Година по-късно след кадрови промени обстановката е подобрена и публичният образ на съда се подобрява.
- В поведението си магистратите се стремят да следват по –високи професионални и личностни стандарти.
- На електронната страница не е публикуван състава на Етичната комисия.

Препоръки

- На интернет страницата на съда да се публикува съставът на Етичната комисия на съда, както и да се оповести механизма или процедурата за подаване на сигнали за неетично поведение от страна магистрати, както и евентуални решения на комисията, свързани с разглеждането на подобни сигнали .

За тримесечния период има „Много добър напредък“. През мониторинговия период не са наблюдавани случаи, в които съдиите по делата да се взимали решения, водени от пристрастия или предразсъдъци на етнически, религиозен, социален или друг признак. Има вътрешна личностна и професионална нагласа, въпреки някои по-напрегнати ситуации, ма-

гистратите да се придържат към нормите на уважение към институцията. Това важи както за съдиите, така и за прокурорите. В съда има усещане за ред, дисциплина, респект, без това да накърнява достойнството на гражданите и страните в съдебните дела. Наблюдавани бяха единични случаи на недостатъчно уважително отношение на съдия по време на съдебно заседание. Наблюдението показва спазване на една йерархична култура на служителите.

2.3.2. Достъп на уязвими групи до правосъдие

2.3.2.1 Архитектурна вътрешна и външна среда на съдебните сгради – достъпност на хора с трайни физически увреждания.

Констатации: В съдебна палата Плевен има осигурен достъп за хора с увреждания и помощни средства за предвижване само до 1 етаж на сградата. Изградена е рампа с подходящ наклон. От там нагоре по етажите, където са разположени съдебните зали, деловодства и други помещения водят тесни и непригодни за хора с увреждания асансьори, които могат да се ползват само от някои по-тесни модели помощни средства за придвижване на хора с увреждания. В сградата има тоалетна, която е достъпна за граждани, но тя не е пригодена за ползване от хора с увреждания. Входните врати на съдебните зали и пространството в тях, позволяват достъпа на хора с помощни средства.

Изводи

- Сградата на съдебната палата като цяло отговаря на изискванията за достъпна архитектурна среда – има външна рампа с адекватен наклон.
- Има асансьор, който не специално пригоден и може да се ползва от хора с увреждания.
- Тоалетната не е пригодена за хора с увреждания;
- Вратите са тесни и труднодостъпни за хора с помощни средства за предвижване.

Препоръки

- Съдът да пригоди асансьорите да се използват свободно от хората с увреждания.
- Осигуряване на по-широки врати.
- Да се приспособят тоалетните и за хора с увреждания;

За тримесечния период има „Добър напредък“. Сградата на съда има външна рампа за хора с увреждания. Съдебните зали са достъпни и за достъп на хора с помощни средства за придвижване само на първия етаж от сградата. На горните етажи няма осигурен достъп за хора с увреждания. Асансьорът не е пригоден за помощни средства за предвижване. Тоалетната не е достъпна за хора с увреждания.

2.3.2.2. Достъпност и адекватност на съдебните процедури спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си.

Констатации: В сградата на съда има указателни табели с достатъчно голям шрифт, който да е видим отдалеч, и да не затруднява лица с известни зрителни проблеми. За изцяло незрящи лица – няма никакви условия за достъп до информация.

Физическата среда в съдебните зали видимо не затруднява и не възпрепятства представителите на уязвими групи – звуковата среда в залите е добра, няма външни шумове, които да пречат на участниците в съдебните заседания.

Наблюдавано е съдебно заседание, в което обвиняем е възрастен мъж, с почти пълна глухота. Необходимо е да му се говори буквално на ухото. Прокуратурата не е съобщила този факт и съдът връща делото за отстраняване на този пропуск, за да бъдат спазени правата на гражданина.

През месеците са наблюдавани дела, в които страни са представители на малцинстве-

ни групи, социално слаби граждани, жертви на домашно насилие. Към нито един от тях съдът не проявява признаци на неуважение или незачитане.

Понякога съдът полага повече усилия в тази посока, отколкото адвокатите на страните по делата. Процедурите за оказване на правна помощ на нуждаещи се спазват. На интернет страницата на съда е публикуван Закона за правната помощ. Координацията между съда и Адвокатската колегия във връзка с осигуряването служебен защитник е добра. Въпреки че много от адвокатите не са си получили навреме хонорарите от държавата за оказаната помощ на социално слаби лица няма случай назначеният служебно защитник да не си е свършил работата.

Изводи

- Не са констатирани нарушения от страна на съда спрямо хора от уязвими групи, неспособни да изразяват волеизлиянията си.
- Физическата среда в съдебните зали не затруднява и не възпрепятства представителите на уязвими групи.
- За изцяло незрящи лица – няма условия за достъп до информация.

Препоръки

- Да се осигурят условия за достъп до информация за незрящи лица.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. В сградата има указателни табели с достатъчно едър шрифт който се вижда и е ясен за четене. Не е осигурена звукова сигнализация за упътване на незрящите граждани. Наблюдението установява, че съдът прави необходимото, за да защити интереса и равните права на хората от уязвими групи.

2.3.2.3. Достъпност и адекватна дейност на съдебната администрация спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си.

Констатации: От наблюдението се установява, че съдебната администрация се придържа към етични и професионални стандарти на работа и отношение към гражданите, независимо от техния статус. Физическата среда на работните помещения, не позволява никакъв комфорт за граждани, адвокати, които влизат там за информация или работа с документи. Пространството на съдебната администрация е недостатъчно за протичане на нормалната работа. Такъв комфорт, липсва дори за самите служители. Работното време на съдебната администрация се спазва. На интернет страницата на

РС – Плевен са публикувани Закона и Тарифа 1 за държавните такси, случаите за освобождаване от такива по ГПК. Таксите могат да бъдат платени във всяка банка.

На 28.02.2011 г. в медията: posredniknews.com излезе статия озаглавена: *“Награда за плевенските съдебни служители”* В нея е записано: *„Регионалната секция на служителите в съдебната система спечели престижна награда По случай 10-годишнината от създаването на Националното сдружение на съдебните служители в България Регионалната секция на сдружението в Плевен, която е и една от най-многобройните, получи почетен плакет за най-активна дейност. Това е единствената гадена награда. Плевенските служители са получили и грамота. Сдружението организира семинари, обучения, дава синдикална защита и подпомага финансово в нужда членовете си, както и извършва различни други социални дейности. В него влизат деловодители, съдебни секретари, административни секретари. Председателят на Регионалната секция в Плевен Здравка Атанасова е и зам.-председател на Управителния съвет на Сдружението“.*

Изводи

- Служителите на съда са отзивчиви и помагат на гражданите.
- Физическата среда на съдебната администрация не позволява никакви удобства за гражданите.

- Работното време на съдебната администрация се спазва.
- Пространството на съдебната администрация не е достатъчно.

Препоръки

- Да се подобрят предлаганите удобства за гражданите в съдебната администрация.
- Съдът да осигури повече физически удобства за гражданите и адвокатите.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Съдебната администрация е отзивчива към гражданите. Физическата среда в работните помещения и в деловодството не предоставя комфорт за граждани и за служителите на съда. Помещенията са малки по-плоч и трудно побират информацията, която се съхранява там.

2.3.3. Ниво на достъп до информация за хора с увреждания относно дейностите на съда: състав, администрация и съдебни дела.

Констатации: Сградата на съдебна палата Плевен е частично пригодена за хора с увреждания, особено за лица, ползващи помощни средства за предвижване чрез външна рампа. Входовете и изходите са тесни; асансьорите са тесни и непригодени за хора с увреждания; в почти всички канцеларии няма никаква опция да влезе човек със специални средства за предвижване, дори по някакъв начин да се е добрал до търсената стая. Единствено съдебните зали, могат да поберат човек с помощно средство за предвижване. По думите на адвокати, които са представлявали такива граждани, съдът е достатъчно отзивчив и отчитащ затрудненията на тези граждани.

Озвучителната техника, позволява спокойно да се чуват от хората, чакащи за заседания, повикванията от залата. На първият етаж е най-многолюдно. Обикновено там е истинско стълпотворение от хора, които попълват документи на крак в тълпата. Опашки задръстват коридорите, в стаята на службата по вписванията няма място дори за един посетител и ако гражданин трябва да влезе в канцеларията, наложително е служител да му освободи просдтранство.

Достъпът да информация от интернет страницата на съда за хора със зрителни увреждания е невъзможен – тя не притежава подобна секция.

Указателните табели са с достатъчно голям шрифт, така че да не затрудняват разчитането им. Въпреки, че в РС – Плевен няма изграден и функциониращ информационен център, на гражданите е указано къде, как, кога и какъв вид нужда информация могат да получат. В съда има позиция „системен администратор“, който точно и своевременно обновява нейното съдържание, но няма достъп до всички панели на страницата. В нея има цели „празни“ и нефункциониращи подстраници, които затрудняват търсенето на информация.

Изводи

- Особено неудобен е първият етаж на сградата, до който обаче отново се стига по няколко стълби, и на който са разположени едни от най-търсените от граждани служби на РС.
- На първият етаж е истинско стълпотворение от граждани, които попълват документи на крак в тълпата, опашките задръстват пътя за свободно предвижване.
- В стаята на службата по вписвания се чувстваш така, че за да влезеш спокойно, трябва да излезе някой от служителите или съдиите.
- В районния съд липсва обособен информационен център.

Препоръки

- Обновяване на интернет страницата на съда, така че да предлага по-лесна и достъпна навигация и по-богато съдържание.
- Да се работи за създаване на информационен център за удобното информиране на

гражданите.

- Осигуряване на по-широки врати на отделни канцеларии за достъпност на хората с увреждания.
- Съдът да осигури повече площ за своите институции с цел свободното предвижване на гражданите.
- Да се осигурят достъпни асансьори за хора с специални средства за предвижване.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Сградата на съдебната палата е частично пригодена за хора с увреждания. В съда не е изграден информационен център затова служителите се стремят да информират гражданите.

2.3.4. Дейност на съдебните заседатели

Констатации: Настоящият състав на съдебните заседатели към Районен съд - Плевен с петгодишен мандат е избран в периода септември – октомври 2009 година с открита процедура за избор, обявена от Общински съвет - Плевен. Към съобщението са приложени и образци на нужните документи, които кандидатите трябва да подадат.

В хода на срока за подбор местни медии, <http://www.plevenlive.com/> отразяват следната информация „Безработни кандидатстват за съдебни заседатели в Плевен“ В статията е записано: *„Хора без работа, пенсионери, педагози, държавни работници - най-активно кандидатстват за обявените места за съдебни заседатели в плевенските съдилища. До сряда заявления са подали 86 души, съобщава за PlevenLIVE Дамянка Владимирова, секретар на комисията по подбор на кандидатите. Срокът е до 23 октомври. Дамянка изрази мнението, че повечето кандидати търсят по този начин някакви основни или допълнителни доходи. Според съдебни заседатели, които са на държавна работа са най-предпочитани, тъй като частниците едва ли ще пуснат своите работници да губят цял ден в съдилищата, участвайки в делата. Кандидатите с педагогическо образование имат също така основно предимство, заради изискването 10% от общия сбор на заседателите да е съставен от педагози. Основен стимул за кандидатстване на гражданите е един вид престижността на заеманата длъжност, усещането за значимост при взимането на съдебно-ни понякога решения в едно съдебно заседание, помощта, която се оказва от страна на гражданите на съдията докладчик по делото. Друга привлекателна черта на позицията е сумата, която получават някои заседатели. Ако участват активно в делата, на месец могат да си докарват доход от порядъка на 300 лв. Но това зависи от броя дела, от съдебните състави, от разпределението и участието за месеца, от съда, дали е Районен или Окръжен и пр. След като приключи срока за подаване на документи, комисията ще направи нужния подбор. Съветниците от плевенския общински съвет ще гласуват окончателно имената в този списък и той съответно ще бъде предаден на съдилищата в Плевен. За Районен съд необходимата бройка е 90 души заседатели, а за Окръжен е 40 души.“*

След направения подбор по процедурите, съдебните заседатели са положили клетва на 21 декември 2009 год. От общия брой, одобрен предварително от ОбС, не се явяват в съда за полагане на клетва няколко лица.

На 21.12.2009 г. една година преди да започне мониторингът на правосъдната система в града „Дарик радио -Плевен“ е публикува информация, в която се посочва, че : *„105 заседатели се закляха официално вчера в Районния съд в Плевен. Мандатът на съдебните заседатели е 5 години и те ще получават заплащане в размер на 32 лв. на ден, в който участват в заседание. Възнаграждението им е законово регламентирано и то представлява 1/22 от 50 % от основната заплата на съдия в Районен съд, разясни съдия Дилова. В момента има 13 действащи съдийски състава в Районен съд - Плевен и новозаклелите се заседатели ще бъдат разпределени в тях, уточни още тя. В един състав ще попаднат по 10 заседатели, те ще вземат участия в заседания поне 2-3 пъти месечно. Съдия Даниела Дилова пожела на новите заседатели да бъдат обективни и справедливи при постановяването на присъдите.“*

Разпределението чрез програма на съдебните заседатели е осъществено на 08.01.2010

година. Програмата разпределя заседатели за мандат 2010 – 2015 год., за новите дела които ще се насрочват. Делата които са отлагани и предстои да се гледат ще си останат със заседателите с които са стартирали делата.

След жребийното разпределение на заседателите към отделните състави, конкретното им призоваване по отделните дела става на база на списъка към състава и преценката на съдията и съдебния служител. Съществуват обективни пречки за балансирано призоваване на заседатели, като например невъзможността на някои от тях да се освободят от работа и да се явят на дело.

Списъкът със съдебни заседатели за мандат 2010 – 2015 година не е публикуван на интернет страницата на съда. Няма публикувани и декларации по ЗПУКИ на съдебни заседатели. В съда е получен и е на разположение само поименен списък на одобрените съдебни заседатели.

Изводи

- В Районен съд – Плевен е проведен еднократен жребий за разпределение на съдебните заседатели по състави за периода на мандата им.
- Съдебните заседатели са пасивни участници в съдебния процес.
- Като практика те рядко се запознават предварително с делата.
- Имената на съдебните заседатели не са публикувани на електронната страница на съда.
- На страницата на съда не са публикувани декларациите на съдебните заседатели по ЗПУКИ.
- Съществуват вътрешни напрежения сред заседателите в отделните състави, най-вече относно възмездяването на труда им, но те не се ангажират със сезиране на съда, с цел разрешаването им.

Препоръки

- Да се извършва жребий на съдебните заседатели не само към съдебните състави а към делата които водят тези състави.
- Имената на съдебните заседатели да се оповестят на интернет – страницата на съда.
- Съдът да прилага чл. 71 от ЗСВ, който разрешава освобождаване на съдебни заседатели при неизпълнение на техните задължения.
- Да се публикуват декларациите по ЗПУКИ на съдебните заседатели на електронната страница на Районен съд – Плевен.
- Съдебните заседатели активно да участват в съдебния процес, така че да се напълни със съдържание вмененото от Закона.

За тримесечния период има „Няма напредък“. Към всеки съдебен състав има определена група заседатели, избрана чрез жребий в началото на мандата. Жребий на заседателите за участие в съдебните дела не се осъществява. Съдебните заседатели, както в други съдилища, не са активни по време на съдебните процеси и при вземането на съдебните решения. Заседателите не проявяват интерес да се запознават предварително с материалите по делата.

2.3.5. Етично поведение на магистрати, конфликт на интереси в съдебната система и нерегламентирани контакти с компрометирани лица

Констатации: Няма огласени публични сведения за нерегламентирани срещи и конфликт на интереси на съдии или прокурори с компрометирани или осъдени лица.

Няма информация съдии от Районен съд – Плевен да са политически обвързани или да

са участвали в имотни сделки като „крайно нуждаещи се“ Поведението на магистратите в Районен съд – Плевен досега не е било обект на медийно отразяване. Всички магистрати и служители имат попълнени и подадена Декларация по чл. 12, т. 2, във връзка с чл. 14 от Закона за предотвратяване и разкриване конфликт на интереси. Декларациите са публични и всеки гражданин може да се запознае с тях.

Извод

- В декларациите по ЗПУКИ на районните съдии от Плевен са посочени случаите, когато има свързани лица, дейността на които може да доведе до конфликт на интереси.
- Няма съмнения в публичното пространство за връзки на магистрати с компрометирани лица.

Препоръки

- Етичната комисия в съда да следи за спазване на кодекса

За тримесечния период има „Добър напредък“. Магистратите от Районен съд – Плевен не са обсъждани в обществото за връзки с компрометирани или осъдени лица. Всички магистрати са попълнили декларациите си по ЗПУКИ.

2.3.6 Публичност и информираност за дейността на районен съд.

Констатации: Интернет-страницата на Районен съд – Плевен е с изключително приятен вид, с добре съчетана цветова схема. На пръв поглед добър подход е решението да се покаже общата информация едновременно за Районен съд – Плевен и за съдебната власт, като цяло. Заслужава внимание поместването на рубриките в центъра на интерфейса, с лека забележка на подредбата им. Установено е известно преповтаряне на рубриките в центъра и в лявата част. Установеният модел на разпределение на информацията предполага малко повече време за ориентирание и търсене на определената информация. В страницата на съдът липсват имената и броя на работещите магистрати в Районен съд – Плевен, публикувана е само структурата по броя и разположението на наказателни и граждански състави. Информация не е достатъчна и ясна по отношение магистратите в Плевенския районен съд. Рубриките „новини“ и „решения“ не са активни и достъпни. В централната част на интерфейса има рубрика „справка за свършени дела – 2010г.“ където отделени на граждански и наказателни дела могат да бъдат проверени приключилите дела през изминалата година. Публикуваните актове са поместени в таблици по месеци. Осигурена е възможност за търсене по ключова дума или номер на дело. За делата от 2010 г. има опция: „търсене на номер на дело ТУК“ която е активна и улеснява гражданите. Информацията за правила, публикувани декларации по ЗПУКИ, публикувани нормативни бази за държавните такси и поднесена накуп в подвеждащата не съвсем ясна рубрика „съобщения, обяви и полезна информация“. По отношение публичността и прозрачността на съда, в Районен съд - Плевен е добра практика публикуването на годишния отчет, като предоставя отделни пунктове информация по отделни точки. В страницата липсва информация за съдебните заседатели.

През последните месеци на 2010 година и особено през наблюдавания период прави впечатление, почти ежедневното публикуване в местни медии на кратки съобщения, понякога и по-обзорни за резултати – решения, определения, отлагания на дела, гледани в съда. Има дни от седмицата, в които в единствената печатна медия – ежедневник, се публикуват по 5-6 такива съобщения, което говори за един изключително висок и устойчив поток от информация, отразяваща работата на съда. Причината за това е, че Районен съд Плевен има специално пресаташе, което видимо активно изпълнява функциите си. В Районен съд - Плевен има одобрен от Председателя документ „Правила за работа с медиите“. В него достатъчно изчерпателно и точно са регламентирани принципите за работа с медиите, каналите за комуникация, реда за достъп до съдебните зали на медиите и др. Актовете на съда се публикуват на интернет страницата на съда ежедневно и могат да бъдат открити в подстраницата

При проверка на електронната страница на съда на 20.01.11 г. от местния организатор

на Център НПО – Разград се установи, че с браузърът Google Chrome в рубриките „новини“ и ‘структура’ не се появява никаква информация. Рубриката решения не е активна и не излиза никаква информация. Рубриките „образци на документи“, „Правила“, „Служби“, „Отделения“, „Вписвания“, „Съдебно изпълнение“ „Отчети, доклади“ и „Контакти“ са публикувани на две места: в лявата част и в централната част на страницата.

„С браузърът Internet Explorer рубриките в лявата част на страницата: „график на заседанията, начало, новини, указател, образци на документи, структура отделения, решения, отчети доклади и контакти“ не се появяват изобщо като възможност да бъдат избрани. На тяхното място има само празно сиво пространство. В централната част на страницата тези рубрики ги има (както се виждат и с браузърът Google Chrome) и гражданите спокойно могат да използват информацията в страницата. Информацията в страницата на Районен съд – Плевен е изцяло достъпна с браузърите Internet Explorer и Google Chrome.

Изводи

- Въпреки известни несъвършенства в структурата /менюто/ на интернет страницата на съда, които затрудняват бързото намиране на нужната информация, тя съдържа необходимия обем данни за работата на съда и обслужването на гражданите.
- Системният администратор работи изключително професионално, но има затруднения в обновяването на информацията.

Препоръки

- Подобряване на структурата на страницата за постигане на по-висока функционалност или директно изработка на нова страница, която изцяло да бъде администрирана и актуализирана от съдебния системен администратор.
- Периодично да се обновява информацията на страницата

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Част от менюто на интернет страницата не функционира. Но като цяло тя съдържа необходимата информация, полезна за гражданите и гарантираща прозрачност на работата на съдебната система. Тя не осигурява достъп до информация на хора със зрителни увреждания или чужденци, защото липсва специализиран софтуер за хора със зрителни увреждания както и възможност за смяна на езика на страницата.

2.4 РЕЗУЛТАТИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО НА РАЙОНЕН СЪД – ЧЕРВЕН БРЯГ

Област Плевен е с площ 4337 кв.м. и с население 311985 души. Община Червен бряг е 485 кв.км и с население 35742 човека; съответно град Червен бряг е с площ 40.76 кв.км и с население 14394 човека по данни на Националния статистически институт.¹⁷ Районен съд – Червен бряг е част от Плевенски съдебен район, който включва съдилищата в Плевен (812.098 кв.км.), Червен бряг (485 кв.км.), Левски (414 кв.км.), Кнежа (317.833 кв.км.) и Никопол (415.9 кв.км.)¹⁸

2.4.1. Прилагане на новоприети и изменени закони

2.4.1.1. Граждански процесуален кодекс – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: През месец декември 2010 г. и януари 2011 г. в Районен съд - Червен бряг са наблюдавани 17 граждански дела. В гражданските дела не е демонстрирано напрежение между страните или изявено пристрастие на съда към някоя от тях. Съдиите прилагат ГПК като не се влияят от социалния статус, възраст или образование на ищците или ответниците. Становището на гражданските наблюдатели е, че съдът е обективен, безпристрастен и ефективен при водене на дела по ГПК.

¹⁷ http://bg.guide-bulgaria.com/NC/Pleven/Cherven_bryag/bg_Area_Sizes.aspx

¹⁸ http://bg.guide-bulgaria.com/NW/Pleven/Cherven_bryag/Telish/bg_Area_Sizes.aspx

Едно от включените в мониторинга дела, заведено по ЗЗДН е проследено от наблюдателя в продължение на два месеца, от първото заседание, до приключването му. Наблюдението показва, че преди да се произнесе съдията взе предвид всички свидетелски показания, медицински свидетелства. Той поиска и допълнителни свидетелски показания от полицейските служители, запознати с инцидента.

Наблюдателят отбелязва, че: *„В съдебната зала винаги е много тихо и някак «тържествено», като че ли съдията с присъствието си създава респект у всички страни по делото. Това се установи по време на всички наблюдавани дела и създава впечатление за постоянна практика“.*

„При започване на делото адвокатът помоли за разрешение да се яви пред съда без тога, тъй като пристига от път и няма къде да се преоблече, на което съдия Йохан Дженов отговори: „Уважавам искането Ви!“

Изводи

- Съдът се придържа се към процедурите и заседанията по граждански дела се водят експедитивно.
- Съдиите информират страните за техните законни права и задължения.
- Три от наблюдаваните дела са отложени поради неизготвени експертизи и неявяване на един от подсъдимите.
- Наблюдавано е съдебно дело, в което адвокат се яви без тога и съдията разреши нарушението.

Препоръки

- Съдът да следи за редовното и навременно призоваване на свидетелите и изготвяне на необходимите експертизи.
- Да се спазва изискването за явяване на адвокати с тоги в съдебни заседания.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Заседанията по наблюдаваните граждански дела се водят точно. Не са установени пропуски и противоречия при прилагането на ГПК. Наблюдава се явяване на свокати без задължителните тоги в съдебно заседание.

2.4.1.2. Наказателно-процесуален кодекс – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: През мониторинговия период в Районен съд – Червен бряг са наблюдавани 13 наказателни дела. Наблюдателите констатираха, че при прилагане на проследените от нас закони съдът изпълнява професионалните си задължения. Заседанията по наблюдаваните дела започват в определеното време, без закъснения. Водят се по процедурата, установена в НПК. Съдиите се придържат към закона. Прокурорът и съдиите са облечени в тоги. Адвокатите се явяват без тоги, което внася дисонанс в съдебната зала. Практиката защитниците да не спазват изискването на закона адвокатската гилдия обяснява с липсата на специална стая за преобличане на адвокатите.

Съдиите успяват да поддържат реда в залата. Процесът следва последователността, предвидена в НПК. При извършените разпити на свидетелите понякога не се чува добре в залата. Прокуратурата се държи уважително към страните в процеса. Спазва реда и изпълнява задълженията си. При неявяване на подсъдим прави искания за промяна на мярката за неотклонение, с оглед на това за следващото съдебно заседание присъствието на подсъдимия да бъде осигурено. По три от наблюдаваните наказателни дела се явяват съдебни заседатели, но поради отлагане на делата наблюдателите нямат впечатления относно активността им и за това как изпълняват вменените им от закона задължения.

Изводи

- Няма установени проблеми или несъответствия при прилагането на НПК.

- Няма закъснения при започване на съдебните заседания.
- Съдии и прокурори участват в съдебните заседания, облечени в тоги.
- Някои от адвокатите не желаят да носят тоги, защото ги смятат за непрактични. Други считат, че практикуват свободна професия и не трябва да бъдат задължавани да носят точно определено облекло. Съдът не предприема необходимите мерки за задължаване на адвокатите да носят задължителното облекло.
- Няма специална стая за подготовка на адвокатите за заседание.

Препоръки

- Съдът да бъде взискателен и да спазва законът, който задължава адвокатите да носят задължителните облекла тоги.
- Да се запази тенденцията за решаване на делата в законовите срокове.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Няма установени проблеми или несъответствия при прилагането на НПК. Няма закъснения при започване на съдебните заседания. Съдии и прокурори участват в съдебните заседания, облечени в тоги. Някои от адвокатите не желаят да носят тоги, защото ги смятат за непрактични. Други считат, че практикуват свободна професия и не трябва да бъдат задължавани да носят точно определено облекло. Съдът не предприема необходимите мерки за задължаване на адвокатите да носят задължителното облекло. Няма специална стая за подготовка на адвокатите за заседание.

2.4.1.3 Закон за съдебната власт – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: В Районен съд – Червен бряг работят трима съдии, един съдия по вписванията и един съдия изпълнител.

През наблюдаваните месеци магистратите са гледали 253 съдебни дела. Не са забелязани закъснения при започване на делата. По време на наблюдаваните процеси съдиите професионално водят съдебните заседания. Всички са навреме в съдебна зала. Наказателните и граждански канцеларии предоставят информация на заинтересованите лица. Съдебната сграда има охрана. Не е налице детектор за метал. Прави впечатление, че охраната не проверява всички лица, които влизат в съдебната сграда. Всички помещения в сградата на съда са малки.

Служителите на съда не ползват обедна почивка и гражданите се обслужват през цялото работно време на съда, дори в интервала от 12:00 до 13:00 часа.

Съдебните секретари изготвят съдебните протоколи и съблюдават спазването на реда преди, по време и след заседанията. Не са наблюдавани случаи на пристрастност при водене на делата и ограничаване правото на равно участие в процеса. Общото впечатление на наблюдателите е, че Районен съд – Червен бряг спазва ЗСВ и го прилага правилно.

Съдът има «Вътрешни правила за случайно разпределение на делата в РС Червен бряг», който документ е публикуван на интернет-страницата на съда.

Извадки от него: *„Тъй като в Районен съд град Червен бряг няма служба „Регистратура“ делото, като преписка постъпва при Архиваря на съда, на който е вменено в длъжностната характеристика да изпълнява и функциите на регистратура. След вписване на постъпилите документи във входящия регистър, делата се предават в съответните деловодства срещу подпис за вписване в деловодните книги и даване номер на дело. След това се разпределят с програмата за случаен избор от Председателя на съда, в негово отсъствие от съдия или от адм.секретар, на когото със Заповед са възложени задълженията за това. Вписва се съдията-докладчик от програмата за разпределение, разпечатва се протокол за всяко едно разпределение, който се прилага към делото и общ протокол за всички разпределени дела, който се подрежда в папка.*

След постъпване на делото в съответното деловодство на Районен съд град Червен бряг, деловодителят вписва в книгите и електронната програма САС „Съдебно деловодство“ съответния съдия – докладчик от програмата за случаен избор и му докладва делата за извършване на необходимите процесуални действия по подготовка разглеждането на делото.

При отсъствие на служителя, определен да разпределя делата на програмата за случайно разпределение, в случая адм. секретар, административния ръководител-председателя на Районен съд град Червен бряг, определя със заповед друго лице, което да извършва тези действия.

При постъпване на делото при лицето, което има право на достъп до програмата отбелязва раздел „Разпределение“ и въвежда следните данни: година на образуване на делото, вид на делото, съобразно класифицирането в програмата, избор /случаен, по дежурство, определен, не участвуват/ и програмата определя съдията-докладчик.

Когато са налице причини, поради които за определеният съдия-докладчик съществуват законови пречки да разглежда разпределеното му дело, се избира опция „отказ“, като отказът от направения избор се обосновава писмено от разпределящия делото. По същия начин се процедурира при отвод на съдията-докладчик.

След определяне от програмата на съдията-докладчик, разпределящия делото разпечатва протокол за определения избор, който подписва и протоколът се прилага като първи лист към делото.

За наказателното отделение при въвеждане на данни в програмата се определят следните видове дела:

- наказателни общ характер дела
- наказателни частен характер дела
- наказателни административен характер дела
- наказателни частни дела
- мерки за неотклонение
- разпит пред съдия

За гражданското отделение при въвеждане на данни в програмата се определят следните видове дела:

- граждански дела
- частни граждански дела
- производства по чл. 410-417 ГПК
- производства по СК, ЗЗД и КТ
- при отвод и невъзможност за сформирание на състав.

Информация на трети лица от разпределението на делата на хартиен и електронен носител се предоставя от лицата, които разпределят делата, след разрешение от Административния ръководител - Председател на Районен съд град Червен бряг.⁴¹⁹

Личното мнение на местния организатор е: „Разпределението на делата става чрез компютърна програма по реда на постъпване. Програмата позволява намесата на оператора в протокола за избор. При въвеждане на номер на дело се задава вида му, за да избере програмата съдия от съответната колегия“. Поради наличието на трима съдии Председателя на съда гледа основно наказателни дела. Другите двама съдии гледат дела от ГПК. При тях двамата делата се избират чрез жребий по електронен път. Прави впечатление, че системата относително равномерно разпределя делата т.е. няма натрупване на дела при един и същи съдия или малък брой процеси при друг.

19 Вътрешни правила за случайно разпределение на делата в Районен съд - Червен бряг

Работното време на съдебната администрация е непрекъснато. Съдебните служители носят баджове с имената си и така улесняват посетителите. Прави впечатление доброто и търпеливо отношение на чиновниците към гражданите, независимо от тяхната етническа принадлежност или социален статус.

Няма помещение за гражданите, където те могат да се запознаят с делата. Това става в гражданското или наказателното деловодство. Помещението на гражданското деловодство е по-широко, но няма маса, на която могат да се правят справки. Помещението на наказателното деловодство е доста тясно и твърде неудобно за хората, пожелали да се запознаят с дадено дело. Наблюдателите не са констатирани дела да са насрочвани в един и същи час и това да води до закъснение в графика.

Изводи

- Не са регистрирали закъснения на съдебните заседания.
- Няма помещение за гражданите, където могат да се запознаят с делата.
- Охраната не проверява всички хора, които влизат в съда.
- Всички помещения в сградата на съда са тесни и малки.
- Съдиите не са натоварени равномерно за гледаните дела по НПК и ГПК.
- Натовареността на съдиите е много голяма, но те работят с търпение и експедитивност.

Препоръки

- Да се обособят помещения, отделни от деловодствата, където гражданите да могат спокойно да се запознаят с делата. .
- Охраната да проверява всички лица, които искат да влязат в съдебната палата.
- Магистратите да имат равномерна натовареност.
- Гражданското деловодство да се снабди с необходимата материална база за желаещите да се информират за дадено дело.
- Съдът да увеличи площта на съдебните зали за по-голям комфорт на присъстващите в делата.
- Охрана да проверява всички лица които искат да влязат в съдебната палата.

За тримесечния период има „Добър напредък“. При наблюдението на делата по ЗСВ не са констатирани нарушения. Съдът се стреми да приключва делата в кратки срокове. Не са забелязвани закъснения в започването на делата по вина на магистратите. Протоколите по делата се изготвят прецизно от съдебните служители.

2.4.1.4. Закон за закрила на детето – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: През месец януари в Районен съд - Червен бряг са наблюдавани 7 дела по ЗЗДетето. 4 от тях по чл. 26 от ЗЗДетето; 3 по чл. 30 от ЗЗДетето.

Според наблюдателите в съдебните заседания, разглеждащи ЗЗДетето съдиите са били много съсредоточени, ангажирани. *„Дори имах чувството, че съдията лично се ангажира със съдбата на това дете!“* споделя наблюдател.

„Съдията съсредоточено изслушва докладите на социалните работници или страните по делото, задава много въпроси, относно състоянието на детето, ходи ли на училище, има ли вредни навици като употреба на алкохол и др. Дори на едно от заседанията „извън протокола“ напътстваше бабата, на която дадоха детето, за какви признаци в поведението да следи, как да се справи ако се появят тревожни симптоми, тъй като момичето е в пубертетна възраст.“

Всички деца са изведени от институциите и са настанени при роднини или приемен родител.

Мнението на един от наблюдателите: *„Струва ми се, че съдия Йохан Дженев много лично преживява съдбата на децата. Винаги задава много въпроси и изказва съображения, относително евентуални бъдещи усложнения, ако решението е неправилно!“*

В делата по тях страните често са от малцинствен (ромски) произход, неграмотни и дори трудно разбиращи български език. Това създава затруднения при комуникацията с тях и удължава заседанието. Наблюдателите установяват, че съдиите от РС – Червен бряг прилагат ГПК като не се влияят от етническа принадлежност, възраст или образование на ищците или ответниците. Дори в такива случаи полагат допълнителни усилия, за да бъдат ясно разбрани. Случва се по няколко пъти да задават един и същ въпрос, за да са сигурни, че са били разбрани.

Делата по ЗЗДетето се насрочват за разглеждане незабавно, веднага след постъпване на молбата. Най-често делото бива заведено по молба на Социалните служби, които изготвят подробен доклад по случая и мотивират искането за извеждане на детето от институцията, в която е настанено. ДСП внася и молби по ЗЗДН, когато жертвата е дете.

От наблюдаваните досега дела по ЗЗДетето в Районен съд-Червен бряг, може да се констатира, че настаняването на детето при роднини или приемни семейства преобладава над решенията, то да бъде дадено за отглеждане в институция. За това спомага много и обстоятелството, че в общината е добре развита социалната услуга приемно семейство. В региона няма НПО, които да са фокусирани към проблемите на децата.

Изводи:

- В делата, заведени по ЗЗД съдът в Червен бряг се стреми да взема справедливи решения в интерес на децата да бъдат изведени от социалните институции.
- Съдът води подробен разпит на страните, преди да се реши при кого да бъде настанено детето.
- Съдът взема под внимание докладите на социалните служби.
- В Районен съд – Червен бряг „синя стая“ за изслушване на деца.

Препоръки

- Положителната тенденция за неформално разглеждане на делата, свързани със защитата на деца да се превърне в трайна и устойчива практика.
- Да продължи добре координираното сътрудничество със социалните служби.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Съдът внимателно изслушва докладите на социалните работници или страните по делото. Магистратите правят всичко възможно да осигурят на детето най-добрите възможни условия. Съдът се стреми да извежда децата от институции и да ги настанява в приемни семейства или при роднини. Изслушват се свидетели. Решенията се произнасят в законовия срок.

2.3.1.5. Закон за защита от домашно насилие – впечатления относно прилагането му в съдебния процес

Констатации: По време на мониторинговия период в Районен съд – Червен бряг са насрочени 2 дела по Закона за защита от домашното насилие. Едното е отложено, защото защитата поисква да бъдат разпитани полицеските служители. По време на заседанието ответникът се е държал агресивно и е предупреден от съдията, че може да бъде наказан с глоба. Съдията изслушва страните по делото, без да показва предпочитания към никого.

Причина за малкия брой дела по този закон е непознаването му. Обикновено страни в тези процеси се явяват хора в неравностойно положение. Наблюдението установи, че на съдията се налага да изяснява неколккратно правата на страните, а за да не се превър-

не заседателната зала в говорилня да ги насочва с многобройни въпроси. Не е установено нарушаване на правата на гражданите. Неофициална анкета с хора, потърсили правата си по този закон показва, че за възможността те да бъдат защитени в съда от насилие са ги информирали адвокати.

Делата по ЗЗДН се разглеждат незабавно. Служители на полицията се явяват като свидетели по делото. Социалните служби изготвят доклад, ако има пострадало дете от домашното насилие. В Червен бряг няма НПО, ангажирана проблемите на домашното насилие.

Изводи

- Съдията изслушва двете страни по делото, без да показва предпочитания.
- Спокойно обяснява правата на пострадалата – стара жена, която трудно разбира казусите.
- Хората в неравностойно положение са запознати с правата, които им предоставя ЗЗДН.

Препоръки

- Необходимо е съдът да работи съвместно с неправителствени организации по различни програми, които имат за цел да информират хората за възможностите, които ЗЗДН предоставя на гражданите.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Съдът запознава страните по делата с техните права. Обществеността не е запозната с законът, и това е причина за малкия брой дела по него. Гражданите, потърсили правата си по този закон са били осведомени за тази възможност от адвокати.

2.4.1.6. Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси – проучване на публикуваните декларации на магистрати.

Констатации: Декларациите по Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси на съдиите от Районен съд – Червен бряг са публикувани на сайта на Висшия съдебен съвет. Публикувани са 4 бр. декларации на съдии от РС-Червен бряг.

В публикуваните декларации не са посочени свързани лица по ЗПУКИ, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси.

В декларациите и на тримата съдии: Зоя Панчева, Христо Първанов и Йохан Дженов са посочени кредити над 5000 като посочват банката, към която са задълженията им. Всички са упоменали и размера на задълженията си.

На интернет страницата на Районен съд - www.rs-chervenbridg.org са публикувани декларации по ЗПУКИ – 10 на брой които са на 9 съдебни служители и една декларация на Анатолий Атанасов – държавен съдебен изпълнител. 9 от съдебните служители посочват, че имат задължения към кредитни или финансови институции или други на стойност над 5000 лева. Всички те посочват банката, към която са задълженията им по потребителски или ипотечни кредити. Почти всички са упоменали и размера на задължението. Павлина Плючарска – секретар при РС – Червен бряг декларира връзката си с вещо лице в РС, който е неин съпруг. Не са посочени свързани лица по ЗПУКИ, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси.

Няма публикувани декларации на съдебни заседатели, както и не са публикувани декларации на държавни съдебни изпълнители и съдии по вписванията по ЗПУКИ.

При извършена проверка на 25.01.2011 г. от местния организатор в Център НПО Разград на декларациите на съдиите в Районен съд – Червен бряг се установява, че некоректно са попълнени декларациите на Цанко Борисов Зорнишки и Зоя Георгиева Панчева – Илиева защото в точка 3 е записано: „Имам задължения към кредитни или финансови институции, както и към други лица, на стойност над 5000 лв“. без да се посочва името на кредитните или финансови институции, както и размера на получения кредит.

При извършена проверка на 25.01.2011 г. от местния организатор в Център НПО Разград на декларациите на съдебните служители в Районен съд – Червен бряг се установява, че некоректно е попълнена декларацията на Маргарита Симеонова Русанова защото в точка 3. тя не е записала нищо.

Изводи

- Няма установени несъответствия в публикуваните декларации на съдиите в Районен съд – Червен бряг
- По време на гражданското наблюдение не е установено лицата заемачи публични длъжности по смисъла на този закон да са в конфликт на интереси. Не е констатирана некоректност в попълнените декларации.
- Няма публикувани декларации на държавни съдебни изпълнители, съдии по вписванията и съдебни заседатели по ЗПУКИ.
- Декларациите са публикувани на общ файл, което затруднява намирането на декларация на конкретен човек.

Препоръки

- Публикуваните декларации да не бъдат на общ файл, за да може всяка декларация да се преглежда отделно.
- Всички действащи съдебни заседатели, държавни съдебни изпълнители и съдии по вписванията от Районния съд да публикуват декларации за наличие или липса на конфликт на интереси по реда на ЗПУКИ.
- По отношение на информацията за свързани лица ясно да се посочва кои са те и къде работят;

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Не са установени случаи на конфликт на интереси при работещите съдии в магистратурата. Няма информация за наличие на икономическа или политическа обвързаност на съдии от Районен съд – Червен бряг. Тяхните декларации по ЗПУКИ са публикувани на страницата на Висшия съдебен съвет, а декларациите на служителите са публикувани в сайта на съда. Някои от декларациите са попълнени некоректно.

2.4.1.7. Кодекс за етично поведение на българските магистрати

Констатации: През трите месеца е наблюдавано етичното поведение на магистратите. По време на наблюдението през месец декември 2010 г. се установява, че се спазва необходимата етика от магистратите в Районен съд – Червен бряг, проявява се уважение към институцията и към представителите ѝ - съдии, прокурори, съдебни заседатели. Не се забелязват прояви на пристрастност в процесите. Съдиите влизат и излизат от залата без да се спират да разговарят с адвокати или обвиняеми и свидетели.

В публичното пространство няма съмнения за обвързаност и конфликт на интереси.

Няма публикации, които да уличават магистратите от Районен съд – Червен бряг в неетично поведение. Кодексът за етично поведение на българските магистрати не е публикуван на интернет страницата на съда. Етичната комисия, която отговаря за наблюдение на РС – Червен бряг, е изградена в рамките на Окръжен съд – Плевен.

Изводи

- Поведението на магистратите през наблюдавания период може да се определи като етично.
- Поведението на съдиите от Районен съд – Червен бряг не е обсъждана тема сред гражданите.
- Кодекса за етично поведение на българските магистрати не е публикуван на стра-

ницата на съда.

- Има създадена Етична комисия в Окръжен съд - Плевен.

Препоръки

- Кодексът за етично поведение на магистратите да бъде публикуван на интернет страницата на съда.
- Да се поддържа нивото на спазване на Кодекса за етично поведение на българските магистрати.

За тримесечния период има „Много добър напредък“. Съдиите, прокурорите и следователите спазват принципите на Кодекса за етично поведение. Магистратите са безпристрастни при воденето на делата, а в публичното пространство няма съмнения за техни конфликти на интереси. Кодексът за етично поведение не е публикуван на страницата на съда.

2.4.2. Достъп на уязвими групи до правосъдие

2.4.2.1 Архитектурна вътрешна и външна среда на съдебните сгради – достъпност на хора с трайни физически увреждания.

Констатации: Сградата на Районен съд - Червен бряг е стара но отремонирана и с добро обзавеждане. За съжаление акустиката в залите е лоша. Съдебната палата е малка, неудобна и недостатъчна. Тя представлява стара къща, в която са се помещавали други институции, изместили се точно поради недостатъчното пространство. Възможностите за ремонт и разширяване са ограничени от факта, че сградата не е собственост на Районен съд – Червен бряг.

Съоръжения за достъп на хора с трайни физически увреждания няма. Помещенията са малки и създават чувството за натрупване на хора, дори когато гражданите са едва няколко на брой. Трите етажа са свързани посредством стръмни и вити стълби, непригодни за хора с трайни физически увреждания. Има външна тоалетна, която не е достъпна за хора с физически увреждания. Вътрешната е затворена за ползване от граждани. Заседателните зали са малки на площ, озвучени са добре, но имат лоша акустика и не винаги се разбира какво казват хората, страни по делото или свидетелите. Извикването на лицата по делото става чрез уредба, която озвучава коридора на съда.

Изводи

- Няма подходящи условия за придвижване за хората с увреждания и възрастните.
- Сградата е непригодна за подобна институция, защото помещенията в нея са малки, етажите са свързани чрез стръмни вити стълби.
- Тоалетната за граждани е външна, а санитарният възел в сградата се ползва само от служителите на съда.
- Съдебните зали са ремонтирани и добре обзаведени, но с лоша акустика.
- Няма изградена рампа за хора с увреждания.

Препоръки

- Да се потърси вариант за изместване на съда в по-подходяща сграда.
- Да бъде ремонтирана външната тоалетна, ползвана от граждани.
- Да бъде изградена рампа за достъп на хора, ползващи специални средства за придвижване.
- Да се подобри акустиката в съдебните зали.

За тримесечния период има „Добър напредък“. В съда няма условия за свободен достъп за хората с трайни физически увреждания и не е изградена рампа. Помещенията са малки по площ. Достъпът до горните етажи става чрез стръмни стълби. Има изградена външ-

на тоалетна, която не е достъпна за хора с увреждания. Съдебните зали са ремонтирани, но с лоша акустика.

2.4.2.2. Достъпност и адекватност на съдебните процедури спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си.

Констатации: Съдебните зали в Районен съд – Червен бряг са малки по площ. Съдиите не използват озвучителна техника. Наблюдателите отчитат не добра изолация на съдебните зали. Когато има много хора в коридорите и разговарят помежду си, шумът достига до хората в залата.

През периода в Районен съд – Червен бряг са наблюдавани дела, в които участват социално слаби лица. Констатирано е, че съдията прави необходимото, за да им разясни правата и задълженията на разбираем за тях език. В съдебната сграда няма информационно табло, което да описва реда и условията за освобождаване от държавни такси и разноси по делата. Таксите се заплащат само по банков път.

Изводи

- Съдебните зали са малки и звукоизолацията им е лоша, затова шумът от коридорите достига до тях.
- Не са констатирани случаи на нарушения на реда в съдебна зала, засягащи представители на уязвими групи.
- Няма информационни табла.
- Съдебните такси се заплащат само по банков път, което оскъпява услугите и затруднява гражданите.

Препоръки

- Съдът да се снабди с озвучителна техника.
- Да се подобри звукоизолацията в съдебните зали, за да може външният шум да не влияе на работата на в залите..
- Да се поставя информационни табла в помощ на гражданите.
- Да се обяви информация за реда за реда за освобождаване от съдебни такси.
- Да се даде възможност да се заплащат съдебните такси в брой в сградата на съда или в гербови марки.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Съдиите се стремят да запознаят уязвимите групи с правата, които те имат. Акустиката на съдебните помещения е лоша и те не са добре изолирани. Шумът от коридорите се чува по време на заседанията. Съдебните такси се заплащат само по банков път и това оскъпява услугите. Липсва информация за освобождаване от държавни такси.

2.4.2.3. Достъпност и адекватна дейност на съдебната администрация спрямо представители на уязвими групи, неспособни да изразяват ясно волеизявленията си.

Констатации: В деловодствата по граждански и наказателни дела в Районен съд – Червен бряг служителите са отзивчиви и предразполагащи. Няма прекъсване на работното време. Сградата не е технически обезпечена и оборудвана, и не е достатъчна за всички органи на съдебна власт, които се помещават в нея. Няма помещение, където адвокати и граждани могат да се запознаят с делата. В канцелариите също е неудобно, особено в канцеларията на наказателното деловодство. Няма кабинет за прием на граждани от дежурния граждански съдия

Изводи

- Служителите в съда са отзивчиви и помагат с информация на гражданите.
- Недостатъчен е сградния фонд предоставен за нуждите на Районния съд – в Чер-

вен бряг.

- Липсва кабинет на дежурния граждански съдия.
- Няма прекъсване на работното време.

Препоръки

- Да се направи читалня, където граждани и адвокати могат да се запознават с делата.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Служителите в съда са отзивчиви и информират нуждаещите се граждани. Те работят без прекъсване в обедните часове. Няма осигурено помещение за запознаване на гражданите с делата, които ги интересуват, а самите канцеларии са малки и неудобни.

2.4.2.4. Ниво на достъп до информация за хора с увреждания относно дейностите на съда: състав, администрация и съдебни дела.

Констатации: Съдебните зали в Районен съд – Червен бряг имат озвучителна техника, но не всичко се чува добре, особено когато говорят свидетелите. Съдиите и участниците в процеса не използват озвучителна техника и волеизявленията им не са ясни и разбираеми.

Според местния организатор, съдържанието на интернет – страницата на Районен съд не е достъпно за хора със зрителни увреждания. Липсва такава секция. Липсва и звукова версия на сайта.

Не всички граждани, особено от малцинствените групи, имат интернет. Това затруднява достъпа им до информация.

Няма табла, които да насочват гражданите към интересуващите ги зали и канцеларии.

Изводи

- Заседателните зали не са озвучени.
- Няма информационно табло на видно място в сградата.
- Интернет страницата не се актуализира.
- Страницата на съда няма звукова версия.

Препоръки

- Да се монтира информационно табло във фойето на сградата.
- Да се озвучат заседателните зали.
- При възможност да се разработи звукова версия на сайта и софтуер за ползване от хора със зрителни увреждания.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Сградата не е снабдени с информационни табла, които да насочват гражданите в нея. Интернет страницата е достъпна за гражданите и е снабдена с нужната информация. Тя не е достъпна за хора със зрителни увреждания.

2.4.3. Дейност на съдебните заседатели

Констатации: През месец декември 2010г. са наблюдавани три съдебни дела, в които участват съдебни заседатели. Съдебните заседатели са се явили навреме за началото на делото. Те са на възраст 55 – 58 г. Понеже делата са отложени нямаме впечатление от тяхната активност.

Извършено е проучване в администрацията на Районен съд – Червен бряг за дейността на съдебните заседатели: Съдебните заседатели са 29, от които 14 жени и 15 мъже, средна възраст 58 години. Разпределят се на случаен принцип чрез компютър. Има приети въ-

трешни правила на съдебните заседатели, но този документ не е огласен в интернет-страницата.

В електронната страницата на Районен съд–Червен бряг не е публикуван поименен списък на всички съдебни заседатели. Липсват публикувани декларации на съдебните заседатели по ЗПУКИ.

Не е констатирано съвместяване на назначените съдебни заседатели с други публични длъжности. По време на мандата им те не са запознавани с измененията в законите, по които се водят делата с тяхно участие. При наблюдаваните три дела съдебните заседатели не са проявили никаква активност. Липсвал е интерес към случващото се в залата. Впечатлението на наблюдателите е, че съдебните заседатели считат за свое задължение пасивно присъствие в съдебната зала.

Изводи

- Не са публикувани декларации на съдебните заседатели по ЗПУКИ.
- В интернет –страницата на Районен съд – Червен бряг не е публикуван списък на всички назначени съдебни заседатели.
- Не са огласени вътрешните им правила за работа.
- Заседателите не се запознават с измененията в законите, по които се гледат делата.
- При наблюдаваните дела в Районен съд – Червен бряг през декември 2010 г. няма впечатления от активността на съдебните заседатели.

Препоръки

- Да се публикува списък на съдебните заседатели на достъпно за гражданите публично място и в интернет-страницата на съда.
- Да се публикуват декларации на съдебните заседатели по ЗПУКИ.
- Да бъдат организирани обучения по време на мандата им с цел тяхното запознаване с новостите и измененията на законите, по които се гледат делата с тяхно участие.

За тримесечния период „Няма напредък“. В Районен съд – Червен бряг се провежда жребий за определянето на основни и резервни съдебни заседатели по реда на закона. В интернет –страницата на съда няма списък на всички назначени съдебни заседатели, не са публикувани вътрешните им правила за работа. По време на наблюдаваните заседания заседателите са пасивни.

2.4.4. Етично поведение на магистрати, конфликт на интереси в съдебната система и нерегламентирани контакти с компрометирани лица

Констатации: Поведението на магистратите в Районен съд – Червен бряг досега не е било обект на медийно отразяване. Всички съдии и 10-те служители на Районен съд – Червен бряг имат попълнена и подадена Декларация по чл. 12, т. 2, във връзка с чл. 14 от Закона за предотвратяване и разкриване конфликт на интереси. Декларациите са публични и достъпни обществеността, има ги на интернет-страницата на Висшия съдебен съвет. Няма огласени публични сведения за нерегламентирани срещи и конфликт на интереси на съдии или прокурори с компрометирани или осъдени лица.

Няма информация съдии от Районен съд – Червен бряг да са политически обвързани или да са участвали в имотни сделки като „крайно нуждаещи се“

Извод

- В декларациите по ЗПУКИ на районните съдии от Червен бряг са посочени случаите, когато има свързани лица, дейността на които може да доведе до конфликт на интереси.
- Няма съмнения в публичното пространство за връзки на магистрати с компромети-

рани лица.

Препоръки

- Етичната комисия в Районен съд да следи за спазването на етичния кодекс от магистратите.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Всички съдии са попълнили декларации по ЗПРКИ, не са известни в публичното пространство сведения за нерегламентирани срещи на магистратите с компрометирани и осъдени лица.

2.4.5. Публичност и информираност за дейността на районен съд.

Констатации: Интернет-страницата на съда в Червен бряг е с модерен интерфейс, с изключително обогатено нагледно съдържание на информация на преден план. Цветовата гама не е умело съчетана, избрано е решение за агресивен червен фон. Рубриките са поместени в централния изглед с подходящи изгледи, подразделени умело като визия. Много добър напредък е установен при решенията за много бърза ориентация при търсенето на информация. Публикувани са само декларациите по ЗПРКИ на служителите в съда. Липсват декларациите на работещите съдии. Публикувана е богата нормативна уредба в помощ на потребителя. Леко объркване причинява рубриката „графици“, което всъщност представлява справка за насрочените съдебни заседания за разглеждане на съдебни дела. Интернет-страницата на съда в Червен бряг предоставя възможност за търсене на публикуван съдебен акт по номер на делото. От рубриката „съдебни актове“ гражданите могат да се запознаят с решенията по приключилите дела от 2009 г. до 2011 г. Актове са поместени в таблици по месеци. Затруднено е търсенето на определено съдебно дело по номер, защото страницата не предлага тази възможност. В рубриката „полезна информация“, много добро решение е публикуването на информация за ролята, права и отговорностите на различните страни като жертва на престъпление, свидетел, съдебен заседател, при получаване на призовка и възможностите за решаване на спорове чрез медиация. Добра практика е, че в рубриката „новини и обяви“ има информация защо съдът работи заедно с Център НПО Разград по проект „Правосъдие близо до хората“ и какво очаква съдът от проекта. Публикувани са докладите за работата на съда от 2008 до 2010 г. Пропуск е установен при липсата на публикувана информация за съдебните заседатели, закона за държавните такси, възможностите за освобождаване от държавни такси и вещи лица.

Информацията на страницата се предоставя само на български език и не може да се ползва от чужденци, които пребивават у нас. Липсва служител „връзки с обществеността“ както и пресаташе. На интернет страницата на съда няма публикувана информация за хората, освободени от заплащане на държавни такси. Някои рубрики като „Новини“ въобще не се актуализират.

При проверка на електронната страница на съда на 24.01.11 г. от местния организатор на Център на НПО в Разград се установи, че с браузърът Google Chrome рубриките с информация която е предоставена излизат както в лявата част на страницата така и в централната част, и тя е достъпна и от двете места. В рубриката „колегии“ не излиза никаква информация. С браузърът Internet Explorer рубриките с предоставената информация излизат в лявата част на страницата така и в централната. Рубриките в централната част не се отварят с този браузър. В рубриката „справка дела“ се посочва да се избере граждански или наказателни дела, но те не са активни. Рубриките „графици“ и „съдебни актове“ също не са активни.

Изводи

- Достъпът до информацията на интернет-страницата на Районен съд – Червен бряг е затруднен, ако потребителят не разполага с номера на делото.
- Затруднен е достъпът до информацията на интернет-страницата за чужденци, защото няма езикова версия.
- Отчетност на съда е много добра - в сайта са публикувани пълните отчети на магис-

тратурата и приложенията към тях.

- Няма назначен служител за връзки с обществеността.

Препоръки

- Електронната страница на съда да дава възможност за търсене с помощта на ключова дума или номер на делото.
- Информацията на интернет страницата на Районен съд да се актуализира своевременно.
- Да се назначи служител за връзки с обществеността.

За тримесечния период има „Добър напредък“. Достъпът на хора със зрителни увреждания и чужди граждани до сайта на съда е органичен. Достъпът до конкретно дело е затруднен, ако потребителят не се разполага с номера на търсеното дело. Страницата няма специална програма за хора със зрителни увреждания, както и възможност за смяна на езика.

3. Трета част

3.1 Обща оценка на наблюдаваните съдилища по приложението на новоприети и изменени закони.

Оценката отразява моментното състояние на четири наблюдавани районни съдилища по основните показатели на гражданското наблюдение. Фокусът на оценката са предизвикателствата в съдебната дейност, които според нас са обект на близкото бъдеще. Публичността и прозрачността в работата, управлението на съдебните сгради, са особено важни за достъпа на гражданите до правосъдие. Бихме препоръчали на административните ръководители да планират своите действия за следващите три години и да отправят към Висшия съдебен съвет и министъра на правосъдието искания за бюджети, които да обезпечават намеренията за преустройство и модернизирание на съдилищата.

Районен съд – Габрово показва много добър напредък. В повечето случаи гражданските дела приключват в едно съдебно заседание и по изключение се отлагат за второ. Наблюдението установява, че процедурите по НПК се спазват. Делата започват точно в обявения час, редът в залата се поддържа с лекота, работи се компетентно и безпристрастно. Съдиите обясняват правата на страните по наблюдаваните дела. При делата по ЗСВ няма закъснение от страна на съдиите. Наблюдавани са случаи, в които адвокатите са без тоги, а съдиите са били безучастни. Съдебните дела се разпределят случайно с помощта на осигурения от ВСС софтуер, който гарантира тяхното равномерно разпределение. При прегледа на протоколите от провежданите заседания е установено, че те се изготвят подробно в предвидения тридневен срок, а повечето от съдебните решения се обявяват и публикуват преди предвидения едномесечен срок. Има добра координация между институциите по прилагане на мерките по Закона за защита от домашното насилие. Налице е професионализъм, който предполага справедливо правораздаване по този закон. Всички съдии са подали декларации по ЗПУКИ, които могат да се видят на интернет страниците на съда и на страницата на ВСС. Декларациите на съдебните служители са на страницата на съда. При някои от декларациите се забелязва, че не са коректно попълнени. Съдебните заседатели нямат публикувани декларации по ЗПУКИ на страницата на съда. Те не се разпределят за участие в заседания чрез задължителния според закона жребий. Тази практика е изоставена, тъй като заседателите не винаги са свободни за участие. През последните години заседателите се поканват по телефона, по реда на списъка с техните имена. В съда има изградена Етична комисия, която до сега не е разглеждала подобни въпроси. Архитектурната среда в сградата на съда позволява предвижването в нея на хора с физически увреждания. Изградена е рампа за подход на хора със специални средства за предвижване, разширен е асансьорът за да може да се ползва от хора с увреждания. Охраната проверява всички които влизат, тя е и обучена да окаже помощ при всякаква нужда. Вратите на съдебните зали са достатъчно широки. Те са малки по площ, но оборудвани с необходимата озвучителна система. Има тоалетна за граждани на етаж на съдебните зали. В сградата има инсталирани табла и монитори за информират гражданите. В сградата няма звукова сигнализация, която да упътва хората със зрителни увреждания. Канцелариите не са удобни за служители и за граждани защото мястото не е остатъчно. Служителите са любезни и отзивчиви с представители на уязвимите групи. Работното време се спазва в интервала между 12:00 до 13:00 часа. На видно място в съда няма информация за групите освободени от заплащане на държавните такси. Информацията на интернет страницата е достъпна, тя се обновява всеки ден. Липсва възможност за хората със зрителни увреждания и за чуждениците да ползват интернет страницата на съда.

Районен съд – Левски показва много добър напредък. Съдът стриктно спазва разпоредбите на ГПК, следи за точното му прилагане. При наблюдаваните съдебни заседания

по НПК не са наблюдавани нарушения, насрочените заседания започват навреме в оповестения предварително час. Съдията поддържа реда в залата и запознава страните с техните права. Закон за съдебната власт се спазва и не са установени закъснения от магистрати. Те спазват изискванията за явяване със задължителните облекла тоги. Разпределението на делата се извършва ежедневно на принципа на случайния подбор чрез електронна програма. Протоколите от съдебните заседания се изготвят своевременно след приключване на даденото дело, а съдебните решения се публикуват преди предвидения в закона едномесечен срок. Декларациите по ЗПУКИ на магистратите са публикувани на страницата на Висшия съдебен съвет. При проверка се установи, че някои не са коректно попълнени. Декларациите по ЗПУКИ на служителите са публикувани на електронната страница на съда. Съдебните заседатели не са попълвали декларации по ЗПУКИ. Съдебните заседатели са разпределени на принципа на случаен подбор в началото на мандата им. Поради това все още няма балансирана натовареност на заседателите и ясен механизъм за избирането им, което и създава предпоставка за вътрешни напрежения и недоволства сред тях. В съда няма създадена Етична комисия по Кодекса за етично поведение на българските магистрати. Архитектурната среда на сградата е достъпна за хора с физически увреждания само на първия етаж. Има изградена рампа за хора със специални средства за предвижване. В сградата няма асансьор. Охраната на входа проверява самоличността на всички, които влизат. Съдебните зали са ремонтирани и са снабдени с аудио техника. Има тоалетна за граждани, но тя не е пригодена за използване от хора със специални средства за предвижване. В съдебната палата има указателни табели и електронно табло, на което се изписват делата за деня. Не е осигурена звукова сигнализация за упътване на хората със зрителни увреждания. В деловодството има място, където гражданите могат спокойно да се запознаят с интересувашите ги дела. Съдебните служители са внимателни, разясняват съдебните процедури на уязвимите групи хора. Спазва се работното време и гражданите се обслужват и в интервала от 12:00 до 13:00 часа. В интернет страницата на съда има информация за освободените от държавни такси групи. На информационно табло на първия етаж е обявена информация за процедурата и тарифите за освобождаване от заплащане на държавни такси. Актовете на съда незабавно се публикуват на страницата на съда. Сайтът няма звукова версия или възможност за смяна на езика, което го прави недостъпен за хората със зрителни проблеми и чужденци. Канцелариите не са достатъчно просторни и това пречи на нормалната работа на служителите и на гражданите.

Районен съд – Плевен показва много добър напредък. Заседанията по ГПК се водят обективно и съдят се придържа към процедурата. Не са установени пропуски при прилагането на НПК, както и не са установени закъснения при започването на съдебните дела. Спазват се всички основни разпоредби по ЗСВ. Съдиите и прокурорите се явяват на заседания в тоги. Наблюдавано е дело, в което адвокат е присъствал без тога. Делата се разпределят на принципа на случайния подбор с помощта на специализиран софтуер. Установено е, че всички прегледани протоколи са изготвени в тридневен срок. Наблюдава се бързина и ефективност при разглеждане на делата по ЗЗДН. Декларациите на магистратите по ЗПУКИ са публикувани на страницата на Висшия съдебен съвет. При някои от декларациите се забелязва некоректно попълване. Служителите на съда са попълнили също такива декларации и те са публикувани на страницата на съда. Съдебните заседатели нямат публикувани декларации по ЗПУКИ. Тяхното разпределение към отделните наказателни състави е направено на принципа на случаен подбор, но само в началото на мандата им. След това към всеки състав има постоянен списък от 8-9 съдебни заседатели, чието повикване за участие в съдебни дела е по преценка на съдебен служител. В съда има действаща Етична комисия. Архитектурната среда осигурява достъп на хора с увреждания само до първия етаж на сградата. Асансьорът в сградата е достъпен само за по-тесни модели помощни средства. Охраната проверява документите за самоличност на всеки, който влиза. Входните врати на съдебните зали позволяват достъпа на хора с помощни средства. В съдебните зали има добра акустика и комфорт на гражданите. Има изградена тоалетна за граждани и указателни табели, но липсват електронни табла пред съдебните зали. Няма звукова сигнализация за упътване на хората със зрителни проблеми. Прос-

транството в деловодството е недостатъчно за нормална работа. Служителите се придържат към професионални и етични стандарти и информират гражданите от уязвимите групи. Съдът работи и в интервала от 12:00 до 13:00 часа. Електронната страница на съда се актуализира всекидневно. В нея е поместена информация за освобождаване от заплащането на държавните такси. Страницата съдържа необходимата информация за работата на съда. Тя е достъпна за голям брой граждани, но не и за хора със зрителни увреждания и чужденци. Страницата се нуждае от специален софтуер със звукова версия и възможност за смяна на езика.

Районен съд – Червен бряг показва добър напредък. Съдът е обективен, безпристрастен и ефективен при воденето на делата по ГПК. Наблюдаваните дела се водят по установените процедури в НПК. Съдът изпълнява професионалните си задължения, заседанията започват в определеното време, без закъснения. Следват се разпоредбите на ЗСВ. Съдиите и прокурорите са облечени с тоги, но адвокатите не спазват това задължение. Дела се разпределят чрез случаен подбор по електронен път. Съдебните служители изготвят съдебните протоколи и съблюдават за спазването на реда преди, по време и след заседанията. Съдиите са безпристрастни при разрешаването на делата по Закон за защита от домашното насилие. Всички съдии са попълнили декларации по ЗПУКИ, които са публикувани на страницата на Висш съдебен съвет. Некоретно са попълнени някои от тях. Декларациите на служителите са публикувани на страницата на съда. Съдебните заседатели нямат публикувани декларации по този закон. Те се разпределят на случаен принцип чрез компютър. Има изградена Етична комисия. Архитектурната среда в съдебната сграда не е дружелюбна и не позволява достъп на хора с увреждания. Няма изградена рампа и асансьор. Охраната не проверява всички хора, влизащи в съда. Съдебните зали и канцелариите в сградата на съда са малки по площ. Залите са оборудвани с аудио техника, но са с лоша акустика. Има изградена външна тоалетна, която не е достъпна за хора с увреждания. Няма указателни табели и електронни табла, както и звукова сигнализация за хората със зрителни увреждания. Сградата не е достатъчно голяма за всички съдебни органи. Служителите в съда са отзивчиви и помагат с информация на гражданите. Съдът работи с граждани и в интервала между 12:00 и 13:00 часа. На видно място в съдебната сграда няма текст с информация за реда и условията за освобождаване от държавни такси. Интернет страницата се актуализира всекидневно, информацията от съдебните дела се публикува в края на работния ден. Информацията на страницата се предоставя само на български език и не може да се ползва от чужденци. Страницата не предоставя и звукова версия за хора със зрителни увреждания.

3.2 ПРЕПОРЪКИ

Препоръките имат за цел да предоставят основа за бъдещата работа на съответните институции в подобряването на правната рамка и на процедурите за приложението ѝ в съдебната система.

Препоръки към Висшия съдебен съвет и Министерство на правосъдието

- Висшият съдебен съвет и Министерството на правосъдието да финансират неотложните ремонти в съдебните сгради и преустройството им, насочено към осигуряване на достъп за хората с увреждания.
- Да се приеме национален план (визия/хоризонт) за архитектурно адаптиране на всички съдебни палати в България в съответствие със стандартите за достъпност на средата за хора с увреждания. В него да са фиксирани срокове, механизмите за финансиране и оотговорните за процеса институции.

Препоръки за прилагането на Гражданския процесуален кодекс

- Да се преустанови практиката да се насрочват много дела в един и същ час, защото това води до нарушение на предварителните графици и създава напрежение у гражданите, чакащи дълго да започнат закъснените им процеси.

- Да се подобри процесът на призоваване чрез промени в системата на заплащане на призовкарите. Те да бъдат стимулирани, когато успеят да връчат призовките.

Препоръки за прилагане на Наказателния процесуален кодекс

- Да бъде дадена възможност, чрез нормативна промяна, осъдените нарушители по УБДХ да имат право да обжалват присъдите си.
- По-ефективно и ангажирано участие в процесите на служебните защитници.

Препоръки за прилагане на Закона за съдебната власт

- Съдът да следи и налага санкции, ако магистрати или адвокати не са облечени в тоги.
- Да се осигури по-голямо пространство за деловодствата и другите съдебни канцеларии.
- Да се обособят читални в или извън деловодствата, където граждани, адвокати и вещи лица да могат спокойно да се запознават с делата.
- Да продължат усилията на Съда за осигуряване на публичност, прозрачност и информираност за дейността на всяка съдебна институция.
- Съдебната охрана да проверява всички лица, които желаят да влязат в съдебната палата.

Препоръки за прилагане на Закона за закрила на детето

- Да се подобрява тенденцията за задълбочено разглеждане на съдебни дела, свързани със закрила на децата.
- Да се обособи отделна стая за срещи и изслушване на деца - т.н. „синя стая“ (Плевен, Габрово, Левски и Червен бряг).
- Съдът да следи за редовното призоваване на страните по делата, за да няма забавени процеси, в които се решава съдбата на деца. (Левски, Плевен, Габрово и Червен бряг).

Препоръки за прилагането на Закона за защита от домашно насилие

- Съдът да следи за навременното и коректно призоваване на страните.
- Да се търсят форми на извънсъдебно решаване на случаи на домашно насилие (медиация, фамилни консултации и др.), тъй като често молителите оттеглят молбите си с хода на вече образувани дела и така обезсмислят работата на съда и постановени преди това заповеди и мерки за защита.

Препоръки за прилагането на Закон за предотвратяване и установяване конфликт на интереси (ЗПУКИ) и Кодекс за етичното поведение на българските магистрати

- На страниците на съдилищата да се публикуват декларациите на съдиите по вписванията (Левски).
- Да се реорганизира рубриката на страницата на ВСС, за да могат да се търсят декларациите по ЗПУКИ на магистратите. Отделните документи да бъдат отделени в различни файлове, за да се отваря конкретен документ, а не обща разпечатка, съдържаща данните на всички съдии нас.
- На интернет-страницата на съда да се публикува съставът на Етичната комисия на съда, както и да се оповести механизма или процедурата за подаване на сигнали за неетично поведение на магистрати. Да се публикуват и решенията на комисите по такива сигнали. (Плевен, Габрово, Левски и Червен бряг).
- Висшият съдебен съвет, като колективен орган за назначаване, да създаде надежен механизъм за наблюдение и контрол при попълване на декларациите на магист-

ратите.

- ВСС да публикува своевременно всички последващи декларации на магистрати.
- ВСС да промени и развие практиката си в положителна посока, като не се спекулира със закона за личните данни, чрез който се отварят вратички за заобикаляне задължението на магистратите да декларират обвързаности и зависимости от банки и частни лица

Препоръки към административните ръководители на съда:

- Графиците за предстоящите дела да се съставят с достатъчно време между заседанията, за да се избягват закъсненията.
- Магистратите да имат равномерна натовареност.
- Административните ръководители-председатели на съдилища да прилагат чл. 71 от ЗСВ, който разрешава освобождаване на съдебни заседатели при неизпълнение на техните задължения.

Препоръки към съдебните заседатели:

- На страниците на съдилищата да се публикуват в азбучен ред пълните списъци с трите имена на съдебните заседатели, каквато е практиката за публикуване имената на съдиите.
- Да се промени системата за избор на съдебни заседатели, за да се избегне тяхното определяне от политически органи, каквито са общинските съвети.
- Да не могат да бъдат избирани за заседатели общински съветници, служители в общински администрации или кметски наместници.
- Да бъдат организирани обучения за съдебните заседатели, за да са те наясно с измененията в законите, по които разглеждат съдебни дела.
- Да се публикуват на страниците на съдилищата декларациите на заседателите по ЗПУКИ.

4. Допълнения

Приложение №1:

4.1. Доклад на Висшия съдебен съвет за определяне показателите за натовареността на магистратите в отделните нива и звена на съдебната власт за 2009г.:

№	Съдилища	Брой дела за разглеждане	Брой свършени дела	Брой съдии по щат	Натовареност към делата за разглеждане	Натовареност към свършените дела
1	Районен съд – Габрово	4142	3545	9	38,35	32,82
2	Районен съд – Левски	1655	1534	5	27,58	25,57
3	Районен съд – Плевен	14522	12419	24	50,42	43,12
4	Районен съд – Червен бряг	1635	1374	4	34,06	28,63

Статистиката показва, че Районните съдилища в Плевен и Габрово са натоварени с повече дела за разглеждане от съдилищата в Левски и Червен бряг. Наблюдават се значителни разлики от изнесените данни. Магистратите в Плевен гледат средно около 605 дела годишно, докато колегите им в Левски имат два пъти по-ниска натовареност, защото средният брой на разглежданите от тях процеси е 330.

По отношение на действителната натовареност:

№	Съдилища	Брой дела за разглеждане	Брой свършени дела	Брой съдии по щат	Отработени човеко-месеци	Натовареност към делата за разглеждане	Натовареност към свършените дела
1	Районен съд – Габрово	4142	3545	9	104	39,83	34,09
2	Районен съд – Левски	1655	1534	5	45	36,78	34,09
3	Районен съд – Плевен	14522	12419	24	210,3	69,05	59,05
4	Районен съд – Червен бряг	1635	1374	4	48	34,06	28,63

Данните от Доклад на ВСС от 04.2010 година показват, че от наблюдаваните съдилища най-висока действителна натовареност има в Районния съд в Плевен. В него 24 съдии е трябвало да разгледат 14522 дела или средно по 69,05 на магистрат, докато показателите на колегията в Червен бряг е почти два пъти по-ниска по 34,06 дела на всеки от четиримата съдии, работещи там.

Натовареността на съдиите са извън човешките възможности: „През изминалата година общо за страната са стояли за разглеждане над **600 000 дела**. Завършени и с постановени актове от тях са близо **500 000 дела**. В сравнение с 2008 година общият брой на делата се е повишил с **12%**“, заяви председателят на Върховния касационен съд професор Лазар Груев.²⁰

²⁰ http://news.ibox.bg/news/id_10609637

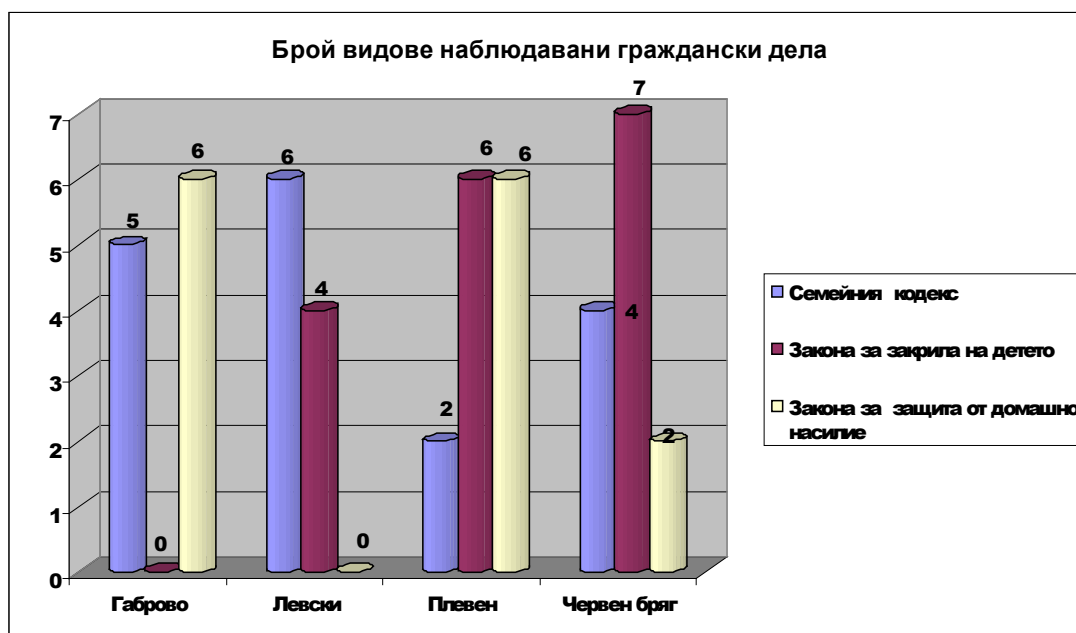
4.2. СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО

Габрово: Наблюдавани са 16 наказателни дела, от които 10 (62.5%) са за престъпления от общ характер и 6 (37.5%) са за престъпления от частен характер. Наблюдавани са и 14 граждански дела, от които 5 (35.7%) са бракоразводни с произнасяне по вината, за издръжка и промяна на издръжка, 6 (42.8%) са по Закона за защита от домашното насилие и 3 (21.3%) са по ГПК.

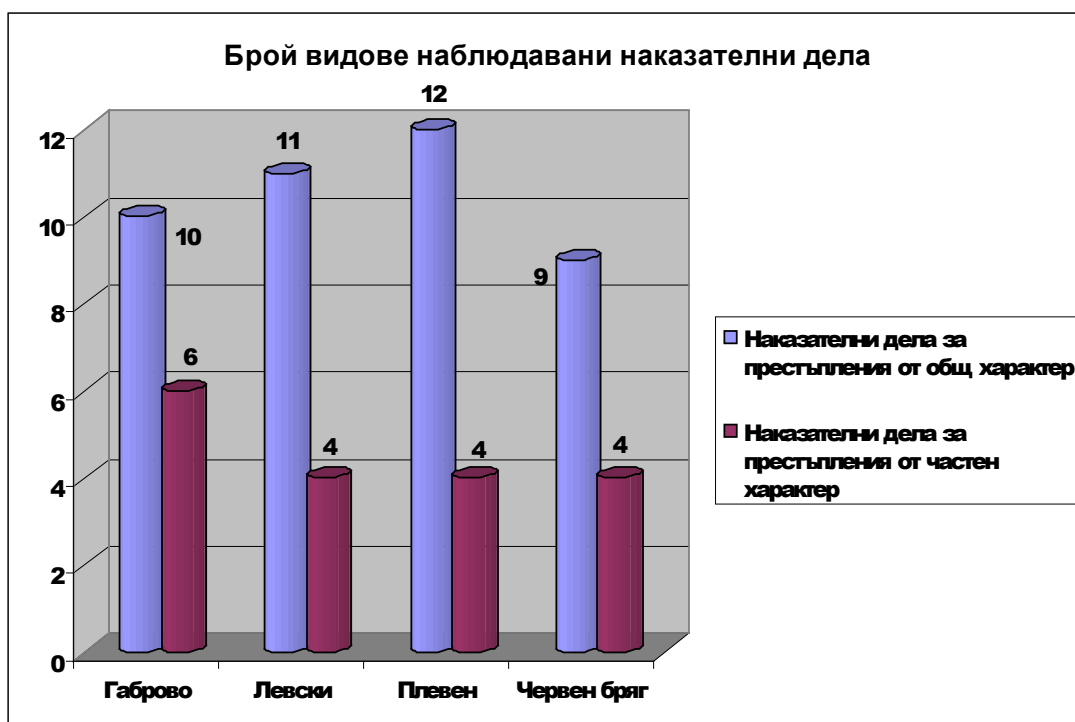
Левски: Наблюдавани са 15 наказателни дела, от които 11 (73.3%) са за престъпления от общ характер и 4 (26.7%) са за престъпления от частен характер. Наблюдавани са и 14 граждански дела, от които 6 (42.8%) са бракоразводни с произнасяне по вината, за издръжка и промяна на издръжка, 4 (28.5%) са по Закона за закрила на детето, 2 (14.5%) са за делба, 1 (7.2%) са по ГПК.

Плевен: Наблюдавани са 16 наказателни дела, от които 12 (75%) са за престъпления от общ характер и 4 (25%) са за престъпления от частен характер. Наблюдавани са и 17 граждански дела, от които 2 (11.8%) са бракоразводни с произнасяне по вината, за издръжка и промяна на издръжка, 6 (35.3%) са по Закона за защита от домашното насилие, 6 (35.3%) са по Закона за закрила на детето, 2 (11.8%) са по Кодекса на труда и 1 (5.8%) са по ГПК.

Червен бряг: Наблюдавани са 13 наказателни дела, от които 9 (69.2%) са за престъпления от общ характер и 4 (30.8%) са за престъпления от частен характер. Наблюдавани са и 17 граждански дела, от които 4 (23.5%) са бракоразводни с произнасяне по вината, за издръжка и промяна на издръжка, 2 (11.8%) са по Закона за защита от домашното насилие, 7 (41,1%) са по Закона за закрила на детето, 1 (5.9%) са по Кодекса на труда, 2 (11,8%) са по ГПК, и 1 (5.9%) е са по Закона за задължения на договорите.

В Районен съд – Червен бряг са наблюдавани 7 дела по Закона за закрила на детето. В Районен съд – Габрово са разгледани 5 дела по Семейния кодекс, 6 дела - по Закона за защита от домашно насилие. В Районен съд – Левски са разгледани 6 дела по Семейния кодекс, 4 дела по Закона за закрила на детето. В Районен съд - Плевен са наблюдавани най-голям брой дела по Закона за защита от домашното насилие - 6, 2 дела по Семейния кодекс и 6 дела по Закона за закрила на детето. Впечатление прави високият процент наблюдавани дела по Закона за защита от домашното насилие в град Плевен и Габрово, в сравнение с 2 дела по същия закон в Червен бряг. Много висок е броят на делата по Семейния кодекс в град Левски в сравнение с град Плевен и Червен бряг. В Левски не са гледани такива дела, а в Районен съд – Габрово са гледани 6 дела по ЗЗДН.

В Районен съд - Плевен са наблюдавани най-много наказателни дела от общ характер 12 броя. На следващо място се нареждат съдилищата в Левски с 11 броя и Габрово с 10 броя. Поравно са наказателните дела от частен характер в Районните съдилища – Левски, Плевен и Червен бряг по 4 броя.

При кои съдии са наблюдавани съдебните дела.

Районен съд – Габрово:

№	Съдия	СК	ЗЗДН	ГПК	НЧХД	НОХД	УБДХ
1	Христо Христов				3	3	
2	Зорница Петрова				1	4	
3	Радосвета Парапанова		2	1			
4	Гергана Антонова	1					
5	Велимира Димитрова	2	3	1			
6	Кремена Големанова	2	1	1			
7	Диана Петракиева					2	1
8	Пламен Денев				1	1	

Районен съд – Левски:

№	Съдия	СК	ЗЗД	ГПК	Делба	НЧХД	НОХД	УБДХ
1	Палмира Атанасова	6	4	1	3			
2	Стойка Манолова						7	
3	Маргарита Димитрова					2	4	2

Районен съд – Плевен:

№	Съдия	СК	КТ	ГПК	ЗЗДН	ЗЗД	НАХД	НЧХД	НОХД	УБДХ
1	Ася Ширкова				3					
2	Милена Томова					2				
3	Красимир Димитров								1	
4	Биляна Видолова		2							
5	Дария Митева								2	
6	Зорница Банкова	2								
7	Борислава Якимова						1		1	
8	Теодора Начева							1		
9	Радостина Гергичанова								1	
10	Чавдар Попов								1	
11	Даниела Дилова			1		1				1
12	Наташа Панчева				2					
13	Дияна Николова					1				
14	Венелин Николаев						1			
15	Светослава Цонева								1	
16	Димитър Кирилов								1	
17	Валери Цветанов								2	
18	Калоян Гергов								1	
19	Светла Захаријева					1				
20	Камелия Първанова					1				

Районен съд – Червен бряг:

№	Съдия	СК	КТ	ЗЗДН	ЗЗД	ЗОДОВ	ГПК	НЧХД	НОХД	НАХД
1	Христо Първанов							1	7	2
2	Йохан Дженов	3	1	2	5	1	2			
3	Зоя Панчева	1			2			1	2	

С какви съдебни актове са приключени наблюдаваните съдебните заседания²¹**Районен съд – Габрово:**

4 НОХД приключва с осъдителна присъда.

1 НАХД приключва с административна глоба.

3 НЧХД приключва с осъдителна присъда.

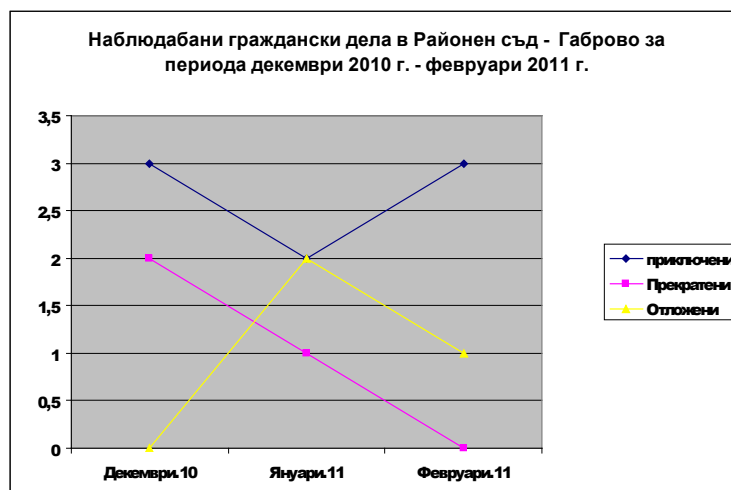
1 НЧХД приключва с условна присъда.

1 ГПК приключва със спогодба.

1 СК приключва с прекратяване на брака.

²¹ Наказателните дела приключват с присъда или с определение. Присъдата може да бъде оправдателна или осъдителна. Осъдителната присъда може изцяло или частично да потвърди първоначалното или измененото обвинение. Гражданските дела приключват с определения и с решения. С определение и при наказателните и при гражданските дела може да се прекрати делото, да се отложи делото или да се одобри споразумение или съответно спогодба между страните.

- 1 СК приключва с осъждане да се заплати държавната такса и разноските.
- 2 СК приключва с развод по исков ред без определяне на вина.
- 3 ЗЗДН са прекратени поради оттеглени молби.
- 1 ЗЗДН приключва с решение, че не е налице акт на насилие.
- 1 КТ уважава трудовия иск на ищеца.

През първия месец приключените дела са 3. През февруари се забелязва намаляване на приключените дела за сметка на отложените, които се увеличават. През януари и февруари се забелязва покачване броя на приключените дела 2 броя през януари и 3 през месец февруари 2011 г. Броят на прекратените дела намалява от декември, когато са 2 броя до януари 2011 г. 1 брой. За сметка на прекратените през декември няма отложени дела, докато през януари те са 2 броя.

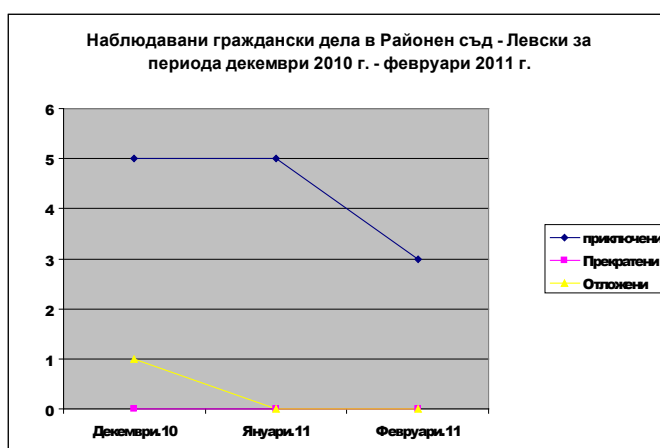

Прави впечатление, че от всички наблюдавани 16 наказателни дела в Районен съд – Габрово, 9 дела са отложени (56,25%). С условната присъда е приключило 1 дело (6,25%). От общо 16 наблюдавани наказателни дела, 6 са приключили с осъдителна присъда (37,5%).

Районен съд – Левски:

- 2 СК приключва с увеличаване на издръжка.

- 2 СК приключва с развод.
- 1 СК приключва съдът ще се произнесе в законовия срок.
- 1 ЗЗД приключва с прекратява настаняване на дете в институция.
- 2 ЗЗД приключва съдът се произнася в полза на ответника.
- 4 ГПК приключват с допускане на разделяне на имотите.
- 4 НОХД приключват с пробация.
- 2 НОХД приключват с осъдителна присъда.
- 1 НОХД приключва с условна присъда.
- 1 НЧХД приключва с настаняване в лечебно заведение.
- 2 УБДХ приключва с глоба.

Гражданските дела, които приключват с решение през първия месец декември 2010г. и втория месец януари 2011 г. са по 5 броя. През февруари се забелязва намаляване на приключилите дела на 3 броя. Единственото отложено дело е през първия месец, а в следващите не са били отлагани или прекратявани дела. През декември 2010 г. и януари 2011 г. се забелязва постоянен брой на приключилите дела по 5 броя.

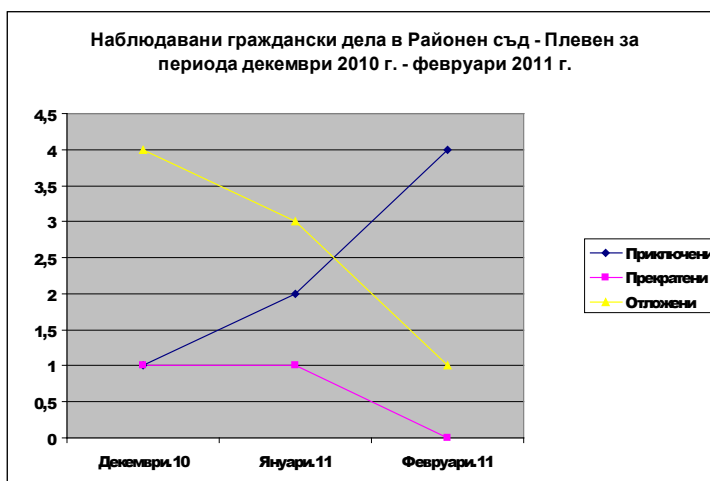

Тук се забелязва тенденция за приключване на делата с пробация – 4 броя. По 5 от на-

блюдаваните дела има постановена осъдителна присъда. Забелязва се балансираност между отложените дела и осъдителните присъди – по 5 броя. Наблюдавано е дело приключило с условна присъда.

Районен съд – Плевен:

- 2 НОХД приключват със споразумение.
- 1 НОХД приключва с оправдателна присъда.
- 1 НОХД приключва с ефективно наказание лишаване от свобода.
- 2 УБДХ приключват с глоби.
- 4 ЗЗД приключват с настаняване в социална институция.
- 1 ЗЗД приключва с удължаване престоя в социална институция.
- 1 ЗЗДН приключва със спогодба.
- 2 ЗЗДН приключва с постановяване на мерки за закрила.
- 1 СК приключва със спогодба.

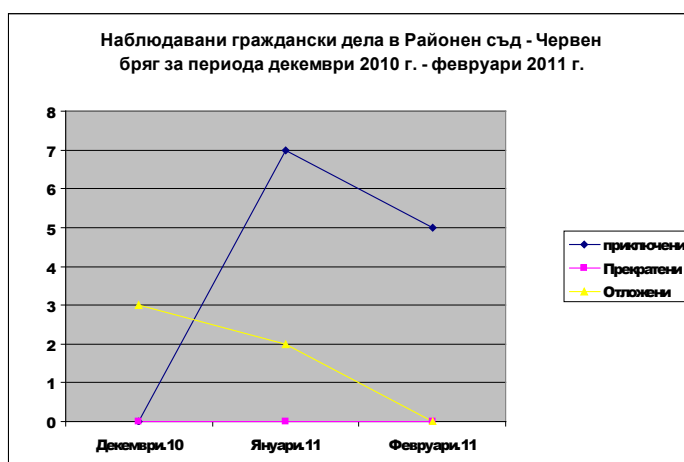
В Районен съд – Плевен приключените дела всеки месец отбелязват растеж. През декември 2010 г е налице само 1, докато през януари следващата година са 2 броя, а през февруари 2011 стават 4 броя.

В Районен съд – Плевен се забелязва съотношение 3:1 на отложените дела /9/ спрямо приключилите /3/. Едно от делата е приключило с условна присъда а другите 2 със споразумение между прокуратурата и подсъдимия. Забелязва се, че 2 от делата са

Районен съд – Червен бряг:

- 1 ГПК приключва подсъдимия да заплати издръжки.
- 5 ЗЗД приключва с настаняване на децата в приемни семейства.
- 1 СК приключва с развод поради дълбоко непоправимо психическо разстройство.
- 1 СК приключва с развод.
- 1 ЗЗДН приключва с забрана, и заплащане на глоба и разноските по делото.
- 4 НОХД приключва с осъдителна присъда.
- 1 НАХД приключва с определение.

Наблюдаваните 3 дела през декември 2010 г. са отложени, докато през януари се забелязва че са приключили 7 броя дела и само 2 са отложени. Подобно съотношение се запазва и през февруари където са приключили 5 дела, но няма отложени.

От наблюдаваните 13 наказателни дела през периода в Районен съд – Червен бряг 8 броя (61,53%) са били отложени. Останалите наблюдавани дела 5 броя (38,46%) са при-

ключили с осъдителни присъди.

Брой приключени дела с постановен съдебен акт.

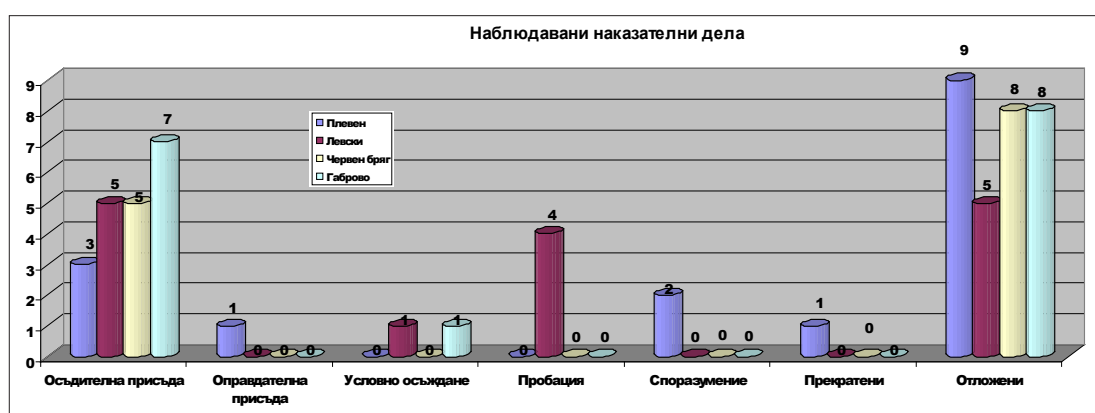
От общо наблюдавани 122 съдебни дела, 75 са приключени с постановен съдебен акт. От тях 29 са наказателни и 40 са граждански. 1 наказателно и 5 граждански дела са прекратени.

Районен съд – Габрово: общо 19 наблюдавани съдебни дела са приключени с постановен съдебен акт, от които 11 са граждански и 8 наказателни .

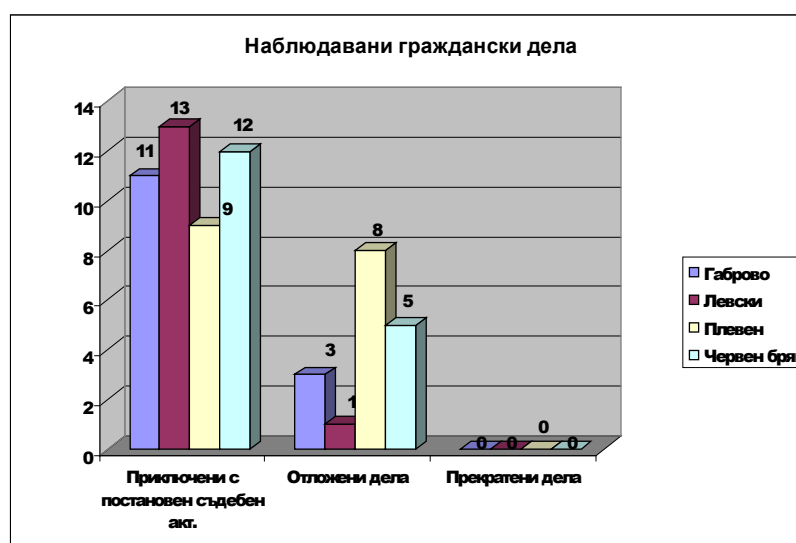
Районен съд – Левски: общо 23 съдебни дела са приключили с постановен съдебен акт, от които 13 са граждански и 10 наказателни .

Районен съд – Плевен: общо 16 съдебни дела са приключени с постановен съдебен акт, от които 9 са граждански и 7 наказателни.

Районен съд – Червен бряг: общо 18 наблюдавани съдебни дела са приключени с постановен съдебен акт, от които 6 са наказателни и 12 са граждански.

При наблюдаваните наказателни дела в групата, прави впечатление, че отложените дела са повече от приключените. Най-голям брой осъдителни присъди има в Габрово, следван от Левски и Червен бряг. Единствено в Левски наказателни процеси са приключили с присъда пробация, а условно осъждане е регистрирано по веднъж в Левски и Габрово.

По време на мониторинга най-голям брой дела са регистрирани в съда в Левски 13, като само едно е отложено. Следва магистратурата в Червен бряг, където са приключени 12 дела, а са отложени 5. Най-малко постановени съдебни решения има в град Плевен.

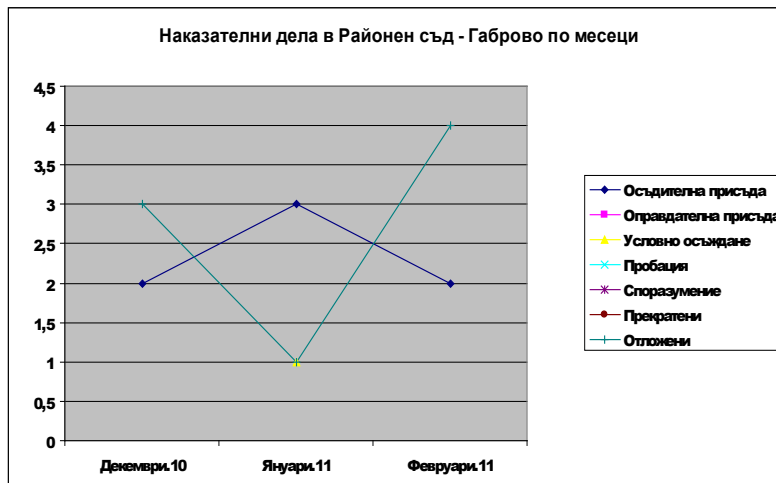
вен -9 , като броя на отложените –8 се приближава до приключените.

Брой отложени дела.

От общо наблюдавани 122 съдебни дела, 47 са отложени (38,52%).

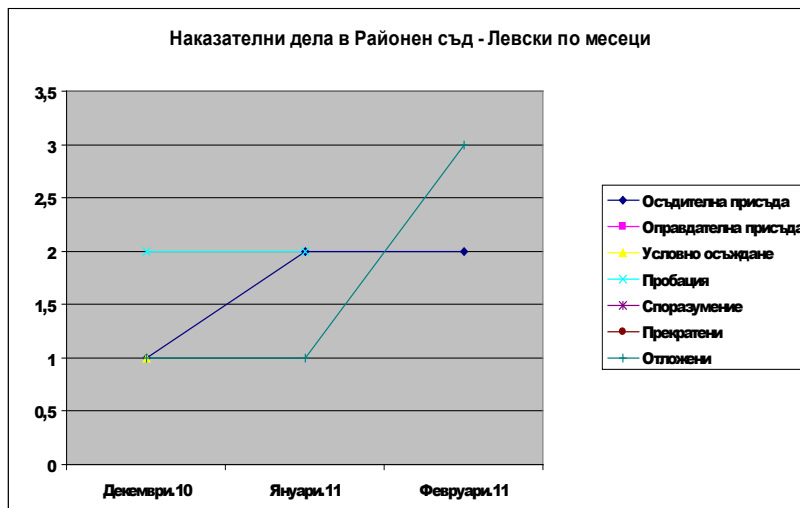
От тях 30 са наказателни, а 17 са граждански.

Районен съд – Габрово: от 30 наблюдавани дела 11 са отложени (36.66%). От тях 1 дело по ГПК, 2 дела по ЗЗДН, 6 наказателни дела за престъпления от общ характер и 2 наказателни дела от частен характер.

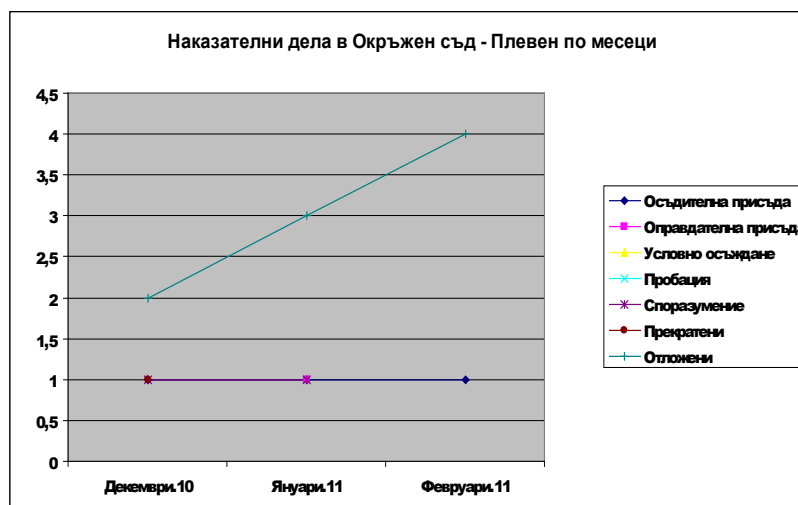
През месец декември 2010г. има 2 приключени съдебни дела, завършили с осъдителни присъди.

Районен съд – Левски: от 29 наблюдавани дела 6 са отложени (20,7%). От тях 5 са наказателни за престъпления от общ характер и 1 гражданско дело.

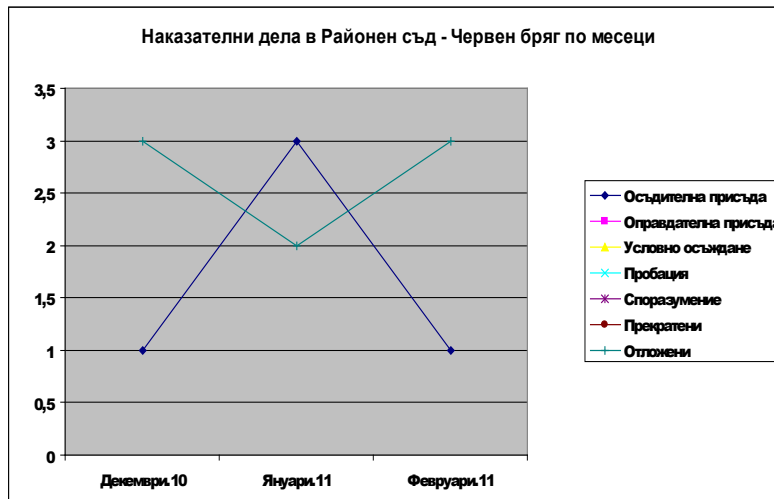
Наказателните дела ,които приключени в Левски през декември 2010 г. са 4. Едно от тях завършва с осъдителна присъда, едно с условна и 2 приключват с пробация. През следващия месец се наблюдават други 2 дела приключили с пробация. От всички гледани дела в съда 26,66 % са приключили с пробация.

Районен съд – Плевен: от 33 наблюдавани дела 17 са отложени (51,5%). От тях 2 дела са по КТ, 1 по СК, 1 по ЗЗДН, 1 по ЗЗД, 7 наказателни от общ характер и 2 от частен характер.

Забелязва се, че броят на отложените дела нараства всеки месец от 2 броя през декември до 4 броя през месец февруари.

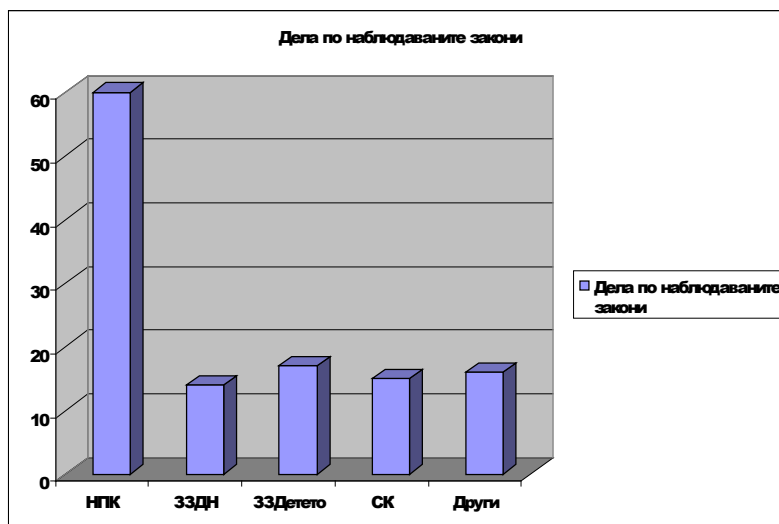
Районен съд – Червен бряг: от 30 наблюдавани дела, 13 са отложени (43,33%). От тях 1 дело по ЗОДОВ, 1 по СК, 2 по ЗС, 1 по ЗЗДН, 6 наказателни дела за престъпления от общ характер и 2 наказателни дела от частен характер.

През първия месец от наблюдението има 1 приключено съдебно дело с осъдителна присъда. През другите два месеца от наблюдението има по 3 броя през януари 2011 г. и 1 брой през февруари. През декември месец са отложени 3 дела, а през следващия се забелязва, че те намаляват на 2 броя. През месец февруари са отложени отново 3 броя дела.

Обект на наблюдение

Общият брой на наблюдаваните дела е 122. Много от тях са делата по НПК (60 броя – 49%). По други закони са разгледани 16 дела (13,11%), а 15 дела (12,29%) са наблюдавани по Семейния кодекс. По Закона за закрила на детето са наблюдавани 17 дела (13,93%)

а по Закона за защита от домашното насилие са наблюдавани съответно по 14 съдебни дела (11,47%). Прави впечатление, че делата които са гледани по ГПК са 62 броя (50.81%) от общия брой дела.

Районен съд – Габрово: Общо - 30

- Закон защита от домашното насилие (ЗЗДН) – 6
- Наказателно процесуален кодекс (НПК) – 15
- Семейен кодекс (СК) – 5
- УБДХ – 1
- Граждански процесуален кодекс (ГПК) – 3

Районен съд – Левски: Общо - 29

- Закон за закрила на детето (ЗЗД) – 4
- Наказателно процесуален кодекс (НПК) – 13
- Семейен кодекс (СК) – 6
- УБДХ – 2
- Граждански процесуален кодекс (ГПК) – 4

Районен съд – Плевен: Общо - 33

- Закон защита от домашното насилие (ЗЗДН) – 6
- Закон закрила на детето (ЗЗД) - 6
- Наказателно процесуален кодекс (НПК) – 13
- Семейен кодекс (СК) – 2
- Кодекс на труда (КТ) - 2
- УБДХ – 3
- Граждански процесуален кодекс (ГПК) – 1

Районен съд – Червен бряг: Общо - 30

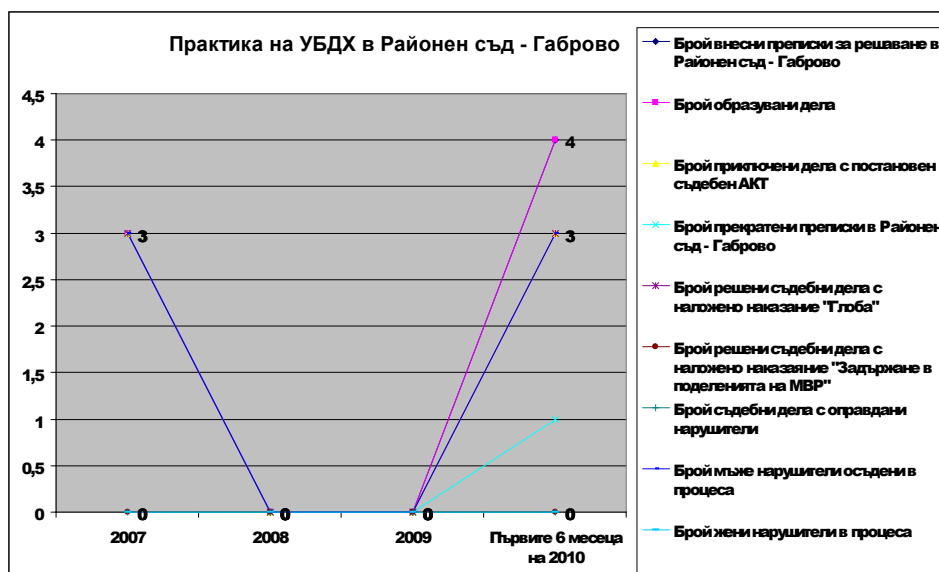
- Закон защита от домашното насилие (ЗЗДН) – 3
- Закон закрила на детето (ЗЗД) - 6

- Наказателно процесуален кодекс (НПК) – 13
- Семейен кодекс (СК) – 4
- Кодекс на труда (КТ) – 1
- ЗОДОВ – 1
- Граждански процесуален кодекс (ГПК) -2

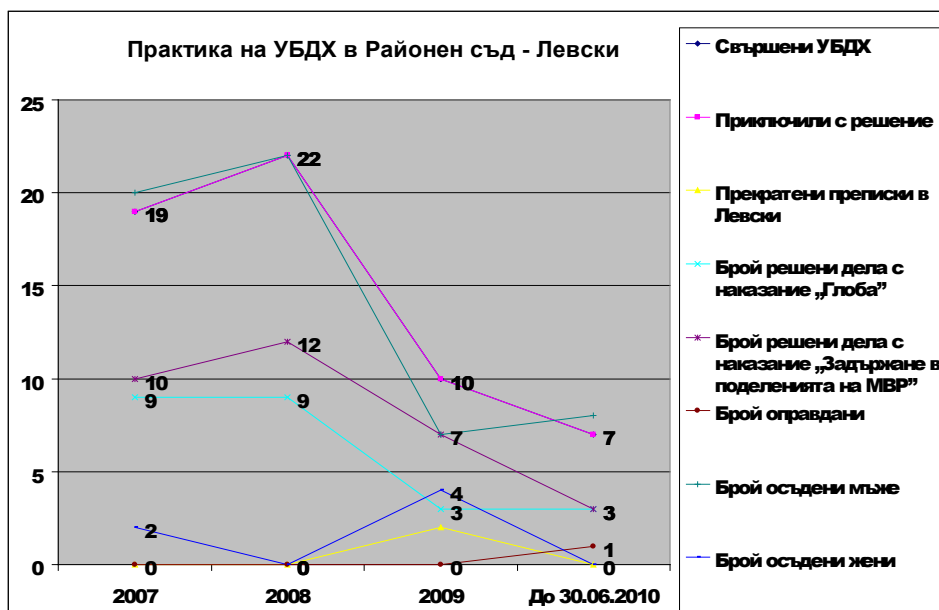
4.3 ПРАКТИКАТА ПО ПРИЛАГАНЕ НА УБДХ

Приложение 3

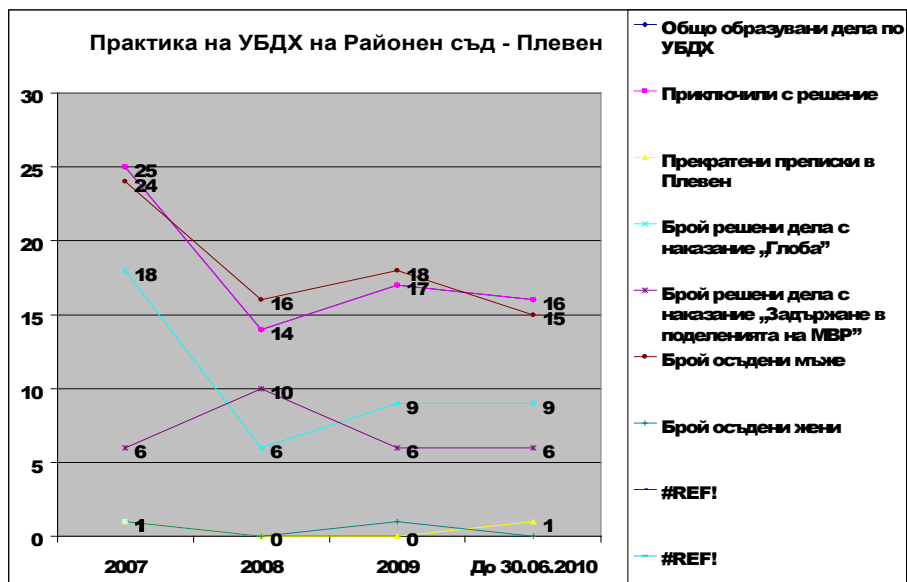
СТАТИСТИКА ЗА НАБЛЮДАВАНИТЕ ДЕЛА В ГАБРОВО, ЛЕВСКИ, ПЛЕВЕН И ЧЕРВЕН БРЯГ, ДЕКЕМВРИ 2010 Г. – ФЕВРУАРИ 2011 Г.

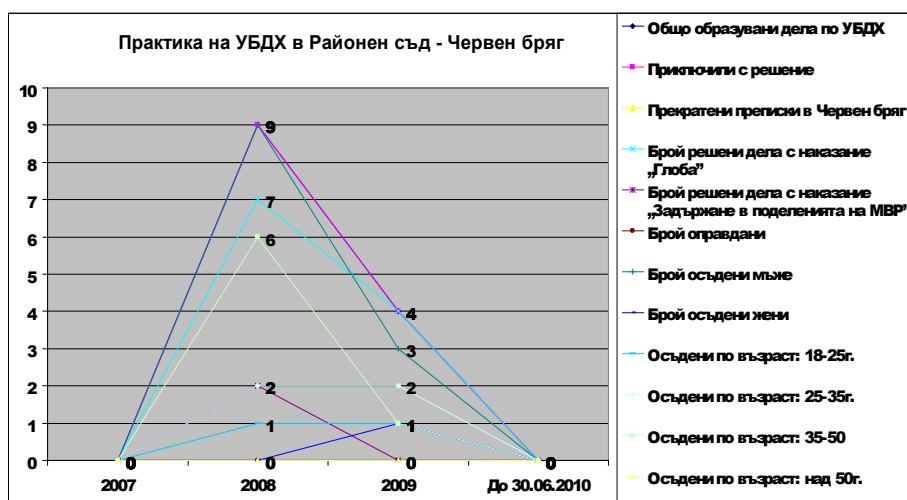
В Районен съд – Габрово делата по УБДХ са сравнително малко в сравнение с други наблюдавани градове. През 2007 г. са наблюдавани само 3 такива процеса, а през следващите 2008 г. и 2009 г. не са постъпвали такива дела. През първата половина на 2010 г. броят на делата по този указ се е покачил на 4, като преписката по едно от тях е прекратена.

През 2008 г. в Районен съд – Левски са разгледани 22 броя дела по УБДХ. През 2007г. те са били 19 броя. През 2009 г. тяхният брой намалява до 10 . Постановените съдебни решения с наказание „Задържане в поделенията на МВР“ са повече от наложените санкции „глоба“. През 2008 г. наказанието „Задържане в поделенията на МВР“ е наложено 12 пъти. Докато през 2007г. Тези случаи са били 10, а през 2009 г. са намалели до 7. През първата половина на 2010 г. делата с такова наказание са били едва 3.

Най-голям брой дела по УБДХ в Районен съд – Плевен са разгледани през 2007 година – 25 броя. През 2008г., те са били 14, през 2009 г. се увеличават на 17 . Постановените съдебни решения през 2007 г. се разпределят приблизително в съотношение 3:1 в полза на наложените глоби, които са три пъти повече от разпореденото „Задържане в поделенията на МВР“. През 2009 година забелязваме тенденция на увеличаване на наказанието „Задържане в поделенията на МВР“. От общо 14 дела по този Указ, 10 са завършили с такова наказание. През 2010 година тенденцията се запазва същата, като от 16 дела, 6 са приключили с такъв акт. През целия период само две жени са осъдени по УБДХ.

Забелязва се увеличение на делата по УБДХ в Районен съд – Червен бряг. През 2008 г. те са 9, докато в предходната 2007 г. не са били гледани такива процеси. През 2009 г. броят им намалява на 4. В Червен бряг магистратите очевидно предпочитат наказанието „глоба“, защото повечето дела са приключили с такива присъди. Делата с присъди „Задържане в поделенията на МВР“ са 2 през 2008 г. В следващите 2009 и 2010 г. не са издавани такива присъди. През разглеждания период по УБДХ в града са осъдени 12 мъже и само 1 жена.

4.4. НАШИТЕ МЕСТНИ ПАРТНЬОРИ

Габрово: Габрово: Народно Читалище „Априлов-Палаузов“ - Габрово е основано на 26 декември 1861 г. Любителското художествено творчество, просветната и образователна работа са в основата на читалищната дейност. През последните години и към момента в читалището активно репетират и концертират Детски и Смесен хор за школувано пеене „Априлов-Палаузов“ и Детски състав за български народни танци. Днес Клубът за състезателни танци „Ритмика“, Сдружението по изкуствата, формациите за модерна хореография - Шоу-балет „Магия и „Мега Денс“, Клубът „Актуални събития“ съвместно с Габровската организация на слепите, Вокалната група „Незабравка“ към центъра за стари хора, са съвременни форми за занимания по интереси, за желаещите от всички възрасти и професии.

Читалището реализира много успешно и проектите - КОНЦЕРТ – СПЕКТАКЪЛ „ 60 ГОД. СМЕСЕН ХОР „АПРИЛОВ – ПАЛАУЗОВ“; „Различни хора. Една Европа!“ - Европейска мрежа „Пакив“ и с подкрепата на Европейската комисия и Институт „Отворено общество“ – Будапеща, под егидата на Десетилетието на ромското включване; Неделно детско училище „Вяра, Надежда и Любов“ и др.

Читалището осъществява успешно партньорство с всички културни организации и институции в града и в областта по различни събития, годишнини и празници.

Организацията няма опит в предишни проекти за гражданско наблюдение на съдебните институции. Наблюдението в районния съд в града бе извършено от един граждански наблюдател – жена със средно образование.

Левски: Сдружение „Надежда-2002“ е регистрирано в Окръжен съд – Велико Търново и е вписано в Централния регистър на неправителствените организации в обществена полза към Министерство на правосъдието на Република България.

Мисията на организацията е осигуряване на равни възможности за хората с увреждания чрез застъпничество, социално посредничество, консултиране и домашни грижи.

Цели

1. Подпомагане на процесите на демократизация в българското общество;
2. Защита на интересите на хора в неравностойно социално положение, стимулиране на социално слаби и талантиливи деца и граждани, взаимодействие с националните и местни власти, с донори от чужбина и страната;
3. Развитие на програми за съвместна дейност на неправителствени организации от малки населени места в областта на гражданското общество, образованието, здравеопазването, социалните услуги и защита, екология;
4. Осъществяване на международни контакти със сродни организации и институции;
5. Работа за подобряване на социалния статус на възрастни хора, инвалиди, деца без родители и самотни майки.

Екипът на сдружението е осъществило и поддържа добри контакти с представителите на местна власт, на съда, на неправителствени организации в региона. Основната цел на сдружение „Надежда -2002“ е подпомагане и превенция на социалното изключване за хората с увреждания. Дейностите, които екипът реализира са защита интересите на хора в неравностойно социално положение, чрез разработване и изпълнение на проекти в областта на социалните услуги, образованието и защита на човешките права, подобряване социалния статус на възрастни хора, хора с увреждания, деца без родители и самотни майки от различни етноси.

Сдружението е партньор на Център на НПО в Разград. В настоящият проект участват

двама граждански наблюдатели и двама експерти при наблюдението на Районен съд - Левски.

Плевен: Читалище „ЛИК – 1959“ е регистрирано през 1996 год. по Закона за народните читалища и по Закона за ЮЛНЦ за извършване на общественополезна дейност, вписано в Централния регистър на Министерство на правосъдието.

Цели на организацията : Утвърждаване на гражданското общество, като източник на социален капитал; Разпространение на духовни и културно-просветни ценности, подпомагане на културното и творческо развитие, обогатяване на социалната и образователна дейност; Подпомагане и развитие на младежки дейности; Подпомагането на социално затруднени и маргинализирани обществени групи; Осигуряване на достъп до информация.

Читалището осъществява дейността си в тясно партньорство с местни и национални власти, институции, частен и нестопански сектор. През последните 14 години организацията печели доверието на редица Американски и Европейски програми и донори, в партньорство с които реализира голяма част от своите образователни, социални проекти и културни проекти.

В момента работата на читалище „ЛИК“ е подчинена на идеята за изграждане на партньорски мрежи и коалиции на широк географски признак, за реализация на съвместни инициативи в областта на културните, социални и политики за гражданско участие.

Червен бряг: Читалище „Светлина“ е учредено през 1999г., като най-младото духовно средище в Червен бряг. В него развиват дейност 5 самодейни състава (ДВГ „Светулки“, ВГ „Светлина“, Формация за модерен балет „Марцела“, брейк формация „НJK“ – носители на множество наши и международни награди и новосформирана мъжка група за автентичен фолклор.

Във фоайето на читалището са експонирани много изложби на творци от Червен бряг, страната и чужбина.

Екипът на читалището се занимава с различни дейности, участвало е в много телевизионни и радио предавания, кратки филми и е най-активен застъпник за формиране на гражданско общество в града.

Наред с традиционните форми на художествено-творческа дейност читалището активно развива рекламно-издателската политика. Читалище „Светлина“ е единственото в България, което издава собствен вестник и има над 35 издадени книги на местни автори.

В читалище „Светлина“ – Червен бряг са регистрирани 200 негови членове, които целогодишно се ползват от дейностите на читалището.

Читалището активно участва като партньор в проектите: “Социалния капитал на малкия град“; „Укрепване на общественото влияние за вземане на решения чрез мрежата на читалищата“; участници във II фаза на ПРООН „Читалища“, участници в I и II фаза на проекта „Активни граждански общности чрез читалищата в България“.

Читалището е член на АСКО. Асоцииран член на Платформа „АГОРА“.

Кои сме ние?

Национална НПО мрежа за гражданско наблюдение на съдебната власт е уникално гражданско обединение за подкрепа на съдебната реформа в България. В мрежата участват над 33 местни граждански организации с опит в демократичните реформи. Новото формирование беше създадено през 2007 г. от Центъра на НПО в Разград, който е лидер в областта на гражданското наблюдение на съдебната система.

Целта на мрежата е да развива и поддържа високи професионални стандарти в сферата на гражданското наблюдение на съда в България. Националната НПО мрежа се развива успешно и привлича нови членове. Популяризира добрите практики за партньорство със съда и разпространява полезна информация: www.watch.ngo-rz.org.

Центърът на неправителствените организации в Разград успешно координира Националната НПО мрежа за гражданско наблюдение на съда в България. Организацията активно предава своя опит и обучава другите сдружения как да наблюдават съда и неговата работа. Всички организациите вярват в една прозрачна и ефективна съдебна система в България, ползваща се с обществено доверие.

Националната НПО мрежа власт е учредител на Граждански експертен съвет към Комисия „Професионална етика и превенция на корупцията“ на Висшия съдебен съвет. Мрежата се представлява от Центърът на НПО в Разград в качеството му на Секретариат.

Центърът на НПО в Разград разработва и прилага пилотни програми в подкрепа на съдебната реформа от 2004г. До момента са осъществени шест проекта за гражданско наблюдение на съда и подкрепа на съдебната система в България.

В момента се реализира проект „Правосъдие близо до хората“, подкрепян от Висшия съдебен съвет и Фондация „Америка за България“. Главната цел на настоящия проект е утвърждаване върховенството на закона и подкрепа за съдебната реформа на местно ниво чрез повишаване на обществената информираност и засилване на общественото доверие в съда.

5. Заключение

Мониторингът обхваща теми и процеси, свързани с прилагането на определени закони, практики и организация на работа в съдилищата в Габрово, Левски, Плевен и Червен бряг. От проведеното наблюдение става ясно, че магистратурите повтарят тенденции и характеристики, констатирани от нас в предишни наблюдения в други съдебни региони.

Общите изводи са, че съдилищата са подобрили темповете на работа, делата се разглеждат по-бързо в сравнение с минали години, броят на отложените процеси бележи трайна тенденция към намаляване.

Законите за защита на детето и за защита срещу домашно насилие набират популярност и стават все по-познати на хората. Обогатяват се в това отношение и съдебните практики.

Новоприетите ЗПУКИ и Етичния кодекс на българските магистрати, чиято задача бе да подпомогне реформирането на съдебната система и преодоляването на корупционните практики в нея все още се прилагат строго формално, като повече се внимава практиките по тях те да не нарушат статуквото, вместо да се прави опит то да се промени.

Напредък има в промяната на архитектурната среда, в повишаването достъпа на уязвимите групи до правосъдие и увеличаване възможността им да получат по-добре организирани услуги от страна на съдебната система.

Интересна тенденция се наблюдава при прилагането на УБДХ. Има магистратури, където остарелият от времето закон се използва предимно за санкциониране с глоби, докато други съдилища все още предпочитат да наказват хулиганството с полицейски арест, който не може да се обжалва.

Анализът на процесите в наблюдаваните съдилища показват развитие на съдебната система в положителна от гледна точка на критериите за граждански стандарти промяна.

AMERICA FOR BULGARIA
F O U N D A T I O N
Фондация Америка за България

